

EELK Usuteaduse Instituut
Vana Testamendi õppetool

Eesti *judaica* bibliograafia

Bakalaureusetöö

Sirje Ess

Juhendaja mag. Urmas Nõmmik

Tallinn 2006

Sisukord

SISUKORD	2
AVASÕNA	3
JUDAISTIKAST, ERITI EESTIS	4
1. Judaistika uurimise ajaloost	4
2. Judaistikaga tegelemisest Eestis	7
3. Judaistika olukord Eestis bibliograafilisest aspektist	8
ANTUD BIBLIOGRAAFIA KOOSTAMISEST	10
1. Bibliograafia koostamise põhimõtted	10
2. Statistikat	12
3. Olulisemad märksõnad	14
4. Bibliograafias kasutatud lühendid	17
EESTI <i>JUDAICA</i> BIBLIOGRAAFIA	18
1. Allikapublikatsioonid, statistika, eesti juutide mälestused jm.	18
2. Vanema ja uuema juudi kirjanduse tõlked	20
3. Üldkäsitlused ja populaarsed käsitlused	26
3.1. Raamatud, brošüürid jm.	26
3.2. Artiklid jm.	28
4. Üksikteemade käsitlused	29
4.1. Monograafiad, brošüürid ja artiklikogumikud	29
4.2. Artiklid jm.	33
5. Eesti juutide perioodilised väljaanded	44
6. Võrguväljaanne	45
7. Videosalvestised	45
8. Käsikirjalised teosed või nende osad	46
9. Muud	47
10. Eestlastest autorite juutluse aineiline ilukirjanduslik looming	48
Nimeregister	49
Märksõnaregister	52
KOKKUVÕTE	55
ZUSAMMENFASSUNG	56
ALLIKAD JA KASUTATUD KIRJANDUS	57

Avasõna

*Fernard Braudel: juutide kultuur on võrreldav õlivilgana teiste tsivilisatsioonide sügavas vees – mitte kunagi segunev, kuid alati viimasest sõltuv.*¹

1937. aastal välja antud *Bibliograafia judaica Eestis* alustab autor Nosson Genss sõnadega: “*Oli ülim aeg asuda selle väikese bibliograafilise töö juurde...*” Sama tahaksin 69 aastat hiljem öelda minagi. Tolleaegsel autoril oli bibliograafia koostamise põhjuseks see, et mitmed tööd kippusid kaduma või hävinema ning olid vaid ühes eksemplaris säilinud. Minu töö eesmärgiks on jätkata Nosson Genssi alustatud bibliograafilist nimekirja ning pakkuda kasutajatele tänapäevast võimalust teabe omandamiseks. 2006. a. koostatud Eesti *judaica* bibliograafia annab ülevaate Eestis ilmunud juuditemaatilisest kirjandusest ning jidiši ja heebrea keelest tõlgitud ilukirjandusest. Töö koostamisel on mulle suureks abiks olnud Eesti Rahvusraamatukogu 5. korruse kesktellimispunkti ja arhiivkogu töötajad, EELK Usuteaduse Instituudi raamatukogujuhataja Jana Lahe, Saaremaa Keskraamatukogu bibliograafid, Saaremaa Ühisgümnaasiumi raamatukogu töötajad Iivi Vikat ja Meeli Ool ning veel hulk tundmatuid elektroonilise kataloogi koostajaid-bibliograafe. Tehnilist abi on osutanud Kunnar Sink ja Toomas Kask. Saaremaa Ühisgümnaasiumi direktor Viljar Aro on andnud võimaluse töötades õppida ja teadusega tegeleda ning kolleegid sellest koolist on mind lahkesti aidanud. Minu juhendaja mag. Urmas Nõmmik on toetanud mind igati ja aidanud välja kõigist tekkinud raskustest. Minu sügav tänukummardus ja lugupidamine Teile kõigile!

Kuressaares, 2006

¹ Braudel, Ferdinand 1995, 203.

Judaistikast, eriti Eestis

Eesti arhiivides mainitakse juute esmakordselt 1333.a., alalise elamisloa said juudid Eesti kubermangus alates 1865.a. Loodi esimesed kogudused, rajati palvemajad, surnuaiad, oma abikassad ning kultuuriseltsid, Tallinnasse ja Tartusse ehitati sünaagogid.² Meil on sarnane rahvusliku ärkamise kulg, hämmastavaid kokkusattumusi omariikluse taastamisel³ ja ühine ajalugu - ligi 200 juuti võttis osa Vabadussõjast. 1925. a. andis Eesti valitsus esimesena maailmas juutidele kultuuriautonomia. 1934. a. loendati Eestis 4434 juuti, enamasti linlased.⁴ 1940. a. esimese nõukogude okupatsiooni tagajärjel küüditati ligi 8% Eesti juutidest Siberisse ja Saksa okupatsiooni käigus hukkusid peaaegu kõik sel ajal Eestis elavad juudid. Praegu Eestis elavaist juutidest on ca 2/3 nõukogudeaegsed sisserändajad, Eesti juudi põlisvähemust ca 1/3. Eesti taasiseseisvumisprotsessis oli võimalik 30. märtsil 1988.a. moodustada Juutide kultuuriselts, praegune Eesti Juudi Kogukond. 27. jaanuaril 2003.a. tähistati Eestis esimest korda Holokausti päeva.⁵ Praegu elab meie maal Eesti Välisministeeriumi andmetel ca 3000 juuti⁶. Me oleme väikerahvad maailma suurte rahvaste peres, kes saavad vaimselt rikkamaks teineteise kultuuri tundma õppides. Juutide kultuur, mis on küll õlitilgake maailma kultuuride meres, on siiski nii eripärane, et väärib tutvumist. Antud bibliograafilise töö eesmärgiks ongi pakkuda võtit selle kultuuri ukse avamiseks.

1. Judaistika uurimise ajaloost

Kuna kõikides minu poolt uuritud judaistika käsitlustes järgnes teemavaldkonna üldisele määratlemisele ajalooline ülevaade, siis toetun siin Günter Stembergeri sõnadele: *Saamaks aru, mis judaistika on, tuleb teada, millega selle ajaloos on tegeletud.*⁷

² ENE 4, 1989, 137.

³ Saks, Elhonen 2003, 132.

⁴ Kurs, Ott. Berg, Eiki 1995/ 2, 264.

⁵ Eesti Juudi Kogukond: www.estblul.ee/EST/Liikmed/juudi.shtml (22.04.2006).

⁶ 12.aprill 2005 Eesti Välisministeeriumi andmed.

⁷ Stemberger, Günter 2002, 8.

Teadusharuna on judaistika suhteliselt noor distsipliin, siiski tegelemine juudi traditsiooni, heebrea keele ja grammatika ning piiblike segeesidega algas aga juba 10. saj. 13.-16. saj. uuriti rabiinlike tekste, heebrea leksikograafiat, 17.-18. saj. koostati juutkonna ajaloo ülevaateid ja esimesed bibliograafiad juudi kirjandusest.

Leopold Zunzilt pärineb 1818.a. programmiline kirjutis *Etwas über die rabbinische Literatur*. 1819.a. loodi neli aastat tegutsenud *Vereins für Cultur und Wissenschaft der Juden*⁸, mis määratles viis olulist ülesannet: 1) teadusele kindla aluse loomine, 2) ajakirja publitseerimine, 3) juudi teaduse õpetamine ülikoolides, 4) raamatukogu ja arhiivi loomine, 5) juudi kogudustelt üliõpilastele stipendiumi taotlemine. 1823.a. anti välja esimene ja ainukene number ajakirjast *Zeitschrift für die Wissenschaft des Judentums*, mille eessõnas nimetas Immanuel Wolf uue teadusharu ülesanneteks koguda juutide olukordade, eripärade ja kannatuste kirjeldusi, seostada neid religiooni, filosoofia, ajaloo, õigusteaduse, kirjanduse, kodanikuolu ja kõige inimlikuga üldse.⁹

Ainuke võimalus uurimusi institutsionaliseerida oli tegelike juudi õppeasutuste loomine. *Collegio Rabbinico Padua* 1829-1871 oli traditsioonilisem kui hilisemad Saksa juudi asutused. Esimene Euroopas loodud õppeasutus oli *Jüdische Theologische Seminar* Breslaus 1854. a., 18 aastat hiljem loodi *Hochschule für die Wissenschaft des Judentums*, millele aasta pärast järgnes Berliini *Rabbinerseminar für das orthodoxe Judentum*. Siin õpetas varase Midraši uurija David Hoffmann.¹⁰ Kuukirja *Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums* hakati välja andma juba Breslaus.¹¹ 19. saj lõpp oli rahvusliku ärkamise aeg. Rahvuse arengu tagatisteks on omariiklus, oma keel, rahvuslik kool ja teadus. Eesti rahvusliku ärkamise perioodil olid ideed oma koolist, keelest ja teadusest samuti tugevalt esindatud. *Ka juutide ette kerkis küsimus, kuhu ja kuidas edasi minna: kiire assimileerumine Lääne-Euroopas ja antisemitismi ideoloogia tekkimine 1870. -80. aastatel kui assimileerumise vastureaktsioon andsid põhjust tegeleda oma rahva kultuuri, keele ja ajaloo, tugevdamaks rahvustunnetust.*¹² Judaistika algusaastail oli võimalus teadusharu ülikoolidesse sisse viia väga väike, Saksamaa juutide emantsipatsioon andis võimaluse ülikoolihariduseks ka juutidele. Järgnes uute õppeasutuste avamine: Budapestis 1877 *Landesrabbinerseminar*, Viini Ülikoolis 1893 Iisraeli teoloogiline õppetool, 1852 Londonis Jews 'College, 1859 *Seminaire Israélite de France*, 1886 *Jewish Theological Seminary* New Yorgis.

⁸ TR 1988, 291.

⁹ Stemberger, Günter 2002, 10.

¹⁰ Ibid., 13.

¹¹ Ibid., 13

¹² Verschik, Anna 1993/ 5, 84.

1924. a loodi ülikoolid Tel Avivis , Haifas ja Beer Shevas, Bar Ilan- Ülikool Ramat Ganis. 1925. a. avati Jeruusalemma Heebrea Ülikool.

Teise maailmasõja järel on Saksa keeleroomis 1966.a. Kölnis, Viinis, Frankfurdis ja Berliinis loodud judaistikaga tegelevad institutsioonid. Traditsioonilised keskused on Oxford ja Cambridge oma suurte raamatukogude ja käsikirjaliste materjalidega. Judaistika stuudiume korraldatakse ka Inglismaa, Prantsusmaa, Hispaania, Itaalia jt. maade ülikoolides.¹³ 1970. aastatest on *judaica* stuudiumid Ameerika ülikoolides.¹⁴

Judaistika teaduslikku programmi on ajaloos täidetud järgmiselt:

- Kriitiline tegelemine juudi traditsiooni, heebrea keele ja grammatikaga ning piiblikesegeesidega.
- Rabiinlike tekstide uurimine.
- Kabala tekstide uurimine.
- Heebrea grammatika ja leksikograafia uurimine ja koostamine.
- Heebrea bibliograafiate koostamine.
- Talmudi traditsiooni uurimine.
- Ajalooteosed piiblijärgse juutkonna ajaloost.
- Juutluse ajaloo ja kirjanduse süstemaatiline uurimine.
- Keskaja juudi kirjanduse uurimine.
- Uurimused variseridest ja saduseridest.¹⁵

1902. a. loodud Berliini *Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaft des Judentums* i suurprojektist *Germania Judaica* publitseeriti vaid I köide kahes osas 1917-1934. Täielikult ei ilmunud ka *Grundriss der Gesamtwissenschaft des Judentums* (Leipzig, 1906). 1904. a. asutati Berliinis *Büro für Statistik der Juden*. 1905.a. hakati välja andma ajakirja *Zeitschrift für Demographie und Statistik der Juden*. 1906.a. loodi *Gesamtarchiv der deutschen Juden*.¹⁶

1919. a. loodud *Akademie für die Wissenschaft des Judentums* pidi pakkuma võimalusi oma tööde avaldamiseks juudi õpetlastele ja kuni 1934.a. tegeleti siin kriitiliselt juutluse ajaloo tekstidega ning alustati ka Moses Mendelssoni teoste väljaandmist. 1928.a. hakkas ilmuma *Encyclopaedia Judaica*, mis ilmus 10. köiteni (Lyra i ni) 1934. a. Paljud Saksamaa juudi teadlased said natsismi ohvriteks, teised olid juba peale Esimest maailmasõda Inglismaale, USA-sse või Iisraeli rännanud.¹⁷

¹³ TR 1988, 295.

¹⁴ NL 1992, 599.

¹⁵ TR = 1988, 290-295. + Stemberger, Günter 2002, 10.

¹⁶ Ibid., 293.

¹⁷ TR 1988, 295.

Kaasaegne teaduse arenguprogramm on põhimõtteliselt sama, mis judaistikaga tegelemise algusaegadel, rõhuasetused on veidi muutunud. Tegeldakse heebrea, jidiši ja ivriidi keele arengu uurimisega kirjanduses, juutluse ajaloo ja religiooniga, holokausti ja Iisraeli omariiklusega. 1959 ilmus 17-köiteline heebrea keele sõnaraamat *Complete Dictionary of Ancient and Modern Hebrew*, kuhu on koondatud kolme tuhande aasta heebrea kirjanduse rikkalik sõnavara.¹⁸ Liitunud tänapäeval sotsioloogiaga, uuritakse assimileerumisprobleematikat. *Leo Baeck Institut* tegeleb saksa juutluse arengu uurimisega, *Granada Instituto Ibn Tibbon* sefardi kultuuriga, Talmudi-uuringud USA-s on keskendunud juutide institutsioonide arengule. Judaistika uurimine on tihedalt seotud ajaloo, keeleteaduse ja teoloogia uuringutega. Maailmas ilmunud kaks olulisemat kaasaegset judaistika käsitlust on Günter Stembergeri *Einführung in die Judaistik*. München, 2002 ja M. Goodmani (Hg.) *The Oxford Handbook of Jewish Studies*. Oxford, 2002.¹⁹

2. Judaistikaga tegelemisest Eestis

Tartu Ülikoolis on juudi kirjandusega, Vana Testamendi algkeelte heebrea ja aramea keelega tegeletud ülikooli asutamisest alates. Judaistika õppetooli loomiseks andis aga võimaluse alles 1925. a. rahvusvähemuste kultuurautonoomia seadus. Esialgseks õppejõuks oli Juudi Gümnaasiumi juhataja dr. Jankiel Nodel, kes pidas loenguid sissejuhatuses Mišnasse ja selle keelde.²⁰ J. Nodeli koostatud juuditeaduste programmi visandis määrati õppeaine eesmärgiks uurimistöö ja koostöö judaistikaga tegelevate Euroopa ülikoolidega.²¹ Juudi Kultuurvalitsuse kirjast Tartu Ülikooli senatile 1929. a. võib lugeda: “*Teadusliste sihtide levitamiseks ja et anda võimaluse noorsoole, kes on huvitatud judaika uurimisest, on meil au Teie poole pöörata palvega avada teoloogia- ehk filosoofiaosakonna juures judaika ja heebrea keele õppeharud...*”.²² Viie aasta pärast valiti õppetooli juhatajaks Dr. Phil. Dr. Med. Lazar Gulkowitsch, kelle ametisseastumisloeng toimus 18. aprillil 1934. Teemaks “*Die Entwicklung des Begriffes Hasid im Alten Testament*”, mis sisaldub ka Nosson Genssi bibliograafias. Lazar Gulkowitsch pidas loenguid heebrea ja aramea keele grammatikast, heebrea ja aramea raidkirjadest, Vana Testamendi raamatute seletustest juudi traditsiooni valguses, Talmudi traktaatidest, Midrašitest, juudi luulest Hispaania-araabia perioodil, kabalast ja “Zohari”

¹⁸ Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 90.

¹⁹ <http://www.stub.uni-frankfurt.de/ssg/israel.htm> (22. 04. 2006)

²⁰ Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 90.

²¹ Nõmmik, Urmas, 2005/ Dez. , 363.

²² Lindroos, Katri 1994/ 10, 2136-2140.

põhimõistetest, hassidismist, heebrea kirjandusloost jne. Judaistikat õppis 21 üliõpilast, kellest kolm sooritas ka magistrieksami. Põhjuses, et juudid 1933. a. alates ei tohtinud enam Saksamaa ülikoolides õppida, tuli Tartu Ülikooli ka doktorikraadi taotlejaid. Antud bibliograafia sisaldab käsikirjaliste teoste osas magistritöid ja Tartu Ülikooli lõpetanud Moses Ziegleri doktoridissertatsiooni ka sellest perioodist. Tartu Ülikooli usuteaduskonnas oli Vana Testamendi ja semiidi keelte professoriks Alexander von Bulmerincq, kes on kirjutanud siiani kõige põhjalikuma Malakia raamatu käsitluse. Vilgast teaduslikku ning kultuurielulist tegevust sel perioodil (üliõpilasselts *Limuvia*, tudengite ühiskassad, juudi kogukonna väljaanded) kajastab väga hästi Nosson Genssi bibliograafia. Paraku õppetoolid suleti 1940. a. Eestlastest õppis Berliinis akadistikat ning Tübingenis etiopistikat ja arabistikat Uku Masing, kes õpetas ka Nõukogude okupatsiooni ajal Vana Testamendi aineid ja semiidi keeli Tartu Ülikoolis, töötas EELK Usuteaduse Instituudis, tõlkis Vana Testamendi luuleraamatuid ja redigeeris tõlget.²³ Nosson Genssi bibliograafia sisaldab ka Uku Masingu ning Gulkowitschi töid. Kahjuks Nõukogude Liidus valitsenud vaenuliku hoiaku tõttu juutide suhtes polnud võimalik Uku Masingu tõlgete ega ka mingite teiste juudi kirjandusteoste avaldamine. Parima näitliku selgituse avaldatud teoste kohta leiab statistika tabelitest eespool. Eesti taasiseseisvudes olukord muutus, „Estonias” 1989. a. lavastatud muusikal „Viiuldaja katusel” mõjus nii, et kirjastajatel tekkis huvi juudi kirjanduse avaldamiseks. Oluliste teatmeteoste saamiseks sel perioodil aitas paljus Helsingi Ülikooli heebrea keele professor Tapani Harviainen.²⁴ Judaistikaga tegelemine on saanud sisse uue hoo. Ülevaate tõlgitud teostest, teadustöödest ning juudi kogukonna tegemiste kajastamistest annavad lisaks bibliograafilisele loetelule ka statistilised tabelid ja registrid.

3. Judaistika olukord Eestis bibliograafilisest aspektist

1937. a. ilmus Nosson Genssi *Bibliograafia judaica Eestis*, mida bibliograafid kõrgelt hindavad.²⁵ Sellele järgneval ajal on ilmunud mitmeid üksikteoseid ja artikleid ning artiklikogumikke, kuid paraku puudub tänini bibliograafiline loetelu väljaantust. Andmebaasid paber- ja elektroonilistes kataloogides sisaldavad märkimisväärse loetelu, kuid töö käigus puutusin kokku ebamäärase olukorraga märksõnades, kus oli väga raske midagi üles leida. Märksõna-otsing annab näiteks järgmisi tulemusi: *juudid - 685, judaism - 279, palestiinlased - 21, samaariased, sefardi juudid - á 1, holokaust - 210, pogrommid - 11, talmud - 24, toora - 2,*

²³ Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 93.

²⁴ Ibid, 95-96.

²⁵ Rahvusraamatukogu arhiivkogu bibliograafi suuline hinnang vestlusel minuga 3.04.2006.

hassidism - 14, esseenid - 6, mišna- eksitas, jidiš -25, heebrea -111, judaistika, judaica - 0 kirjet.

Väga raske on leida, kui ei tea teose või autori nime. Artikleid koguteostes pole üldjuhul võimalik leida, v.a. teadustööde sarjad, ajakirjades ilmunud artiklite kohta on äärmiselt napp informatsioon, kui need üldse on leitavad. Autori või pealkirja järgi leiab vajaliku kirje kergemini üles. Suurepäraselt on koostatud bibliograafilised kirjed paberkataloogides ja Rahvusbibliograafia väljaannetes, kuid otsimine vajab väga suurt hoolt. Nagu mujalgi maailmas, on ka meil Eestis jagatud teosed mitmete erinevate bibliograafiliste nimetuste vahel. Ometi on meil suur eelis põhjanaabrite soomlaste ees Nossion Genssi bibliograafia olemasolu tõttu, kuna neil analoogset bibliograafiat veel ei ole.²⁶

²⁶ Vestlus Tapani Harviaisega EELK UI konverentsil 1.05. 2006.

Antud bibliograafia koostamisest

1. Bibliograafia koostamise põhimõtted

Bibliograafia on algselt olnud käsikirjade kirjutamine, hiljem raamatute kirjeldamine. Tänapäevases mõistes teaduslik-praktiline tegevusala, mis annab infonõudlejaile vahendeid ja võimaldab dokumentide kohta tunnusliku informatsiooni hankimist.²⁷

Judaika / judaica on juutlust puudutava kirjanduse uurimine, hõlmates nii juutidest kui mittejuutidest autoreid.²⁸

Judaistika on teaduslik tegelemine juutluse ajaloo, kultuuri ja religiooniga piiblloolisest algusest tänapäevani²⁹, uurib juutide kristlusele eelnevat ajaloolis- kultuurilist maailma, nagu sõnastas judaistika algusaastate programmis ka Immanuel Wolf. Tänapäeval humanitaarteaduslik distsipliin, millel on tihedad kokkupuuted filoloogiaga, sotsioloogiaga. Olulisteks märksõnadeks on rabide aeg, antisemiitlus, holokaust, Iisraeli riik, sionism.³⁰

Eesti judaica bibliograafia koostamisel olen arvesse võtnud kõik eespool nimetatud aspektid. Bibliograafia aineks on Eestis ilmunud trükised, mis sisaldavad teavet juutide ajaloost ja kultuurist, heebrea ja jidiši keelest, heebrea ja jidiši keelest tõlgitud juudi kirjandusteosed ning teadusartiklid ja publikatsioonid juutluse või judaistika teemadel. Eesti analüütilise ajakirjanduse andmebaasid BIBIS ja ISE on üle vaadatud, kuid Eesti ajalehtedes ilmunud artiklid bibliograafias ei kajastu ja vajaksid eraldi uurimist. Koostatud bibliograafia on järjeks 1937 a. ilmunud Genss, Nossoni tööle *Bibliograafja judaica Eestis*, hõlmates trükiseid ajavahemikust 1900- aprill 2006. Viimase 69 aasta jooksul on maailmas muutunud palju ja kuigi minu koostatud bibliograafia on jätk eelmisele bibliograafia, pole ta sisult ega vormilt analoogne.

Trükiste valiku kriteeriumid on:

- Ilmumine Eestis olenemata keelest.

²⁷ ENE 1., 1985, 536.

²⁸ NL 1992, 239.

²⁹ Stemberger, Günter. 2002, 9.

³⁰ NL 1992, 488. + TR 1988, 293.

- Juutlust ja judaistikat puudutav temaatika. Vana Testamendi teoloogiaga kattumise tõttu ei sisalda bibliograafia Vana Testamendi teoloogia-alast kirjandust. Bibliograafiline kirje on kattuva ainevaldkonna puhul tehtud teostele, mis käsitlevad teemat laiemalt, näit. diasporaa, usulahud, õpetuslikud tekstid.
- Heebrea ja jidiši keelest tõlgitud ilukirjandus. Assimileerunud juutide teosed võetud bibliograafiasse vaid juhul kui käsitletakse judaistikat puudutavat üldist temaatikat või filosoofia ja judaistika otseseid seoseid. Juudi-saksa või juudi-ameerika autorite väga suurt hulka loomingut bibliograafia ei kajasta, sest juudi kirjanduse määratlemine on *igikestva küsimuseasetusega: on see juudi rahvusest autori looming või juudi teemade käsitlemine.*³¹

Registreeritud on: raamatud, brošüürid, geograafilised kaardid, teadusasutuste sarjades ilmunud monograafiad, juutide ajalehed, ajakirjad ja eriväljaanded, võrguversioonid, videosalvestised.

Väljaanded on *de visu* läbi vaadatud, juurde olen lisanud märksõnalisi täpsustusi ja kommentaare. Tärniga (*) olen tähistanud nende trükiste kirjed, mida pole õnnestunud *de visu* kontrollida. Kui trükis on ilmunud mitmes keeles, siis on esikohal trükise nimetuses esikohal olev keel. Kirje pealdises on võimalikult esitatud autori täielik nimi. Kahe ja kolme autoriga teose puhul on alfabeetilise järjekorra aluseks võetud teoses märgitud esimese autori nimi.

Kui ilmumiskoht pole teada, on see tähistatud *sine loco* [s.l.], ilmumisaasta puudumine märgitud *sine nomine* [s.n.], oletatav ilmumisaasta on antud sulgudes [...]. Mujalt kui kirje allikast pärinevad andmed on toodud nurksulgudes. Puuduva tiitellehega väljaanded on kirjeldatud kaane või päistiitli järgi.

Õigekiri (k.a. autori nimi) kirjes vastab teoses esitatud õigekirjale. Bibliograafia on varustatud aine- ja nimeloendiga. Nimeloend esitab autorit, tõlkijat, koostajat, kujundajat, ees- või järelsõna autorit. Aineloend võimaldab otsida kirjandust sisust lähtuvalt. Aineloendis on esitatud olulisemad korduvad märksõnad, mille **definiitsioonid** leiab sissejuhatuse lõpust. Registrid on bibliograafia lõpus.

Bibliograafia on jaotatud kasutamise hõlbustamiseks sisukorras loetletud kümneks alateemaks.

Kogumike sisu või sisukord on avatud teose juures, kirje teostatud väiksema šriftiga. Pikemad artiklid märgitud ka eraldi kirjenumbri, leitav autori järgi alfabeetilisest nimekirjast. Antud juhul on lisatud viited leidumusele koguteosest kirje lõpus. Kui teos on ilmunud analoogina mitmes erinevas väljaandes, siis tähistab seda märk (=).

³¹ Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 100.

Nimestik eesti autorite ainult välismaal välja antud töid ei sisalda. Nimestiku ülesehitus on tähestikuline, kõigepealt ladina ja seejärel slaavi tähestikus trükised. Dokumentide kirjeldamise aluseks on rahvusvaheline kirjestandard. Kirje struktuur on järgmine:

Kirje number. Autor. Pealkiri/ rööppealkiri või pealkirja lisad. Monograafiad esitatud kursivis. Väljaande tellinud või väljaandmist toetanud institutsioon. Autori puudumisel esikohal teose pealkiri, millele järgneb koostaja (koost.) nimi. Teised autorid, tõlkija (tlk.), kujundaja (kuj.), toimetaja (toim.), ees- või järelsõna autor. Pealkirja täiendandmed: vastutusandmed, trükikordus (teatud juhtudel esitatud ka eraldi märkusena). Ilmumiskoht: kirjastus, ilmumisaasta (trükikoht, trükikoda), lehekülgede arv (lk.), illustratsioonid (ill.), fotod, portree (portr.). Kõrgust või formaati märgitud ei ole. Sarja- või seeriaandmed: (kajastuvad leidumuses kirje lõpus, kui leidumus ja sarjaandmed kattuvad). Bibliograafia (Bibliog.) ja registrite (Register.) olemasolu. Märkused teose kohta: Kokkuvõte/ Summary/ Zusammenfassung jm. Märksõnad: märksõnades olen teostanud korrektuuri ja täpsustanud artiklite ning teoste teemavaldkondi. Ilukirjandusteoste puhul teost iseloomustavad sõnad ja märkused. Märksõnade süsteem ei lähe kokku raamatukogude standardiga. Leidumus: *artiklite puhul esitatud ajakirja ilmumisaasta/ ajakirja number, leheküljed (lk.)*. ISBN või ISSN. Standardi number (Stand. nr.).³² Koguteostes ilmunud artikli leidumuses **koguteose nimi, ISBN ja bibliograafia numbriline viide.**

2. Statistikat

Valminud bibliograafia põhjal olen koostanud mõningaid tabelleid:

Tabel 1. 1937.a. ja 2006.a. bibliograafiade võrdlus.

	<i>Bibliograafia judaica Eestis</i>	<i>Eesti judaica bibliograafia</i>
Teadustööd	x	x
Jidišikeelsed väljaanded	x	x
Heebreakeelsed väljaanded	x	tõlked
Kultuurautonoomia	x	üksikud
Üliõpilasorg. tegevus	x	-
Muusikaline looming	x	-
Juudi Kogukonna väljaanded	x	x
Koolide väljaanded	x	-

³² ISBN (International Standard Book Number) 4. oktoober 2005) – raamatu rahvusvaheline standardnumber – kümnekohaline, ainult üks kord kasutatav numbrikombinatsioon, mis koosneb

- rühmatunnusest (maa- ja keeletunnusest),
- kirjatunnusest (olenevalt kirjastustegevuse ulatusest võib tunnus olla ühe- kuni neljakohaline),
- raamatunumbrist, mis identifitseerib teatud kirjastuse üksiku väljaande,
- kontrollnumbrist, mis kontrollib eelneva numbrikombinatsiooni õigsust. Number 10 asemel kasutatakse rooma numbrit ehk X „ikski“. Alates 1.01.2007 võetakse senise 10-kohalise ISBN-i asemel kasutusele 13-kohaline ISBN. Säilib standardnumbri endine struktuur, millele lisandub raamatu kaubavõetkoodi tunnus 978. 13-kohaline ISBN on identne praegu kasutusel oleva raamatu võetkoodiga. ISBN on raamatu ja ISSN on perioodilise väljaande identifikaator. Märges tehtud vaid juhul, kui ISBN või ISSN oli tuvastatav. (Eesti Rahvusraamatukogu www.nlib.ee/isbn (20. 04. 2006).

Perioodilised väljaanded	x	x
Ilukirjandusteosed	Eesti autorite teosed jidišis	Juudi autorite teosed eesti k.

Tabel 2. Väljaande ilmumisaasta järgi kirjete alusel.

Ilmumisaasta	Arv
Enne 1937, mida Genssi bibliograafia ei sisalda:	10
1938-1940	15
1941-1950	-
1951-1960	3
1961-1970	2
1971-1980	2
1981-1990	14
1991-2000	111
2001-2006	93

Tabel 3. Olulisemate autorite ja tõlkijate tööde esinemissagedus bibliograafias.

Nimi	Autor	Tõlkija
Kalle Kasemaa	9	29
Anna Verschik	16	4
Kristiina Ross	7	7
Uku Masing	2	4
Lazar Gulkowitsch	5	-
Elhonen Saks	4	-
Eugenia Gurin-Loov	4	-
Michael Heltzer	2	-

Tabel 4. Olulisemad märksõnad.

Märksõna	Esinemissagedus
Eesti juutide ajalugu	85
Antisemitism	74
Juutlus	73
Judaism	69
Holokaust	50
Iisraeli riik	39
Jidiš	38
Sionism	32
Assimilatsioon	37

3. Olulisemad märksõnad

Antisemitism - vihavaen juutide vastu, rahvusliku sallimatuse vorm. Avaldub juudivastases propagandas, laimu levitamises, õiguslikus ja majanduslikus diskrimineerimises ning füüsilises hävitamises. Uusimal ajal kuulus saksa fašismi ideoloogiasse ja praktikasse.³³

Assimilatsioon - (lad. k. assimilatio sarnastamine), vähemusrahva sulanemine enamurahva hulka.³⁴

Diasporaa - rahva hajutatus võõrsile pärast kodumaa vallutamist võõra võimu poolt; muu-usulise enamurahva hulgas laiali pillatud vähemus.³⁵

Esseenid - judaistlik usulahk Palestiinas 2. saj. e.m.a. – 1. saj. e.m.a. Vastuolus Jeruusalemma templi preesterkonnaga, ei tunnistanud ohverdamist ega templiteenistust. Dualistlik maailmakäsitus, elasid range korra ja kombestikuga kloostrikogukondades (Qumran).³⁶

Haskala - (hbr. k.³⁷ valgustus), juudi valgustusliikumine, peamiselt Ida-Euroopas. Algatajaks 18. saj. filosoof ja kirjanik M. Mendelssohn. Püüd kõrvaldada ortodoksse vaimulikkonna ja hassidismi mõju, levitada ilmalikku haridust, taotlus juutide kultuuriliseks lähenemiseks teistele rahvastele. Andis tõuke heebrea- ja jidišikeelse aja- ja ilukirjanduse ning teatri arengule.³⁸ Kujunes emantsipatsiooni märkimisväärse ulatuse ajal ja moodustab iseloomuliku joone juudi rahva hilisemas ajaloos ning on selle kulgu mitmeti mõjustanud.³⁹

Hassidism - (hbr. k. hasid - vaga), judaismi müstikavool. 18. saj. alanud ulatuslikum usuliikumine, alguses Ida-Euroopa juutide hulgas. Rabiinide õpetust vastustanud hassidismi rajas Israel ben Eliezer. Kesksel kohal vahetu side Jumalaga, üleloomulik vägi (šekina), õigete (tsadik) austamine, fanaatiline usk imedesse. Hiljem tekkis habad-hassidism. Hassidismi pooldajad võitlesid valgustusliikumise (haskala) vastu. Rikas legendikirjandus (Rabi Nahman, 1772-1810) ja rahvaluule pärand hassidismis mõjutab juudi kultuuri ja kirjandust tänini.⁴⁰

Holokaust - (kr. k.⁴¹ holokauteo - toon põletusohvriks, hbr šoaḥ), juudivastane terror ja juutide laushävitamine natsionaalsotsialistlikul Saksamaal ja tema okupeeritud aladel 1933-45. Hukkunud juute 5 721 800 inimest⁴². Holokausti mälestuspüha Iisraelis 27. Nissanil (19. või 20

³³ ENE 1. 1985, 252.

³⁴ Ibid., 341.

³⁵ ÖS 1999, 105.

³⁶ ENE 2. 1987, 615.

³⁷ hbr. k. = heebrea keeles.

³⁸ ENE 3. 1988, 329.

³⁹ Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 93.

⁴⁰ ENE 3. 1988, 329.

⁴¹ kr. k. = kreeka keeles.

⁴² World Jewish Councili andmeil.

apr.). 1953 asutati Jeruusalemmas holokausti uurimise ja ohvrite mälestamise keskus Yad Vashem.

Iisrael – (hbr. k. Jumal võitleb). **1.** VT⁴³ -s Jahve kultuse kaudu ühendatud heebrealaste ühiskond. **2.** 13. saj. e.m.a. Palestiinasse (Kaananisse) rännanud ja seal paikseks muutunud heebrea hõimude (pärimeses 12 hõimu) liit. **3.** 11.saj. lõpus e.m.a. kujunenud riik Pärast Taaveti ja Saalomoni valitsemisaega. **4.** (Ivriidi *Medinat Israel*) - riik Edela-Aasias Vahemere kagurannikul.⁴⁴ Pindala 21 946 km² (sh. Ida-Jerusalemm ja Golani kõrgustik 1176 km². Rahvaarv 5 422 000 (1996). Pealinn Jeruusalemm.⁴⁵

Jidiš - keskülemsaksa murdeist kujunenud heebrea, romaani ja slaavi keelte sugemetega põimunud germaani keel, **aškenazim** - juutide kõne- ja kirjakeel. Enne Teist maailmasõda oli jidiši kõnelejaid ca 12 miljonit, praegu kõneldakse seda mõnel pool Euroopas, Ameerikas ja Lõuna-Aafrikas. Vanimad jidiši keele mälestised 13. sajandist. 19. sajandil fikseerunud kirjakeel kujunes peamiselt Vilniuse murdest. Jidiši keelt kirjutatakse heebrea tähtedega.⁴⁶

Judaism - juudi usund, Iraelis riigiusund. Alged II aastatuhandes e.m.a. Iisraeli riigi tekkega 11. saj. lõpus e.m.a. riigiusuks monoteistlik Jahve kultus. Kuningas Joosija usureformiga (622 e.m.a.) Jeruusalemma templile oluline kultusroll. Paabeli vangipõlve järel kujunesid Esra jt. juhtimisel õpetuse põhialused, lähteks Toora. Jeruusalemma templi hävitamise järel reglementeerivaiks Mišna (2. saj.) ja Talmud (5. saj.). Filosoofiliselt põhjendatud süsteemi lõi 12. saj. Maimonides. Vastukaaluks judaismi ratsionalismile tekkisid müstitsistlikud ja messiaanlikud voolud: **kabala** (12. saj.), **sabatism** (17. saj.) ja **hassidism** (18. saj.). 18. saj. lõpu **haskala** - liikumine oli katse judaismi reformida. Õpetuse aluseks VT (Toora, Prohvetid, Kirjad = **tanak**) ja Talmud. Ajalooliselt kujunenud kaks suunda: **aškenazim** (peamiselt Ida-Euroopas) ja **sefardim**. 20. saj tekkinud konservatiivne suund on tihedalt seotud **sionismiga**.⁴⁷

Juudid - lähtunud vanaheebrea rahvast, antropoloogiliselt tugevasti segunenud rahvaste rühm, elavad hajusalt mitmetel maadel, nimetus Juuda hõimu järgi. 12.-13. saj e.m.a. elasid paiksete põlluharijatena Palestiinas. 6. saj. alguses (Babüloonia vallutused) algas **diasporaa**. 14. saj. kujunes Saksamaalt Poolasse ja Leetu põgenenud juutidest **aškenazim** - rühm (saksa juutide nimetuse järgi), keeleks saksa keele alusel kujunenud **jidiš**. 15. saj. Hispaaniast Itaaliasse, Põhja-Aafrikasse, Balkanile ja Lähis-Itta liikunuist kujunes **sefardim** - rühm (Hispaania hbr. k. nimi

⁴³ VT= Vana Testament.

⁴⁴ ENE 3. 1988, 558.

⁴⁵ EE 13. 1999, 96-97.

⁴⁶ ENE 4. 1989, 138.

⁴⁷ ENE 4. 1989, 111-112.

Sefarad), keeleks hispaania keelest lähtunud **espanjool**. 19. saj. alguse saanud **sionismi** ideoloogia alusel loodi 1948.a. Iisraeli riik. Ametlikuks keeleks uusheebrea keel **ivriit**.⁴⁸

Kabala - (hbr. k. qabbala - pärimus), **kabalistika** - juudi vagadusliikumine. Tõi judaismi usukäsitlusse uusplatonismi ja hermetismi sugemeid. Vanim teos "Sefer Jetsira" (3.-6.saj.), ulatuslikult kabala süsteemi käsitlused "Bahir" (u. 1200.a.) ja "Zohar"(autoriks arvat. Moses de Leon, surn. 1305). Kabala järgi seob ürgalget maailmaga 10-liikmeline vaimsete emanatsioonide tarind (**sefirot**), sümboliks algarvude ja 22 heebrea kirjatähe kombinatsioon. Kabala mõjul on levinud arvu-, kirjatähe- ja nimemüstika ning –maagia (praktiline kabala). Peaarendajaks 13. saj. Lõuna-Prantsusmaa ja Hipaania koolkond, hiljem Palestiina koolkond. Mõjutas renessansi filosoofiat ja humanismi, hiljem hassidismi.⁴⁹

Karaiidid - **1.** (Hbr. k. qaraim - pühakirja lugejad), judaismi vähemusvoolu pooldajad. U. 765 tekkinud usuvool, range traditsioonide järgimine, Talmudi uuenduste ja rabiinide autoriteedi vastu. Kogudusi tekkis Lähis-Idas, Palestiinas ja Ida-Euroopas. **2.** Väike türgi rahvas Ukrainas (Krimmis) ja Leedus (Trakais, Panevėžyses). 8. saj. tekkinud usuliikumise pooldajad. Ühtset karaiimi kirjakeelt ei ole, trükiseid on ilmunud heebrea, ladina ja vene täestikis. 1979.a. arvuliselt 3300.⁵⁰

Mišna - märksõna all "talmud" - (hbr. k. kordamine), sisaldab Toora seletusi selle kohta, mida Jumal Iisraelilt tahab, loob pildi Iisraelist kui pühast maailmakorrast, mida iga juut peab lakkamatult uurima ja igapäevases elus järgima. Koosneb 63 traktaadist, rühmitatud 6 ossa. Kodifitseeriti 2.-3. saj. Olulisim autor Jehuda Hannasi ehk Rabi (135-217.a.). Hiljem muutus Mišna ise uurimise ja seletamise objektiks, sellekohased tekstid moodustavad Talmudi teise osa Gemara (hbr. k. lõpuleviimine).⁵¹

Sionism - juudi rahvuslus.⁵² Modernne usuliikumine juutluses, mis sai alguse 19. saj. Kesk- ja Ida-Euroopast.⁵³

Sünagoog - (kr.k. synagoge - koosolek, hbr. k. bet haknesset), judaismi kultusehoone, koguduse kogunemiskoht, kus loetakse pühakirja, jutlustatakse ja palvetatakse. Kuna ohvriteenistus oli pärimusega lubatud ainult Jeruusalemma templis, muutusid sünagoogid diasporaa-aladel ainsateks kultuspaikadeks, kuhu oli koondunud koguduse elu, sh. hariduse andmine.⁵⁴

⁴⁸ ENE, 4. 1989, 137-138.

⁴⁹ Ibid., 194.

⁵⁰ Ibid., 313.

⁵¹ EE 9. 1996, 243.

⁵² ÕS 1999, 724.

⁵³ NL 17., 1992, 494.

⁵⁴ EE 9. 1996, 90.

Talmud - (hbr. k. õppimine), juudi usulise kirjanduse teos. Tavaliselt mõeldakse Talmudi all Babüloonia Talmudit, mis valmis Mesopotaamias u. 650. On ka Palestiina ehk Jeruusalemma Talmud (jäi u. 450.a. pooleli). Talmudi vanem osa on Mišna. Usulise ja õigusliku aine (**halakha**) kõrval sisaldab Talmud ohtralt rahvaluulepärimusi, legende, õpetuslugusid, muinasjutte. Talmudi õppimine kui Jumala tahte uurimine on juudi pärimusliku hariduse põhiosa. Judaismi usuvooludest on Talmudit vastustanud **karaiidid**. Talmudi kui juutide kultuurilise suletuse ja mahajäämuse peapõhjuse vastu oli alates 18. sajandist ka juudi valgustusliikumine **haskala**.⁵⁵

Toora – (hbr.k. tōrā - õpetus), judaismi kanoonilise kirjavara alusteos, usuõpetuse ja pärimusliku seaduse lähtealus. Hõlmab VT viit Moosese raamatut. Ülekantuna kogu VT, ka kogu juudi usuline kirjavara.⁵⁶

4. Bibliograafias kasutatud lühendid

a. – aasta	ilm. – ilmunud, ilmumine
ak. - aastakäik	kd. - köide
Bibliog - bibliograafia	koost. - koostaja
c200...- bibliog. märke	kuj. - kujundaja
cop.200...- copy 200...	S. - Seite
e. Kr. - enne Kristust	s. l. - <i>sine loco</i>
E. V. - Eesti Vabariik	s. n. - <i>sine nomine</i>
ed. - editor	saj. - sajand
ERA - Eesti Riigiarhiiv	Tlk. – tõlkija
F. N. S. – fondi tähised	Toim. – toimetaja
faks. – faksiimile	u. – umbes
Hrsg. – Herausgeber	vol. - volume
ill. – illustratsioon	

⁵⁵ Ibid., 243.

⁵⁶ Ibid., 476.

EESTI JUDAICA BIBLIOGRAAFIA

1. Allikapublikatsioonid, statistika, Eesti juutide mälestused jm.

1. *Bibliograafja judaica Eestis*. Koost. Nossou Geness. Paralleelpealk.:

ביבליאגראפיע פון יידישע דרוק-אויסגבען

(Tallinn: 1937, Tallinn, Libris, lk. IX, 80, [2], ill. Bibliog. Registrid. Sarjaandmed: Eesti juutkonna ajaloo materjalid. Märkus: Tekstid heebrea, jiddiši, vene, saksa, eesti keeles. Lk. numeratsioonid I-IX ja 1-80. Märksõnad: statistika, aruanded, helilooming, kultuurautonoomia, üliõpilasorganisatsioon "Limuvia", perioodika, ilukirjandus, teadustööd.

2. **Juudi graafika**. [Näituse kataloog]. [E.V. Juudi Vähemusrahvuse kultuur-valitsus. Koost. Julius Geness]. [Tallinn:] Julius Geness, 1938 (Tallinn: Libris) [24] lk., [12] lk. ill. Märkus: Osa teksti jidiš'is. Märksõnad: juudi graafikanäitus, kunstilooming, Geness, Julius 1887-1957, toim. ja eessõna autor.

3. **Kaplan, Jakob**. *Aruanne: mõned päevad ühe Tartu juudi elus*. Tartu: 2001, Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda, 116 lk., ill. Märksõnad: autori elukäik, ajalugu, Nõukogude okupatsioon, repressioonid, vangilaagrid, sunnitöö, Tartu, Siber, Iisrael, 20. saj., memuaarid. ISBN 9985781392 (köites). Inglisekeelne väljaanne: *Report: some days in the life of a Tartu Jew*. [Translated by Berk Vaheer.] Tartu: 2002, Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda, 133 lk., ill. ISBN 9985787080.

4. **Kaplan, Jakob**. **Leerid kahe lipu varjus. Tartus elanud juudi mälestusi 1938-1940. a. Eestist**. Märksõnad: memuaarid, juudi kombed, poliitiline olukord. *Looming* 1991/ 12, lk. 1660-1667. *Õiendus* 1992/ 2 lk. 287.

5. **Laidoner, Johan**. **Kõne Tallinna juutkonnale 29. mail 1926**. Tlk. Krista Läänemets, järelsõna Michael Heltzer. Märkus: Tõlgitud saksakeelsest stenogrammist, kõne peetud eesti keeles. Märksõnad: Palestiina reisimuljetest, Jaffa, Haifa, Jeruusalemm, juudid, araablased. *Akadeemia* 1993/ 11, lk. 2312-2322.

6. **Narva Juudi Ühispanga aruanded 1931-1940**. [Narva: Narva Juudi Ühispank], 1931-1940, (Narva: A. Grigorjev). Ilm.sagedus 1 kord aastas. Ilm. daatumid 1930 (1931) - 1939 (1940). Märkus. N. Genessi bibliograafia ei sisalda viimaseid aastaid. **1938.a. aruanne. XXX tegevusaasta**: M. Minise trükk, Narvas 1939, 11 lk. Märksõnad: tegevuse ülevaade 1938. aastal, aasta- peakoosoleku kutse, arvete läbikäik ja äriseis aasta algul ja lõpul, kulude ja tulude aruanne, statistilised andmed viimase kümne aasta kohta, juhatuse, nõukogu ja revisjonikomisjoni koosseis 1938.a., pangad, majandus, Eesti, aruanded, jätkväljaanne. **1939.a. aruanne. XXXI tegevusaasta**: M. N. Minise trükk, Narvas 1940, 11 lk. Märksõnad: Narva Ühispanga tegevuse ülevaade 1939.a., arvete läbikäik ja äriseis aasta algul ja lõpul, kulude ja tulude aruanne 31. dets. 1939.a., äriseis 31. detsembril 1939.a., statistilised andmed, juhatuse, nõukogu ja revisjonikomisjoni koosseis 1939.a., teatud aasta pea-koosoleku ja revisjonikomisjoni koosoleku kohta.

7. Salo, Vello. *Population losses 1940-1941: citizens of Jewish nationality.* Tallinn: Okupatsioonide Repressiivpoliitika Uurimise Riiklik Komisjon, 2002 Tartu. Tartu: Johannes Esto Ühing. 23, [1] lk., ill. Seeria: Estonian State Commission on Examination of the Policies of Repression, 18. Bibliog. Märksõnad: Nõukogude okupatsioon, küüditamised, mõrvad, repressioonid, juutide nimestikud. ISBN 9985785401.

8. Schnicker, Aleksander Julius Johannes. *Minu lapsepõlvemälestused Tartu slummist aastani 1889.* Kommenteerinud ja saatesõna Leili Punga. Bibliog. Summary: Aleksander Schnicker's memoirs of life in suburban Tartu, p. 160, ill. Märksõnad: Schnicker, Aleksander Julius Johannes 1880-1974, memuaarid, farmatseudid, juudid Tartus, 19. saj. lõpp. *Tuna 2000/ 1, lk. 84-89.*

9. Vähemusrahvuste kultuurielu Eesti Vabariigis, 1918-1940: dokumente ja materjale. Eesti Riigiarhiiv, [koost. Anni Matsulevitš] Tallinn: Olion, 1993. 222 lk., ill. Zusammenfassung. Märkus: Juutide ajalugu lk. 94-122. Märksõnad: Eesti ajalugu 1918-1940, vähemusrahvused: sakslased, juudid, rootslased, venelased, lätlased, ingerisoomlased. Sisaldab (+ viited arhiividokumentidele): Juudi kogukonna kongressi tervitus Asutavale Kogule 21. mai 1919. Asutava Kogu protokollid. I istungjärk 1919. Vrg. 538. lk. 94. Juudi Rahvuslise Komitee moodustamine. Teade siseministrile. 27. mai 1919. ERA. F. 1107. N.1.S.2.L.9. Ärakiri. Lk 95. Tallinna Juudi Eragümnaasiumi asutamisest. Tallinna Juudi Eraalgkooli juhataja kiri Haridusministeeriumile. 23. august 1923.a. ERA. F. 1108. N.4. S. 64. L. 12 Originaal. Lk. 95. Tallinna Juudi Eragümnaasiumi avamine. Haridusministeeriumi kooliosakonna kiri Tallinna linna Koolivalitsusele. 25. september 1923.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 64.L. 38. Ärakiri. Lk. 97. Juudi Kulturomavalitsuse tegevuse alustamine. Vabariigi Valitsuse otsus 16. juuni 1926.a. ERA.F. 40.N.1.S. 6885 L. 4. Ärakiri. Lk. 98. Juudi Kulturomavalitsuse eelarve kava 1926/27.aastal. Välja töötatud kultuurvalitsuse poolt ning esitatud vastuvõtmiseks kulturnõukogule. ERA. F. 40. N. 1. S. 6885. L. 70. Ärakiri. Lk. 98. Juudi koolide õppekeelega seotud küsimuste arutamine Juudi I kulturnõukogu koosolekul. Väljavõte koosoleku protokollist 21. juuni 1926.a. ERA. F. 40. N. 1. S. 6885. L. 31-32 . Ärakiri. Juudi kulturomavalitsuses tehtud tõlge. Lk. 101. Tartu Juudi Eragümnaasiumi asutamisest. Haridusministeeriumi kooliosakonna kiri Tartu linna koolivalitsusele 4. sept. 1926.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 163. L. 18. Ärakiri. Lk. 103. Tartu Juudi Eragümnaasiumi lõpetajate kirjandite kontrollimisest keeleteadlase Paul Ariste poolt. Koolide peainspektori avaldus haridus- ja sotsiaalministrile 22. mai 1930.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 163. L. 13. Originaal. Lk. 105. Juudi õpetajate pedagoogiumi asutamisest ja õppeprogrammist. Juudi kultuurvalitsuse kiri haridus- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele 23. aug. 1929.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 433. L. 18. Originaal. Lk. 105. Juudi õpetajate pedagoogiumi tegevuse lõpetamisest ja töö tulemustest. Juudi kultuurvalitsuse kooliosakonna juhataja kiri haridus- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele 26. sept. 1930.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 433L. 23. Originaal. Lk. 106. Juudi kultuurvalitsuse seisukoht juudisoost laste õppimise kohta muukeelsetes koolides. Väljavõte juudi kultuurvalitsuse koosoleku protokollist. 22. veebr. 1931.a. ERA. F. 40. N. 1. S. 6898. L. 83. Ärakiri. Lk. 107. Juuditeaduse professuuri asutamine Tartu Ülikooli juurde. Haridus- ja sotsiaalministri esildis riigivanemale. 2. veebr. 1933.a. ERA. 1108. N. 5. S. 682. L. 276. Ärakiri. Lk. 108. Juudi kultuurvalitsuse Tallinna Eraühisgümnaasiumi tulude ja kulude aruanne 1. aprillist 1931- 1. aprillini 1935. ERA. F. 1108. N. 4. S. 104. l. 214. Originaal. Lk. 111. Juudi skaudisõprade ühingu poolt korraldatavast kirjandusõhtust. Teade Tartu-Valga prefektile. 18. mai 1935.a. ERA. F. 1108. N. 7. S. 305. L. 141. Originaal. Lk. 112. Juudi Erakeskkooli avamisest Tartus. Riigivanema otsus. 12. aug. 1936.a. Riigi Teataja 1936. Nr. 68, lk. 1508. Lk. 113. Tartu juudi kultuuriseltsi "Frait fun Jidiš" poolt organiseeritavast elavast ajalehest. Teade Tartu-Valga prefektile. 27. märts 1936.a. ERA. F. 1108. N. 7. S. 323. l. 213. Originaal. Lk. 114. Informatsioon juudi rahvuse esindaja osavõtu kohta Rahvuskogu tööst. Väljavõtteid juudi kulturnõukogu koosoleku protokollist. 21. märts 1937.a. ERA. F. 40. N. 1. S. 690. L. 260. Ärakiri. Lk. 114. Kirjanduslik dramaatilise seltsi Ch. N. Bjalik laulukoori kontserdi kava. Teade Tallinna-Harju prefektile. 22. mai 1937.a. ERA. F. 1108. N. 7. S. 373. L. 79. Ärakiri. Lk. 116. Tartu Juudi Abiandmise Seltsi poolt korraldatava peoõhtu kava. Teade Tartu-Valga prefektile, 30. märts 1939.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 186. L. 16. Ärakiri. Lk. 116. Taotlus Juudi Gümnaasiumile avalike koolide õiguste andmiseks. Juudi kultuurvalitsuse kiri Haridusministeeriumile. 4. det. 1939.a. ERA. F. 1108. N. 4. S. 104. L. 458. Originaal. Lk. 119. Ülevaade juudi koolide olukorrast. Väljavõte Juudi kultuurvalitsuse koosoleku protokollist. 9. jaan. 1940.a. ERA. F. 40. N. 1. S. 6915. L. 2. Ärakiri. Lk. 121. Juudi vähemusrahvuse kulturomavalitsuse likvideerimine. Väljavõte juudi kulturnõukogu istungi protokollist. 28. juuli 1940.a. ERA. F. 40. N. 1. S. 6916. L. Ärakiri. Lk. 122. + 11 fotodokumenti. Märkus: 1937.a.-ni sisalduvad mõned dokumendid ka Nosson Genssi bibliograafias. ISBN 5460000130.

2. Vanema ja uuema juudi kirjanduse tõlked

10. Agnon, Šmuel Josef, pseud. *Jutustusi*. Tlk. heebrea keelest Uku Masing ja Kalle Kasemaa, [eessõna: Kalle Kasemaa, järelsõna Geršom Šolem, kuj. ja ill. Jüri Kaarma]. Tallinn: AVIV, [1993], 302, [1] lk., ill. Märksõnad: 1966.a. teosele Nobeli preemia, juutide uus ja vana maailm, püsivad väärtused, legendid, lohutuse ja leina põimumine, inspiratsioonid Talmudist, inimlikud kired, rabiinliku proosa ja midrašite stiili mõjud, unenäolised lood, erakordselt leplik huumor, hassidism, melanhoolia.

11. Agnon, Šmuel Josef, pseud. *Lihntne lugu*. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna:] Kalle Kasemaa, [kaane kuj. Mari Kaljuste]. Tallinn: Varrak, 2005. ([Tartu:] Greif), Harjumaa, 311, [1] lk. Märksõnad: eeleegiline ja liigutav lugu suurest armastusest, elu nurjumistest, erakordse tundesügavusega kirjutatud, Abraham ben Jehošua nimetanud maailmakirjanduse üheks suuremaks romaaniks.

12. Agnon, Šmuel Josef, pseud. *Teine nägu: jutte armastusest*. Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa, [Uku Masing, kaane kuj. Anne Linnamägi]. Tallinn: Perioodika, 1994. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 111, [1] lk. Märkus: Raamat sisaldab ka: Albert van der Heide. Minevik veel kord kokku võetud: Š. I. Agnon (1888-1970). Lk. 103. [Tlk.] hollandi keelest Kalle Kasemaa. Sisu: Üksijäetud naised. Lugu toorakirjutajast. Teine nägu. Kaks õpetlast meie linnast. Vaenlasest lembijaks. Märksõnad: heebrea, juudi, ilukirjandus, jutud. Autor on Iisraeli suur klassikaline proosakirjanik, teostele iseloomulik, et tõlkes need kaotavad oma sõnastuse rikkuses, looming heaks pilguheiduks juudi usundile ja kultuurile. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1994/ 8-9*.

13. Aleihhem, Šolom pseud. *Kuuskiümmend kuus*. [Novellid.] Tlk. juudi (jidiši) keelest Aron Tamarkin. Tallinn: Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus 1959, 61 lk. Märksõnad: juudi kirjanduse klassik, kaasaegsete juutide elu kõigis ühiskonnakihtides, kangelasteks tavainimesed, ironia, sarkasm valed ja pahede suhtes, heatahtlik huumor vaeste suhtes. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1959/ 7*.

14. Aleihhem, Šolom pseud. *Marienbad*. [Romaan.] Tlk. jidiši keelest ja eessõna Anna Verschik, kaane kuj. Jüri Kaarma. Tallinn: AVIV, 1994. Tallinna Raamatutrükikoda, 190 lk. Märkus: sõnaseletused lk. 189. Märksõnad: jidišikeelse kirjanduse silmatorkavaim esindaja, sajandivahetuse väikelinnade ja juudi keskklassi elu kujutamine, Varssavi juutide olme, elustiil, tõekspidamised, situatsiooni- ja keelekoomika, peenutsemine, nimede venestamine ja saksastamine. ISBN 9985828003.

15. Aleihhem, Šolom pseud. *Piimamees Tevje*. [Romaan.] Tlk. jidiši keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa. Tallinn: Perioodika, 1989. EKP Kirjastuse trükikoda, 109, [2] lk. Märksõnad: episoodidest koosnev romaan, monoloogid ilmunud eri väljaannetes 20 aasta vältel, arutlused tsitaatidega Piiblist, Midrašist ja Talmudist, vanasõnad, kõnekäänud, rahvatarkus, tegevuspaigaks Poola-Ukraina juutide maailm, juudi rahva paradoks, nõrkus ja tugevus. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1989/ 14-15*.

16. Aleihhem, Šolom pseud. *Ülemlaul*. [Jutustus.] Tlk. jidiši keelest ja järelsõna: Kalle Kasemaa. Tallinn: Perioodika, 1987. EKP Kirjastuse trükikoda, 55, [1] lk. Märksõnad: kahe

noore armastus, kirjanduslik katse Vana Testamendi Ülemlaulu töödelda, metafoorid, armastusluule. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1987/ 3*.

17. Amichai, Jehuda. Luulet. Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa. *Akadeemia 2001/ 12, lk. 2574-2582*.

18. Amihai, Jehuda. Luuletusi. Uni Jeruusalemmas. Luuletuste pealkirjad: Kiri. Pool inimkonda siin ilmas. Nagu jäljest me kehal. Kord lõikas suur armastus. Kahju. Me olime tore leiutis. Mu isa. Sinuga koos, üksinda oleme kõik. Tlk. heebrea keelest, järelsõna ja kommentaarid: Kristiina Ross, lk. 20-21. *Vikerkaar 1990/ 8, lk. 15-21*.

19. Amichai, Jehuda. Tagurpidi armastus. [Jutustus.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [aastakäigu kuj. Jüri Kaarma]. Tallinn: Perioodika, 1996. (Akadeemia Trükk), 71 lk. Märksõnad: tuntuim tänapäeva Iisraeli luuletaja, 1982.a. maa kõrgeim kirjandusauhind Iisraeli preemia, luuleline romaan kujutab noore jeruusalemlase kahestumist, kes armub ameeriklannasse, kuid meenutustes elab sõjaaegsel Saksamaal, eksistentsiprobleemid, surm, armastus, paratamatus. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1996/ 10*. ISBN 5797905914.

20. Appelfeld, Aharon. Imede aeg. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [toim. Anu Saluäär, aastakäigu kuj. Jüri Kaarma]. Tallinn: Perioodika, 2002. Akadeemia Trükk, 171, [2] lk. Märksõnad: moraalne ja vaimne õhkkond sõjaeelses Euroopas, peategelaseks koolipoiss, kes pärineb juudi intelligendi perekonnast, kombed peredes, saksastumine, assimilatsioon, vägivald. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 2002/ 8-10*. ISBN 9985853091.

21. Bergelson, Dovid. Kui kõik on läbi. [Romaan.] Tlk. jidiši keelest [ja järelsõna] Anna Verschik, [toim. Ita Saks, kaane kuj. Anneli Navi]. Tallinn: Varrak, 1999. Ühiselu, 303, [1] lk. Märksõnad: esimese moodsa jidiši kirjaniku lugu üksildasest ja nukrast neiust rahumeelses väikelinnas, kes ei leia kusagil asu, rändab paigast paika ja püüab end leida suhetes mitmete meestega, kuid ka see ei aita. ISBN 9985302826.

22. Dubnov, Simon. Kirjad vanast ja uuest juutlusest. (Referaat). Refereerinud Anna Verschik. Märksõnad: sionistid, territorialistid, autonomistid, ärkamisaeg juutluses, juutide omapära, juudi natsionalism, assimileerumine, Palestiina, pogrommid, pagulus. *Vikerkaar 1993/ 5, lk. 84-89*.

23. Frank, Anne. Anne Franki päevik: 12.VI 1942 - 1.VIII 1944 . [Tlk.saksa keelest Oskar Kuningas, kuj. Valentin Vare.] Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 1958, 288 lk., ill. Märkus: Järelsõna "Novoje Vremja" 1957/ 13 järgi. Märksõnad: Anne Frank 1929-1945, tüdruk, kelle pere sõja ajal Hollandisse evakueeriti, üks maailma tuntumaid päevikuid, surmahirm, saksa okupatsioon, lugu katkenud lapsepõlvest, juudid, holokaust, ajalugu, natsionaalsotsialism, Teine maailmasõda 1939-1945, Amsterdam 1940-1945, autobiograafia.

24. Frank, Anne. Anne Franki päevik: 12. juuni 1942 - 1. august 1944: tagakoda. Koost. Otto Frank ja Mirjam Pressler. Tlk. hollandi keelest Vahur Aabrams. Tallinn, Tänapäev, c2003, 348, [1] lk., ill., portr. Märksõnad: Anne Frank 1929-1945, tüdruk, kelle pere sõja ajal Hollandisse evakueeriti, üks maailma tuntumaid päevikuid, surmahirm, saksa okupatsioon, lugu katkenud lapsepõlvest, juudid, holokaust, ajalugu, natsionaalsotsialism, Teine maailmasõda 1939-1945, Amsterdam 1940-1945, autobiograafia. ISBN 9985621069.

25. Grinberg, Uri Zvi. Nende adra hamba all. [Luuletus.] Tlk. heebrea keelest [ja saatesõna] Kristiina Ross. Originaali andmed puuduvad. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 24.*

26. Halevi, Jehuda. Kuzari. Moše Hajim Luzzato. Õigete teerada. Tlk. heebrea keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2004. ([Tallinn:] Pakett), 478, [1] lk. Sarjaandmed: Avatud Eesti raamat. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: *Kuzari* on esimene juudi religioonifilosoofiline teos, Piibel, Vana Testament, Talmud, Midraš, eksegees, judaism, religioonifilosoofia, religioosne käitumine, vagadus, kõlblised väärtused, vourused, teoloogiline eetika. ISBN 9985790618.

27. Hareven, Šulamit. Päevi näinud linn. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [toim. Anu Saluäär]. Tallinn: Loomingu Raamatukogu, 1999. Akadeemia Trükk, 182 lk., ill. Märksõnad: sefardi perekonnas kasvanud tütarlapsest kahe maailmasõja vahelises Palestiinas, sündmused ja õhkkond 1930-1940, mis panid aluse Iisraeli riigi tekkimisele, riigi lähiajalugu. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1999/ 13-15.* ISBN 998586851X.

28. al-Harizi, Jehuda. Kaksteist kuud. Sipelgas ja kirp. [Luule.] Tlk. heebrea keelest ja kommenteerinud Kalle Kasemaa. Originaali andmed puuduvad. Märkus: Autor elas umbes 1170 - arvatavasti enne 1235. a. *Looming 1991/ 5, lk. 659-674.*

29. Isad: Talmudi 4. osa, 9. traktaat. Tlk. heebrea keelest ja kommenteerinud Andres Gross ja Marju Lepajõe, järelsõna Tapani Harviainen. Märkus: Tõlgitud väljaandest Abôt (Väter). Tallinn: Perioodika, 1990. (Tallinn: Tallinna Raamatutrukikoda), 47 lk. Märksõnad: Mišna traktaadid, Jumala tahte uurimine, Talmud, Mišna ideoloogia, sisu ja sünn, kirjutatud toora ja suuline toora, Pirqe abôt Mišna apoloogia. Abôt'i käsud. Talmudi kommentaarid. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1990/ 6.*

30. Jehošua, Abraham B. Luuletaja kasvav vaikumine. Raketibaas 612. [Jutustused.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [kuj. Jüri Kaarma]. Tallinn: Perioodika, [1992]. (Tallinn: Tallinna Raamatutrukikoda), 63, [1] lk. Märksõnad: üldinimlike teemade käsitlemine ning tavaliste inimeste elu kujutamine, uuesti pinnale pääsemine elu hammasrataste vahelt, hea stilistiline laad. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1992/ 19.*

31. Jehošua, Abraham B. Viis aastaega. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [kaane kuj. Aleksander Krims]. [Tartu]: Ilmamaa, 1995. ([Tartu:] Greif), 350, [2] lk. Märkused: Kaanel Aleksander Krimsi maal "Majad" Tartu Kunstimuseumi kogudest. Märksõnad: peategelase elus 4 naist, 2 surma, mitmeid armumisi, tegevus Iisraelis, Lääne-Berliinis, Viinis, Pariisis. ISBN 9985821297.

32. Klemperer, Victor. Päevikud 1942: katkendeid. Tlk. saksa keelest Tiina Lias. Märkus: V. Klempereri elulugu lk. 110-111. Eva ja Victor Klempereri foto lk. 71. Märksõnad: Victor Klemperer 1881-1960, juudid, holokaust, Teine maailmasõda 1939-1945, Saksamaa, päevikud. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 69-111.*

33. Kovner, Abba. "Mu õde istub õnnelikuna..." [Luuletus.] Tlk. heebrea keelest [ja saatesõna] Kristiina Ross. Originaali andmed puuduvad. Märkus: autorist lk. 27. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 26-27.*

34. Lapid, Šulamit. *Suurte tegude aeg.* [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, [kaane kuj. Tiina Sildre]. Tallinn: Olion, 2003. (Pärnu: Trükk), 351, [1] lk., ill. Märksõnad: detektiivjuttude sugemed ja ajalooline romaan põimunud, ühe mehe enesetapp Rotterdami hotellis, ristiusku pöördunud juut, maadeuurija ja sulgi, kunstikoguja ja võltsija, surmasaladus, Moosese rullraamatud kümne käsuga: võltsing või originaal?, kriminaalromaan. ISBN 9985663233.

35. Levi, Primo. *Kas see on inimene. Hingetõmbeaeg.* Tlk. [Maarja Kaplinski ja Mailis Pöld, sarja kuj. Jüri Kass]. Tallinn: Vagabund, 2004. Pakett, Harjumaa, 300 lk. Sarjaandmed: Luukamber. Märksõnad: Primo Levi 1919-1987, Auschwitz (koonduslaager), vangid, juudid, holokaust, Teine maailmasõda 1939-1945, itaalia kirjanik, Poola, ilukirjandus, memuaarid. ISBN 9985835697.

36. Levi, Primo. *Tseerium.* [Peatükk raamatust "Perioodiline tabel".] Tlk. itaalia keelest Heete Sahkai. Märkus: autorist lk. 36, P. Levi portr. lk. 31. Märksõnad: autori isiklikud kogemused holokaustist, koonduslaagrist, ilukirjandus, jutud. *Vikerkaar* 2001/ 8-9, lk. 28-36.

37. Lévinas, Emmanuel. *Eetika ja lõpmatus. Dialogis Philippe Nemoga.* Tlk. prantsuse keelest Jana Porila. Märksõnad: Piibel, filosoofia, Heidegger, armastus, olemine, vabadus, religioon, Talmud. *Akadeemia* 1996/3, lk. 495-542.

38. Lévinas, Emmanuel. *Eetika ja vaim.* Tlk. prantsuse keelest Kristiina Ross. Originaali allikas: *Ethique et esprit. Evidences* 1952/ 27. Märksõnad: vägivald, moraal, judaism, juudid, katoliiklus, ühiskond, keelefilosoofia, eetika, filosoofid, 19. saj. *Vikerkaar* 2002/ 8-9, lk. 143-149.

39. Lévinas, Emmanuel. *Raske vabadus: esseid judaismist.* Tlk. prantsuse keelest Kristiina Ross, Kaia Sisask, tlk.-toim. Jaan Undusk. [Tallinn:] Vagabund, 2004. ([Tallinn: Pakett]), Harjumaa, 359 lk. Sarjaandmed: Avatud Eesti raamat. Märkus: Kaanel pealkiri ja autor märkimata. Raamat sisaldab ka: Jaan Undusk. "Füsiognoomika eitus eksistentsiaalses judaismis: Emmanuel Lévinasi mõtteilmast". Lk. 349-359. Märksõnad: Esseede pealkirjad: Eetika ja vaim. Täiskasvanute religioon. Judaism. Ei ole variseri. Judaism ja naissugu. Léon Brunschvicgi päevaraamat. Lääne inimene. Identiteedi tükid. Seaduselaegas ja mummies. Paik ja utopia. Uus versioon. Edmond Flegi raamatust. "Jeesus Igavese juudi silme läbi". Spioza juhtum. Kas te olete Baruhit üle lugenud? Isikud või tegelaskujud? Hääl Iisraeli kohal. Luule ja võimatus. Simone Weil Piibli vastu. Armastada Toorat rohkem kui Jumalat. Taliooni seadus. Struthofi asjus. Koeraraisk ehk loomulik õigus. Kannatlikkuse vourused. Tänane juudi mõte. Jacob Gordin. Religioon ja sallivus. Iisrael ja universalism. Monoteism ja keel. Kahe maailma vahel. Juutide ja kristlaste sõprus. Sõnavabadus. Judaism ja käesolev aeg. Iisraeli riik ja Iisraeli religioon. Nihilismi tõusust lihaliiku juudini. Ajaloo mõte. Valgus ja vari. Heidegger, Gagarin ja meie. Hegel ja juudid. Ainuõigus. Kuidas on judaism võimalik? Assimilatsioon tänapäeval. Ruum pole ühemõtteline. Mõtteid juudi haridusest. Haridus ja palve. Heebrea humanismi kaitseks. Antihumanism ja haridus. ISBN 9985835727. Stand. nr. 9789985835722.

40. Lévinas, Emmanuel. *Sõnavabadus.* Tlk. prantsuse keelest Jaan Undusk. Märkus: originaali allikas: *Les Lettres Nouvelles* 1957/ 51. Märksõnad: keelefilosoofia võimalikkus ja tegelikkus, keelekasutus, filosoofid, prantsuse juudid, 1950-ndad. *Vikerkaar* 2002/ 8-9, lk. 149-151.

41. Liebrecht, Savjon. *Õunad kõrbest ja teisi jutte.* [Jutustused.] Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa ja Rahel M. Kasemaa, [järelsõna Kalle Kasemaa, toim. Anu Saluäär, aastakäigu kuj. Jüri Kaarma]. Tallinn: Loomingu Raamatukogu, 2001. (Tallinn: Akadeemia Trükk), 96 lk.

Märksõnad: teos pälvinud kirjandusauhinna 1986, autor saanud Iisraeli peaministri kirjanduspreemia, Iisraeli tänapäevase tegelikkuse mitmed küljed, noortel piinlik kannatusi meenutada, juutide ja araablaste lepitamatu vastuolu, fundamentalismi tekkimine, uusortodoksid, traditsioonilised väärtused. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 2001/ 4-5*. ISBN 9985868838.

42. Meir, Golda. *Minu elu*. [Memuaarid.] Tlk. inglise keelest Hillar Tali. Tallinn: Olion, 2002. ([Kohtla-Järve: Mark & Partnerid]), 471, [1] lk., 8l. ill., portr. Märksõnad: poliitika, peaministrid, välisministrid, Iisrael, memuaarid, autobiograafia. ISBN 9985662806 (köites).

43. Mendelssohn, Moses. *Küsimuse kohta: mis tähendab valgustada?* Tlk saksa keelest ja järelsõna Kattri Türk. Originaali allikas: Berlinische Monatsschrift. Berlin: Bei Hande und Spener, 1784, Vierter Band, Neuntes Stück, September, S. 193-200. Märksõnad: saksa-juudi valgustusfilosoof, olulisemad teosed ja elukäik, suhetest Lessingiga, haridus, haritus, keel, kunst, kultuur. *Akadeemia 1992/ 5, lk. 933-940*.

44. Midraš Berešit Rabba 8. Midraš Vijiqra Rabba 16. Midraš tanchuma: Lech lecha 1-5. Piibliseletused Midrašid. Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa. Märksõnad: Qumrani tekstid, Midrašite rühmitamine, tõlkenäited pealkirjas esitatud väljaannetest. *Looming 1994/ 12, lk. 1684-1698*.

45. Nachman. Rabi Nachman Bratislavast. Lugu seitsmest sandist. [Jutustus.] Tlk. heebrea keelest Uku Masing, järelsõna Kalle Kasemaa. Märksõnad: juudi müstika, (vagadus), autori elulugu. *Akadeemia 1992/ 1, lk. 58-82*.

46. Nahman, Bratslavist. Rabi Nahmani imelised lood. [Muinasjutud.] Tlk. heebrea keelest Uku Masing, Kalle Kasemaa, Rahel M. Kasemaa, [järelsõna ja kommentaarid: Kalle Kasemaa]. Tallinn: Varrak, 2004. ([Tartu:] Greif), 246, [2] lk. Märkus: heebreakeelne originaali pealkiri ka kaanel. Märksõnad: juudi müstika (vagaduse) kõige rahvalikuma vormi, hassidismi esindaja lugude kogumik, õpetused muinasjutu vormis, mis on juudi vagaduskirjanduses ainulaadne. ISBN 9985309553 (köites). Stand. nr. 9789985309551.

47. Oz, Amos. *Kurja Nõu Mägi. [Härra Leevi jutustused]*. [Tlk. heebrea keelest ja järelsõna: Kalle Kasemaa, kuj. Helju Tüksammel]. Tallinn: Periodika, 1993. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 110, [2] lk. Märksõnad: tegevus Jeruusalemmas vahetult enne iseseisva Iisraeli riigi väljakuulutamist, jutustuste peategelased ühiskonna ääremaadelt, oma tungide ohvrid, tugevad tunded: armastus, vihkamine, sõprus, põlgus. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1993/ 25-26*.

48. Oz, Amos. *Sumchi: lugu armastusest ja seiklustest*. [Jutustused.] Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa, [toim. Jaakko Hallas, kuj. Tiina Tammetalu]. Tallinn: Kupidar, 2000. Pärnu Trükk, 69, [2] lk. Märksõnad: tegevus toimub autori koolipõlveaegses Jeruusalemmas, peategelase üleelamised ja seikused, lastekirjandus. ISBN 9985611705 (köites).

49. Oz, Amos. *Ära ütle, et öö*. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest [ja järelsõna] Kalle Kasemaa, toim. Helle Tiisväli, kuj. Tarmo Puudist. Tallinn: Kupidar, cop.1997. Tallinn: Pakett, 268, [1] lk. Sarjaandmed: Moodne klassika. Märkused: Kaanel ainult seeriapealkiri. Märksõnad: vananeva lastetu paari ootamatu teineteisele lähenemine, mõistva salliva armastuse tekkimine, solidaarsus, halastus, peetud parimaks teoseks Ozi senises loomingu. ISBN 9985611586.

50. Perets, Jitshok Leib. *Kui mitte veel kõrgemale ... Jutustusi.* Tlk jidiši keelest ja eessõna: Kalle Kasemaa, [kuj. Jüri Kaarma]. Tallinn: Perioodika, 1991. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 95, [1] lk. Märksõnad: hassiitide suuline rahvalooming, folkloor, inimese väärikus, usaldus koguduse juhi vastu, perekonnaõnn. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1991/ 36-37.*

51. Semprun, Jorge. *Suur reis.* [Romaan.] [Tlk. prantsuse keelest Enn Sarv.] Tallinn: Perioodika, 1965. (Tallinn: Ühiselu), 230 lk. Märksõnad: Buchenwaldi koonduslaagri kogemused. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1965/ 32-35.*

52. Singer, Isaac Bashevis. *Ori.* [Romaan.] Tlk. jidiši keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa, kuj. Jüri Kaarma. Tallinn, AVIV 1992. Tallinna Raamatutrükikoda, 397 lk. Märksõnad: suurim jidiši keeles kirjutav kirjanik, traditsioonide jätkaja, autori kauneim teos, Šabbatai Zwi lunastusõpetusest, üksikasju juutide kommetest ja pereelust.

53. Singer, Isaac Bashevis. *Saatan Gorais. Patukahetseja.* [Romaanid.] Tlk. jidiši keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa. Tallinn: Eesti Raamat, 1995. Tartu Greif, 253 lk. [2] lk., portr. Sarjaandmed: Nobeli laureaat. Märksõnad: 1978 autorile Nobeli preemia, tegevuspaigaks 17. saj. Poola, kus juudi kogukond sattus võlausaldaja mõju alla, teises romaanis New Yorgi põgenik, kes on üle elanud fašismi ja kommunismi, nautinud elu ja lõbusid, pääsu hingerahule leiab tagasipöördumises isade usu juurde. Sisaldab artikleid: Kalle Kasemaa. Autorist. Lk. 213. I. B. Singeri romaani "Saatan Gorais" müstilisest tagapõhjast. Märksõnad: Messia, rabiinlik ja messiaanlik vaimulaad, kabala, emanatsiooniõpetused, Luria, ürgruum, harmoonia, maailmakorra taastamine ja parandamine, Poola kabala, Zohar. Lk. 215. Selgitavaid märkusi. Lk. 243. ISBN 9985650379 (köites).

54. Singer, Isaac Bashevis. *Tulekahju.* [Jutustus.] Tlk jidiši keelest. Anna Verschik. Märksõnad: heider - juudi algkool, kaddiš - palve surnute mälestamiseks, jt. termineid, kättemaks, viha. *Looming 1992/ 9, lk. 1214-1217.*

55. Sivan, Arje. *Adonis.* [Romaan.] Tlk. heebrea keelest ja järelsõna: Kalle Kasemaa. Tallinn: Eesti Raamat, 1997. Tallinn Pakett, 173 lk. Sarjaandmed: Mirabilia. Märksõnad: nüüdiskirjaniku põnevusromaan, peategelane eradetektiiv, palgatakse jälitama salaagenti, kes vahetab rõivaid, rolle ja naisi, kisub ka neid oma keerisesse. ISBN 9985651189.

56. Snunit, Michal. *Hingelind.* [Jutustus.] Tlk. heebrea keelest Kristiina Ross, pildid joonistanud Reti Saks, kuj. Jüri Kaarma. Tallinn: AVIV, [1992]. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 47 lk., ill. Märksõnad: headus, kurjus, sõprus, tunded, hingeelu, lastekirjandus.

57. Šahar, David. *Suvi prohvetite tänaval.* [Romaan.] Tlk. heebrea keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa, kaane kuj. Anne Linnamägi. Tallinn: Perioodika, 1994. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 128 lk. Märksõnad: lapsepõlvemälestused, noorus Jeruusalemmas, moraalne õhkkond, vastuolud ja pinged, unelmad, huumor, sallivus, muretus, sügav humanism, ilukirjandus. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 1994/ 46-48.*

58. Šahar, David. *Tema Majesteedi agent.* [Romaan.] Tlk. heebrea keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa, toim. Anu Saluäär, kaane kuj. Mari Kaljuste. Tallinn: Varrak 2000. Tartu Greif, 358, [1] lk. Sarjaandmed: Iris. Märksõnad: autor üks tunnustatumaid iisraeli kirjanikke, kes saanud

hulgaliselt kirjandusauhindu, ajalooline aines, Palestiina kogukonna sündmused Teise maailmasõja ajal, sügav hingeelu kujutamine ja põnevus, lahingud lõunarindel ja Suessi kanali tsoonis, põrandaalune võitlus ja *jom kippuri* sõda 1973.a., armastus ja kahtlused ning hingepeinad armastatu ees, faktide ja sündmuste filigraanne seostatus. ISBN 9985302648.

59. Tammuz, Benjamin. *Minotaurus*. [Romaan.] Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa, toim. Katre Talviste, kuj. Juhan Enniko. Tartu: Elmatar 2002. Tartu Greif, 187, [2] lk., portr. Sarjaandmed: Öölane (nr. 67). Märksõnad: 1981.a. nimetati teos Inglismaal aasta parimaks raamatuks, lugu salaagendist, kes hakkab üht kaunitari kummitama, põnevusromaan. ISBN 9985940512.

60. Tammuz, Benjamin. *Puuviljaaed*. [Jutustus.] Tlk. heebrea keelest Kalle Kasemaa. Tartu: Johannes Esto Ühing 2004. Tartu Greif, 158 lk. Märksõnad: tegelasi seob maaharimine Palestiinas, araablase ja juutide vahekord, kokkukuuluvus ja vihkamine. ISBN 9985876466 (köites).

61. Uni Jeruusalemmas: valik heebrea luulet. שנה בירושלים Koost. ja tlk. heebrea keelest Kristiina Ross, [toim. Ülle Kurs, kuj. Andrei Kormašov]. [Kordustrükk.] [Tallinn:] Hortus Litterarum. [Tallinn:] AVIV, 1996. (Tallinn: Pakett), 378, [1] lk., ill. Märkus: Tekst paralleelselt eesti ja heebrea keeles. Sisaldab: Kristiina Rossi artikkel **Heebrea luulest**: Vanaheebrea luule, Tanahi järgne luule, andaluusia koolkonna luule, uusheebrea luule, transkriptsioonist ja pärisnimedest. Lk. 7-30. Märksõnad: antoloogia, näiteid Tanahi luulest, psalmid, Ülemlaul, Ijovi raamat, näiteid Tanahi järgsest luulest, Talmud, Jannai, El'azar Ben Kallir jt., näiteid andaluusia koolkonna luulest, uusheebrea luulest, selgitusi ja märkusi. ISBN 9985902882 (köites), 998590286 (vale).

62. Vogel, David. *Sanatoriumis*. [Jutustus.] Tlk. heebrea keelest ja järelsõna Kalle Kasemaa, toim. Anu Saluäär, aastakäigu kuj. Jüri Kaarma. Tallinn: Akadeemia Trükk, 80 lk. Märksõnad: tuntuim uusheebrea kirjanik, tungid, väikekodanlik elu, surmale määratud tegelased, ürgsed instiktid. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu 2000/ 14*. ISBN 9985868706.

63. Wiesel, Elie. *Öö*. [Jutustus.] Tlk. prantsuse keelest Marri Amon. Märksõnad: autor üle elanud Auschwitz koonduslaagri, mõjukas holokausti mäletamise eest võitleja. 4. ptk. jidišis kirjutatud teosest "Und die Welt hot geshvign", mälestused laagrielu õudustest. *Vikerkaare erinumbr 2001/ 8-9*, lk. 9-23.

3. Üldkäsitlused ja populaarsed käsitlused

3.1. Raamatud, brošüürid jm.

64. Anolik, Benjamin. *Mälu mission*. [Tlk. Ingvar Kull, eessõnad: Olga Medvedjeva, Jozef Andrzej Gierowski.] Tallinn: Jeruusalemma Rahvusvahelise Kristliku Suursaatkonna Eesti Osakond, 2005. ([Tallinn:] (Teabetrükk), Harjumaa. 119, [5] lk., ill., portr. Märkus: teos ilmunud uusheebrea keeles, eesti keelde tõlgitud teiste keelte kaudu. Märksõnad: kuriteoohvrid, Teine maailmasõda 1939-1945, Saksa okupatsioon, repressioonid, holokaust, juudid, koonduslaagrid, massimõrvad, vastupanuliikumised, lähiajalugu, Leedu, Eesti, Poola, biograafiad, memuaarid, 20. saj. ISBN 9949109140.

65. Ben Zeev, Aviv. *Sellised nad on... iisraellased.* Tlk.vene keelest Urmas Alas. Tallinn, Egmont Estonia, 2001. EVG Print. 63, [1] lk., ill. Sarjaandmed: Ksenofoobi käsiraamat. Märkus: Kaanel autor märkimata. Märksõnad: juudid, Iisrael, kombed, etnopsühholoogia, rahvuskultuur, rahvuslik iseloom, aimekirjandus, huumor. ISBN 9985534417.

66. Gan Israel Estonia. [Infobülletään. Toim. Gennadi Lessin, eessõna Efraim Shmuel Kot.] Tallinn: Eesti Juudi kogudus, [2001]. ([Tallinn: Nelliprint]), 15 lk. koos kaanega, ill. Märkus: tekst vene ja eesti keeles. Märksõnad: Eesti Juudi koguduse üritused, reis Iisraeli, tudengite nädalalõpp, perekondade nädalalõpp, tudengite klubi "Kabbalatshabat", brit-mila.

67. Gurin-Loov, Eugenia. Gramberg, Gennadi. *Eesti Juudi Kogukond = The Jewish Community of Estonia = Еврейская община Эстонии.* [Tlk. inglise keelde Hedi Kolk.] Tallinn: Eesti Juudi Kogukond, 2001. ([Tallinn: K&O Offset]) 31, [1] lk., ill. Märkus: tekst eesti, inglise ja vene keeles. Fotod. Märksõnad: Eesti juutide ajalugu, vähemusrahvused, kultuurilugu. ISBN 9985781619.

68. Gurin-Loov, Eugenia. *Jews in Estonia.* (Juudid Eestis.) [Lühiülevaade.] Väljaandja: Jewish Cultural Society. Juudi Kultuuri Selts. [S.l.: Juudi Kultuuri Selts, 1990.], [4] lk. Märkus: Päistiitel. Autor näidatud teksti lõpus. Märksõnad: juudid, vähemusrahvused, Eesti, ajalugu, kultuur. Ilmunud ka venekeelsena: **Евгения Гурина-Лоов. Евреи в Эстонии.** [Краткий обзор.] **Общество еврейской культуры.**

69. Jokton, Kopl. *Juutide ajaloost Eestis.* [Tlk. jidiši keelest, koost. ja järelsõna Movša Michelson, kuj. Lea Malin.] Tartu: 1992. 56, [4] lk., ill. Märkus: kordustrükk 1926.a. jidišikeelsest käsikirjalisest väljaandest. Märksõnad: esimesed juudid Eestis, juudi koguduste tekkimine, sünagoogid, majandus- ja seltsielu, kultuurautonoomia, antisemitism, sionism, üliõpilased, spordiseltsid, ajakirjandus, vähemusrahvused.

70. Juudid naeravad: juudi anekdoote: vaimukusi ja aforisme juutidest. Kogunud Leonid Stolovitš. [Tlk. vene keelest Teet Kallas, toim. Valter Rummel, kuj. Ants Säde.] [Tallinn:] Koolibri, 1997. (Pärnu Trükk). 165, [2] lk., ill. Märksõnad: aforismid, anekdoodid, huumor. ISBN 9985004809.

71. Kard, Peeter. *Juudi köök.* [Pärnu], [1992] (Pärnu: Pärnutrükk) 7, [1] lk. Märksõnad: juudi rahvustoidud, valmistamine, retseptid.

72. Kohhanovski, Vladislav. *Ilmsüüta kannatajad: Lugu lähemast minevikust [juutide tagakiusamisest].* Ref. Johannes Lass. Kose: J. Lass, 1911. (Narva: T. M. Franzdorf), 28, [4] lk. Märkus: raamatukuulutused kaanel. 500 eks. Fraktuur. Märksõnad: antisemitismi ilmingutest, jutustus juutide raskest elust.

73. Laar, Hans. *Inimese ja jumala muundumised: reisikiri Moosesest ja meist endist.* Tallinn: Olion, 1992. Tallinn: Vaba Maa, 93, [3] lk. Bibliog. Märksõnad: Gabriel Mooses Katz - prohvet u. 1392-1272. a. e.Kr. Piibel, Vana Testament, juudid, Iisrael, ajalugu, piibliajalugu, kirjavahetus Eestis elava sõbraga, juutlus, Palestiina, Hillel, diasporaa, Siion. ISBN 5460001234.

74. Lazikin, Samuel. *Kuula, Iisrael!* Tallinn: Logos, 1996, 149 lk. Märkus: raamat valminud autori raadios esitatud ususaadete materjalide põhjal. Märksõnad: judaism, ajalugu,

kommentaariid, pühad, messiaanlus, ülestõusud, toitumistavad, kombed, naljad. ISBN 9985806468.

75. Lattik, Jaan. *Lõunamaale. Reisikirjeldus.* Tallinn: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1925. (Tallinn: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus), 151, [2] lk., 7 1 fotod, portr., ill. Märksõnad: Vahemeri, Egiptus, Jeruusalemm, Iisrael.

76. Masing, Uku. *Iisraeli rahva ajaloo autoriseeritud konspekt.* Märkus: Uku Masingu loengute järgi. Tartu: Akadeemiline Kooperatiiv, 1937. (Tartu: Velox), 319, [1] lk. Märkus: Mimeograafpaljundus. Päistiitel. Märksõnad: ajalugu, juudid, Iisrael, loengud.

77. Püha Maa 2000. [S.l.], 2000, [23] lk. koos kaanega, ill. Märksõnad: ajaloo- ja infobülletään, Palestiina, Iisrael, juudid, ajalugu, kronoloogiad.

78. Saks, Elhonen. *Kes on juudid ja mis on holokaust?* [Eessõna: Hagi Šein.] Tallinn: Kirjastus Sild, 2003. ([Tallinn: Ühiselu]), 192, [16] lk., ill., kaart, portr. Märksõnad: ajalugu, kultuurilugu, holokaust, juudi teadlased, kultuuritegelased, Eesti, vähemusrahvused, rahvussuhted, antisemitism. ISBN 9985942299 (köites).

79. Saks, Elhonen. Saks, Touri. *Püha Maa teelahkmed.* [Eessõna: Marina Kaljurand.] Tallinn: Argo, 2005. Tallinna Raamatutrükikoda, 157, [2] lk., ill., kaart, portr. Märksõnad: ajalugu, poliitiline ajalugu, sionism, poliitika, rahvastik, majandus, kultuur, ühiskond, ajaloo- ja kultuurimälestised, Iisrael, Palestiina. ISBN 9949415322 (köites). Stand. nr. 9789949415328.

80. Saks, Elhonen. *Siioni targad: olulisemad teesid, koostamine ja levitamine: kommenteeritud ülevaade.* Tallinn: ECOTALENT, 1996. (Pärnu: Trükk), 151, [3] lk., 41 ill. Bibliog. Märksõnad: provokatsioon juudi rahva vastu, "Siioni tarkade protokollid" - ülevaade ja kommentaarid, Venemaa, Valgevene, Ukraina juutide tapmine, holokaust, Iisraeli ajalugu, tuntud juudid maailmas teaduse, kunsti, kirjanduse vallas.

81. Stoll, Heinrich Alexander. *Koobas Surnumere ääres: romaan Qumrani käsikirjadest.* Tlk. saksa keelest, ees- ja järelsõna Jüri Selirand. Tallinn: Olion, 1992. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 303, [1] lk., ill. Sarjaandmed: Maailm ja mõnda. Märksõnad: ilukirjanduslik käsitus Qumrani leidude saamisloost ja nende leidude saatusest ning tähendusest. Seletavaid märkusi. Lk. 287-303. Qumrani leidude ajatabel. Lk. 286-287. Tlk. Järelsõna. Lk. 271-282. Kaardid. Lk. 283-285. ISBN 5460001307.

82. Winkler, Gershon. *Kabala 365: [igapäevane vili elupuult].* Tlk. inglise keelest Maia Planhof. [Tallinn:] Ersen, c2005. ([Pärnu: Trükk]) Harjumaa, 366 lk., ill. Märksõnad: Talmud, aforismid, vanasõnad, rahvatarkus. ISBN 9985769538 (köites). Stand. nr. 9789985769539.

83. Евреи шутят: еврейские анекдоты, остроты и афоризмы о евреях, собранные Леонидом Столовичем. Tallinn: Еврейская община Эстонии, 1996. (Tallinn: Ингри), 215, [1] lk., ill. Trükikordus 2-е изд., доп. Tartu. Санкт-Петербург: Dorpat, 1996, 222 lk., [1] l. portr. Märksõnad: anekdoodid, aforismid. ISBN 585476042X. ISBN 9985602234.

3. 2. Artiklid jm.

84. Hinrikus, Hiie. Iisrael - töötatud maa, püha maa, unistuste maa. Märksõnad: biomeditsiinitehnika konverents Jeruusalemmas, Masada, kibuts, Surnumeri, Via Dolorosa, üliõpilaste elu, fotod. *Horisont* 1996/ 6, lk. 41-44.

85. Jänes-Kapp, Kärt. Kuningas Heroodese jälgedes. Märksõnad: Iisraeli ajalugu, geograafia, arhitektuurimälestised, Qumran, Kaisarea, veevarustussüsteemid. *Horisont* 2000/ 6, lk. 22-27.

86. Rääkides religioonist: kaksteist usuteemalist intervjuud Eesti tuntud inimestega. Koost. Toomas Jürgenstein, [toim. Ursula Vent]. [Tallinn:] Avita, 2001. ([Jõhvi: Trükis]), 80 lk., portr. Märksõnad: kultuuritegelased, ühiskonnategelased, arvamused, hoiakud, lk. 31-37 intervjuu Elhonen Saksaga, judaism, Iisrael, juudi kogudus, Eesti ja judaistid. ISBN 9985205618.

87. Saks, Elhonen. Kõik maailma head inimesed ühinege! Intervjueerinud Peeter Liiv. Märksõnad: eesti ja juudi kultuuri tuntuim vahendaja Elhonen Saks, ajalugu, kontaktid. *Päikesetuul* 2001/ 11, lk. 7-9. 2002/ 12, lk. 20-22.

4. Üksikteemade käsitletud

4.1. Monograafiad, brošüürid ja artiklikogumikud

88. Abrahamowitz, Finn. Freud: üks elu. Tlk. taani keelest Ene Mäe. Tallinn: Eesti Raamat, c2003. ([Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda]), 278, [1] lk., ill., portr. Bibliog. lk. 271-274. Register. Märksõnad: Sigmund Freud 1856-1939, lapsepõlv ja noorusaastad, Freud juudina, juudi müstika, õppeaastad, kultuuri ja religiooni kriitika, austria, psühholoogid, psühhiaatrid, psühhoanalüütikud, biograafia. ISBN 9985653998 (köites).

89. Attali, Jacques. Juudid, maailm ja raha: juudi rahva majandusajalugu. Tlk. prantsuse keelest Hillar Tali. Tallinn: Olion, 2005 ([Pärnu: Trükk]). 519, [1] lk. Bibliog. Register. Märksõnad: juudid, majandus- ja rahandusajalugu. ISBN 9985664361 (köites).

90. Berlin, Isaiah. Kaks natsionalismi mõistet. Intervjuu Nathan Gardelsile 1991.a. suve lõpul Portofinos (Itaalia). Originaali allikas: Two Concepts of Nationalism: An Interview with Isaiah Berlin. "The New York Review" 21.1. 1991, lk. 19-23. Märksõnad: natsionalism, rassism, imperialism, Herder, universaalne võim, universaalne kultuur. *Vikerkaar* 1993/ 2, lk. 61-69.

91. Besançon, Alain. Sajandi õnnetus: kommunismist, natsismist ja holokausti ainulaadsusest. Tlk. prantsuse keelest [ja järelsõna] Katre Talviste. Tallinn: Perioodika, 2001. ([Tallinn:] Akadeemia Trükk). 110, [2] lk., Bibliog. joonealustes märkustes. Märkus: raamat sisaldab ka: Alain Besançon. Kommunismi mäletamine ja unustamine. Tlk prantsuse keelest Marek Tamm. Märksõnad: poliitiline ajalugu, poliitiline vägivald, vaimne vägivald, totalitarism, kommunism, kommunistlikud parteid, natsionaalsotsialism, holokaust, küüditamine, inimsusevastased kuriteod, sotsiaalfilosoofia, esseed. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu* 2001/ 34-35. ISBN 9985868986.

92. Bokser, Ben Zion. Talmudi tarkuseraamat: juudi rahva tuhandeaastane vaimuvaramu. Tlk. inglise keelest Maia Planhof. [Tallinn:] Ersen, c2004. ([Tallinn:] Ühiselu), Harjumaa, 271, [1] lk. Bibliog. lk. 258-271. Märksõnad: Talmud ja Midraš kui kirjandus, Talmudi eelkäijad,

soferim, variserid ja saduserid, rabid, Jumal, sotsiaalne eetika ja isiklik moraal Talmudis, Talmudi jurisprudents, inimlik tarkus, harjumus ja iseloom, naiste psühholoogia, haridus ja inimloomus, mõistulood ja vanasõnad. ISBN 9985767993 (köites). Stand. nr. 9789985767993.

93. Bruchfeld, Stephane. Levine, Paul A. *Jutustage sellest oma lastele... : raamat holokaustist Euroopas aastatel 1933-1945.* Märkus: [peatüki "Holokaust ja Eesti" autor Sulev Valdmaa, tlk. Urho Meister]. Tartu: Iisraeli Sõbrad, 2003. (Tartu: Greif), 96 lk., ill., portr. Märkus: Kaanel autorid märkimata. Märksõnad: holokaust, genotsiid, getod, natsionaalsotsialism, antisemitism, inimsusevastased kuriteod, Euroopa. ISBN 9949100003. Venekeelne lisaväljaanne 16 lk.: **Передайте об этом детям вашим ...**

94. Estonia 1940-1945: reports of the Estonian International Commission for the Investigation of Crimes Against Humanity. / Estonian International Commission for the Investigation of Crimes Against Humanity. [Compiled by Toomas Hiio ... et al., translated by Aet Varik-Ringborg ... et al., edited by Toomas Hiio, Meelis Maripuu and Indrek Paavle, foreword: Lennart Meri.] Tallinn: Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Sihtasutus, 2006. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda) XXX, 1337, [16] lk., [10] l. kaart. ill., portr. Bibliog. joonealustes märkustes ja lk. 1237-1287. Registrid. Märksõnad: inimsusevastased kuriteod, Nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon, holokaust, okupatsioonipoliitika, repressioonid, poliitiline vägivald, küüditamine, Teine maailmasõda 1939-1945, väeüksused, Eesti 1940-1945, aruanded. Sisaldab järgmisi artikleid juutidest Eestis: Maripuu, Meelis. Execution of Estonian Jews in local Detention institutions in 1941-1942. Lk. 651-661. Västrik, Riho. Tartu concentration camp in 1941-1944. Lk. 689-704. Maripuu, Meelis. Annihilation of Czech and German Jews in Estonia in 1942-1943. Lk. 705-714. Appendix lk. 715. Maripuu, Meelis. Fresh Jews at the Tallinn central prison in 1944. Lk. 717-718. Västrik, Riho. Maripuu, Meelis. Vaivara concentration camp in 1943-1944. Lk. 719-738. Maripuu, Meelis. Soviet prisoners of War in Estonia in 1941-1944. Lk. 739-766. ISBN 9949130409 (köites).

95. Gann, Christoph. *Raoul Wallenberg: päästa nii palju inimesi kui võimalik.* [Tlk. saksa keelest Kaire Kiviselg.] Tallinn: Kunst, [2001]. (Pärnu: Trükk), 238, [1] lk. Bibliog. lk. 225-228. Register. Märksõnad: Raoul Wallenberg 1912-u.1947, Rootsi diplomaat, elukäik, Teine maailmasõda 1939-1945, Saksa okupatsioon, natsionaalsotsialism, holokaust, juudid, elupäästmine, poliitvangid, poliitiline vägivald, saladuslikud juhtumid, NSV Liit, Ungari, 1940-ndad, 20. saj. 2. pool. ISBN 5899202580 (köites).

96. Gulkowitsch, Lazar. *Das Charisma des Gebetes um Regen nach der Talmudischen Tradition. Ein Beitrag zur Erfassung des religiösen Volkslebens in der Zeit Jesu.* (Vorlesungen und Übungen, gehalten an der Universität Uppsala, 24.-31. Oktober 1938). Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis), B XLVI.4 (1940), Tartu 1939 (50 S.) = Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetused. כתבי הסמינריון למדע יהודי על יד המכללה אשר בטרטו Acta Seminarii Litterarum Judaearum Universitatis Tartuensis, 8. Märksõnad: judaism, religioon, Talmud.

97. Gulkowitsch, Lazar. *Das kulturhistorische Bild des Chassidismus.* Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis), B XLIII.3 (1939), Tartu 1938 (104 S.) = Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetused. כתבי הסמינריון למדע יהודי על יד המכללה אשר בטרטו Acta Seminarii Litterarum Judaearum Universitatis Tartuensis, 7. Märksõnad: hassidismi kultuurajalooline probleem, metafüüsika hassidismi õpetuses, hassidismi ajalookäsitlus ja keelekäsitlus.

98. Gulkowitsch, Lazar. *Der Chassidismus als kulturphilosophisches Problem.* Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis), B XLVI.6 (1940), Tartu 1940 (118 S.) = Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetused כתבי הסמינריון למדע יהודי על יד המכללה אשר בטרטו Acta Seminarii Litterarum Judaearum Universitatis Tartuensis, 10. Märksõnad: hassidism, kultuurifilosoofia.

99. Gulkowitsch, Lazar. *Die Bildung des Begriffes Hāsīd I. Der Begriff Hāsīd in der Gattung der Ma^ašijjōt. Hāsīd und Gebet.* Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis), B XLVI.5 (1940), Tartu 1940 (53 S.) = Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetused. כתבי הסמינריון למדע יהודי על יד המכללה אשר בטרטו Acta Seminarii Litterarum Judaearum Universitatis Tartuensis, 9. Märksõnad: hassidism, palved.⁵⁷

100. Gulkowitsch, Lazar. *Die Grundgedanken des Chassidismus als Quelle seines Schicksals. Ein Beitrag zum Problem Idee und Leben.* Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis), XLII.1 (1940), Tartu 1938 (160 S.) = Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetused. כתבי הסמינריון למדע יהודי על יד המכללה אשר בטרטו Acta Seminarii Litterarum Judaearum Universitatis Tartuensis, 6. Märksõnad: mõtlemine ja elu juutluses, hassidismi radikaalsus, mõtlemisviisid hassidismis, Toora seadus, hassidismi ajaloolis-religioosne probleem.

101. Gurin-Loov, Eugenia. *Eesti juutide katastroof 1941 = Holocaust of Estonian Jews 1941.* Originaal: Suur häving. [Tlk. inglise keelde Mari Kull.] Toim. Kärt Jänes-Kapp, keeleline toim. Tiiu Kukk. Toim. Mart Metsa, Betty ja Robert Wilkinson. Kuj. Krista Saare. Väljaandja HORIZONT. Eesti Juudi Kogukond. [Tallinn:] Ajakiri "Horizont", 1994. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda). 235, [4] lk. Märkus: Rööptekst inglise keeles. Pealkirjad: Eesti juutide ajaloo, Eesti juutide katastroof, Eesti ülemrabi elulugu, dokumendid, nimekirjad, tabelid. Märksõnad: Eesti, juudid, holokaust, natsionaalsotsialism, Saksa okupatsioon, Teine maailmasõda 1939-1945, 1940-ndad aastad.

102. Heltzer, Michael. *Eesti Vabariigi ja Palestiina juudi asunduse suhted kahe maailmasõja vahelisel ajal: aulaloeng 28. apr. 1993. Tartu Ülikoolis.* Tartu Ülikool, 1993, Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda, 11, [1] lk. Märksõnad: Eesti, Palestiina, juudid, asundused, rahvusvahelised suhted, kultuurisuhted, ajalugu, kindral Laidoneri kõnest 29.05.1926, 1931-1937. a. Leib Jaffe visiitidest Eestisse, kohtumisest K. Pätsiga, kirjavahetus Jewish Agency'ga. ISBN 9985560221.

103. Kasemaa, Kalle. *Semitistikat ja poeetikat.* Tartu Ülikool. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, cop.1997. (Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda), 130 lk. Sarjaandmed: Dissertationes theologiae Universitatis Tartuensis, 1406-2410, 3. Bibliog. lk. 31, lk. 98-99. Märkus: Osa teksti ja kokkuvõte saksa keeles. Märksõnad: Piibel, Vana Testament, judaism, ilukirjandus, tõlkimine, kommentaarid, heebrea keel, hebraistika, semitoloogia, dissertatsioonid. ISBN 9985562518.

104. Klooga 1944. Eesti Juudi Kogukond. Tallinn, 1994. 16 lk., ill. Märkused: rööptekst eesti, jidiši, inglise ja vene keeles. Märksõnad: koonduslaagrid, holokaust, juudid, kuriteo-ohvrid, Klooga, Harjumaa.

105. Kovaljov, Sergei. Kublanov, Mihhail. *Leiud Juuda kõrbes: avastusi Surnumere piirkonnas ja ristiusu tekkimine.* Tlk. vene keelest ja eessõna Eugen Roomet. Tallinn: Eesti

⁵⁷ Väljaande Acta et Commentationes köited koosnevad artiklite separaatidest, millel lisaks kogu köite tiitellehele ja väljaandmise aastale on ka igal ühel omaette tiitelleht ja väljaandmise aasta, mis võib koguköite omast erineda. Lisaks on teatud hulk separaate välja antud ka täiesti eraldi ning omaette kaantega, millel Tartu Ülikooli Juuditeaduse Seminari Toimetuste nimetus ja number. Eessõna leidub vaid Acta Seminarii väljaande variandis.

Raamat, 1965. (Tallinn: Ühiselu), 104 lk., ill., faks. Bibliog. lk. 100-102. Märksõnad: arheoloogia, Khirbet Qumrani asula, käsikirjade sisu, katkendeid käsikirjadest, Qumrani vennaskond ja esseende sekt, ideoloogilised ja struktuuralsed suhted.

106. Kull, Kalevi. On the history of joining bio with semio: F. S. Rothschild and the biosemiotic rules. Sign Systems Studies, 27. Σημειωτική. University of Tartu. Tartu: University Press. 1999. Ed. Peeter Torop, Michail Lotman, Kalevi Kull, Ülle Pärli. Lk. 128-138. Bibliog. lk. 135-137. Märksõnad: Friedrich Salomon Rothschild 1899-1995, juutus, töötas Jeruusalemma Heebrea Ülikoolis, esimesena võttis kasutusele termini "biosemiootika", formuleeris selle teadusala kolm põhireeglit. Kokkuvõte: Bio ja semio ühendumise ajaloost: F. S. Rothschild ja biosemiootilised reeglid.

107. Maurois, André, pseud. Disraeli. [Biograafia.] Tlk. prantsuse keelest Kaja Riesen. Tallinn: Olion, 2000. (Pärnu: Trükk), 235, [1] lk. Märksõnad: prantsuse juudi päritolu autori biograafiline roman, Benjamin Disraeli 1804-1881, 19. saj. Briti riigimees, peaminister Victoria-aegsel Inglismaal, pretsedenditu juhtum ajaloos. ISBN 9985661737 (köites).

108. Milleanni sicut dies hesterna... Studia in honorem Kalle Kasemaa. Universitas Tartuensis, Facultas Theologica, ed. Marju Lepajõe ja Andres Gross. Tartu Ülikooli usuteaduskond ja autorid, Tartu Ülikooli Kirjastus 2003. (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.), 377 lk, ill., portr. Bibliog. joonealustes märkustes. Register. Märkus: artiklid eesti, saksa, inglise, prantsuse ja rootsi keeles. Artiklite kokkuvõtted saksa ja inglise keeles. Märksõnad: usunditeadus, teoloogia, klassikaline filoloogia, kultuurilugu, teoloogiaharidus, artiklikogumik, juubeliväljaanne. Sisaldab järgmisi teemakohaseid artikleid: **Tapani Harviainen. The nedunya agreement drawn up for the parents of Abraham Firkowich in 1787.** Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Märksõnad: karaiidid, abieluleping, allkirjastajad, lepingu tekst heebrea keeles. Lk. 272-280. **Nr. 132./ Anna Verschik. Paul Ariste jidišikeelne kõne jidiši kaitseks.** Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: jidišistid, hebraistid, sotsiolingvistika. Lk. 326-339. **Nr. 196.** ISBN 9985567137.

109. Scruton, Roger. Spinoza. Tlk. inglise keelest Märt Väljataga. [Tallinn:] Varrak, 2001. ([Tartu:] Greif), 59, [1] lk. Sarjaandmed: Suured filosoofid, 8. Märksõnad: Benedictus Spinoza 1632-1677, juudi, hollandi, filosoof, eetika, inimloomus, Jumal, teadmine ja eksimine, aktiivsus ja passiivsus, emotsioonid. ISBN 9985304810. Stand.nr. 998534810 (vale).

110. Sokolov, Vassili. Spinoza. Tlk. vene keelest M. Lumi, kuj. Rudolf Pangsepp. Tallinn: Eesti Raamat, 1978. (Tallinn: Kommunist), 140, [3] lk., ill. Sarjaandmed: Suuri mõtlejaid. Bibliog. lk. 139-141. Register. Märksõnad: Benedictus Spinoza 1632-1677, judaism, Spinoza filosoofia ja usuprobleemide käsitlused, hollandi, filosoofid, biograafia.

111. Spinoza, Benedictus. Spinoza tarkuseraamat: tee sisemise vabaduse juurde. Baruch Spinoza. Koost. Dagobert D. Runes. Tlk. inglise keelest Marja Liidja. [Tallinn:] Ersen, c2004. ([Tallinn:] Ühiselu), Harjumaa, 216 lk. Autori eessõna lk. 9-18. Märksõnad: Benedictus Spinoza 1632-1677, eetika, filosoofia, emotsioonide algupära ja loomus, inimlikkusest, arust, Jumalast. ISBN 9985768450 (köites). Stand. nr. 9789985768457.

112. Surnumere kirjarullid. [Tallinn], 1992. ([Tallinn:] PrinTall), 14 lk., ill. Sarjaandmed: Arheoloogia ja piibel, 7. Märksõnad: Surnumere kirjarullide avastamine, käsikirjad ja nende tähtsus, irdmuistised, Juuda kõrb, väljakaevamised Masadas, Jordaania, esseendid.

113. Verschik, Anna. *Eesti jidiš ja selle uurimise perspektiivid: aulaloeng 10. veebruaril 1998. Tartu Ülikool.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, cop. 1998. 18 [1] lk. Sarjaandmed: Aulaloengud. Bibliog. lk. 15-16. Märksõnad: jidiši keel, Eesti juutide ainulaadne ajalugu ja selle uurimine, kultuurautonoomia, jidiši keele õppimisvõimalustest Tartu Ülikoolis. ISBN 9985563387.

114. Weiss-Wendt, Anton. *Must-valge linn: Vana-Narva fotoajalugu.* [Kataloog.] *Fotogesichte Alt-Narvas. Katalog: Schwarz-Weisse Stadt.* [Tlk. saksa keelde Nils Ferberg, Helle Kasesalu, Helmut Weiss-Wendt; kunstnik Vladislav Staniševski]. Tallinn: A. Weiss-Wendt, 1997. ([Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda]). 222, [1] lk. ill., kaart. Bibliog. joonealustes märkustes. Märkus: Tekst eesti ja saksa keeles. Märksõnad: Narva, linnaajalugu, arhitektuuriajalugu, ehitismälestised, linna pommitamine ja õhkimine Teise maailmasõja ajal, fotod sõjaeelsetest hoonetest, majaomanike nimed, sh. juudid. ISBN 9985603958 (köites).

115. [XX aastat Balfouri deklaratsioonist]. Heebrea kultuur ja kasvatuse ühing "Tarbuth". [Tallinn?], 1938 (Tallinn: Libris), 14 lk., portr. 35. Märkused: Tiitel ja tekst heebrea keeles. Arthur James Balfouri kiri lord Lionel Walter Rothschildile ka inglise keeles. Märksõnad: Balfouri deklaratsioon (1917), sionism, Palestiina. *

116. Дронфорт, Григорий. *Контингентные беженцы из бывшего СССР (еврейская эмиграция), в 2-х книгах. Книга 1, От оформления выезда до получения немецкого гражданства = Kontingentflüchtlinge aus der ehemaligen UdSSR (jüdische Emigration): in 2 Bänden. Band 1, Von Ausreise bis Einbürgerung.* [Таллинн:] Printkonsult, 2001. ([Кохтла-Ярве]: Mark & Partnerid), 200 lk. Märksõnad: juudi immigrandid, õiguslik seisund, kodakondsus, naturalisatsioon (riik), sotsiaalkaitse, Saksamaa, seadused. ISBN 9985782089.

117. Марцинковский, В. Ф. *Христос и евреи. Часть 1-3.* [Раквере], 1992. ([Рапла]: [Раплаская тип.]), 1. osa: 28 lk., 2. osa: 28 lk., 3. osa: 30 lk. Märksõnad: juudiküsimus, juutide kultuurisaavutused, kannatused, vaimne maailm, Iisrael, Kristus ja juudid, messia tunnused Maimonidese järgi.

118. Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре: сборник статей = Between the East and West. Jews in Russian and European culture. Таллинский педагогический университет, Еврейский университет в Иерусалиме, редакторы И. Белобровцева, С. Доценко, В. Хазан. Таллинн: Таллиннский педагогический университет, 2000. (Саку: Rebellis), 294 lk. Bibliog. Märksõnad: juudid, vene kultuurilugu, Venemaa, Euroopa, Eesti, artiklogumikud. Sisaldab järgmisi artikleid: Сегал, Дмитрий. "Пропащие европейцы": ассимилированная европейская интеллигенция в XX веке. Lk. 7-47. Курганов, Ефим. Философская мысль "серебряного" века и европейский вопрос. Lk. 48-79. Мондри, Генриэтта. Василий Розанов и еврейская сексуальность: к типологии предрассудков. Розанов, Василий, 1856-1919. Lk. 114-127. Белобровцева, Ирина. Еврейская тема в творчестве А. Куприна. Lk. 140-152. Шор, Татьяна. Источники по истории образования евреев в Эстонии (XIX в.-1940). Lk. 248-257. ISBN 9985581318.

119. Островский, Соломон. *Кто истинный еврей?* [Раквере:] [Shalom], 1993. ([Раквере:] [Юхисэлу]), lk. 20. Märksõnad: judaism, juudid, Iisrael, patuproblemaatika, messiaanlus.

120. Прайсман, Леонид. *Дело Дрейфуса. Еврейское историческое общество.* Таллинн: Александра, 1992. (Пярну: Пярнүтрюкк), 157, [2] lk. Fotod. Sarjaandmed: Из истории антисемитизма. Märksõnad: Alfred Dreyfus 1859-1935, Prantsusmaa, juudid, ohvitserid, antisemitismi ajalugu, kultuurilugu, kohtuasjad, 19. saj. lõpp, 20. saj. algus. ISBN 5450016050.

4. 2. Artiklid jm.

121. Adamson, Jaanus. Juut-fetiš. Mõista, mõista... Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: juudi-aines kirjanduses, L. Pilteri romaani "Lohejas pilv" käsitus, juutus kui ihalus, erootika. *Vikerkaar* 2004/ 9, lk. 61-74.

122. Ariste, Paul. Juut eesti rahvausus. Tartu, 1932 (Tartu: Postimees), 43, [1] lk. Bibliog. joonealustes märkustes. Märkus: Äratrükk ajakirjast: Eesti Kirjandus, 1932. Separaat. Märksõnad: muistendite tekstid, igavene juut, Ahasveerus, vanasõnad ja kõnekäänud, mis juudiga seotud.

123. Ariste, Paul. Kas Friedrich Engels oskas vanajuudi keelt? Märkus: ilmunud rubriigis Keelelisi kilde. Märksõnad: polüglott Friedrich Engels, juudi keelteks nimetatud keeled, aškenaazi juutide keel, suhted heebrea keelega, vanim jidiši-keelne tekst aastast 1382, vanim poeetiline teos "Dudruni" tõlge, espanjool, heebrea keel, vana- ja uusheebrea keel, ivriit. *Keel ja Kirjandus* 1966/ 6, lk. 371-372.

124. Ariste, Paul. Meta-analüüsi osa keele arengus. Märksõnad: juudi keel (jidiš), juudid Baltikumis lk. 683-684. *Keel ja Kirjandus* 1958/ 11, lk. 681-688.

125. Aronovich, Maret. Iisraeli kibuts – kas põlise unelma teostus? Märksõnad: kibuts kui ühisomandil pühinev ettevõtte, kibutsite asutamine ja elukorraldus, esimene kibuts 1909.a., Palestiina nime päritolu, juutide ajalugu, sionismi loojad ja eellased, Moses Hess, Theodor Hertzl, immigrandid Iisraelis, kibutsiliikumise kriis ja selle põhjused. *Akadeemia* 1998/ 4, lk. 828-844.

126. Berg, Eiki. Etnilised vähemused Eestis: poliitgeograafiline uurimus. Tartu Ülikool. Geograafia Instituut. Tartu, 1995. 78, [7] lk., ill. Magistritöö. Summary. Bibliog. Märksõnad: vähemusrahvused, Eesti, juudid, maa- ja linnaelanikkond.

127. Berg, Eiki. Juudi asustuse iseärasusi Eestis. Märksõnad: juudi asustuse kujunemine, kohanemine ja integratsioon, Nõukogude Eesti juudi rahvastik, küüditamine, asustuse arengu põhilised tendentsid. *Akadeemia* 1994/ 4, lk. 816-829.

128. Gurin-Loov, Eugenia. Tallinna Juudi Gümnaasium 1923-1940 (1941): ajalugu, mälestused, meenutused. [Tallinn:] Ajakiri "Horisont", 1998. (Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda), 112 lk., ill., portr. Bibliog. Register. Märksõnad: pühendus rahvuskaslastele, haridusajalugu, kooliajalugu, dokumendid, memuaarid.

129. Hallik, Martin. Orientalia Tartuensia: Idamaade ajalugu ja orientaalkeeled Tartu ülikoolis 1919–1940. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: õppejõud, õppematerjalid, idakeeled usuteaduskonnas. *Akadeemia* 2001/ 3, lk. 572-582.

130. Hallik, Martin. Klaassen, Olaf-Mihkel. Unustatud orientalist professor Samuel Gottlieb Rudolf Henzi. Bibliog., ill. Summary: Samuel Gottlieb Rudolf Henzi 1794-1829 - the orientalist of Tartu University, p. 144. Märksõnad: Tartu Ülikool, teadlased, usuteaduskond, ajalugu, teoloogid, orientalistika, biograafia, 19. saj. I pool. *Ajalooline Ajakiri*, 1999/ 2, lk 31-36.

131. Harviainen, Tapani. Järelsõna Talmudi traktaadile. Isad. Märksõnad: Mišna traktaadid, Jumala tahte uurimine, Talmud, Mišna ideoloogia, sisu ja sünd, kirjutatud toora ja

suuline toora, Pirqe abót Mišna apoloogia. Abót'i käsud. Märkus: Tõlgitud väljaandest Abót (Väter), kommentaarid. Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu* 1990/6, lk. 39-47. **Nr. 29.**

132. Harviainen, Tapani. The nedunya agreement drawn up for the parents of Abraham Firkowich in 1787. Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Märksõnad: karaiidid, abieluleping, allkirjastajad, lepingu tekst heebrea keeles. Märkus: lk. 272-280 koguteoses: **Mille anni sicut dies hesternae... Studia in honorem Kalle Kasemaa.** ISBN 9985567137. **Nr. 108.**

133. van der Heide, Albert. Minevik veel kord kokku võetud: Š. I. Agnon (1888-1970). 8 lk.[Tlk.] hollandi keelest Kalle Kasemaa. Märksõnad: Š. I. Agnoni loominguline ülevaade, autor on Iisraeli suur klassikaline proosakirjanik, teostele iseloomulik, et tõlkes need kaotavad oma sõnastuses, looming heaks pilguheiduks juudi usundile ja kultuurile. Teoses: **Agnon, Šmuel Josef. Teine nägu: jutte armastusest.** Sarjaandmed: *Loomingu Raamatukogu* 1994/8-9, lk. 103-111. **Nr. 12.**

134. Heltzer, Michael. Juudi diasporaa tekkimisest. Märksõnad: Paabeli eksiil, diasporaa põhjused ja tagajärjed, laensõnad Bablülöoniaast, Qumrani käsikirjad, viited Vanale Testamendile. Autorist: lk. 2297. *Akadeemia* 1993/11, lk. 2291-2297.

135. Hilberg, Raul. Auschwitz ja lõpplahendus. Märksõnad: Auschwitz (koonduslaager), lähiajalugu, holokaust, Teine maailmasõda 1939-1945, juudid, koonduslaagrid, Poola. *Vikerkaar* 2001/8-9, lk. 124-134.

136. Jaigma, Martin. Kristlaste kujutuspilt juutidest keskajal. Bibliog. Viited ja kommentaarid lk. 166-169. Zusammenfassung: Die Vorstellung der Christen von den Juden im Mittelalter. Lk. 172. Märksõnad: ajalugu, juudid, antisemitism, keskaeg, kristlased. *Avatud vaimuga. Tartu* 2001, 9985-858-26-3, *Eesti Ajalooarhiivi toimetised*, 7, lk. 149-171.

137. Judt, Tony. Aken. Iisraeli valik. Tlk. andmed puuduvad. Originaali allikas: Israel: The Alternative. The New York Review of Books, 2003/23.10., lk. 8-10. Märksõnad: Iisrael, Palestiina, natsionalism, demokraatia, USA, poliitika. *Vikerkaar* 2003/10-11, lk. 155-161.

138. Juudi kultuuripärand Tartus: näitus 18. detsember 1992 - 31. jaanuar 1993 = The Jewish cultural heritage in Tartu: the exhibition Dec. 18, 1992 - Jan. 31, 1993. Eesti Rahva Muuseum. [Tekst: Eiki Berg.] [Tartu, 1992]. ([Tartu:] Greif), 1 voldik (6 lk.), ill. Märkus: rööptekst inglise keeles. Märksõnad: juudi kultuuripärand, kultuurilugu, Tartu, näitusekataloog.

139. Kaalep, Ain. Üks vana Tartu juut annab aru. Arvustus. Märksõnad: juutide hukkamisest Eestis, lugemismuljed Kaplan, Jakobi raamatust "Aruanne: mõned päevad ühe Tartu juudi elus". *Akadeemia* 2001/12, lk. 2641-2643. (vt. ka nr. 3 ja 4.)

140. Kaplinski, Jaan. Mida need juudid ometi tahavad? Märksõnad: eestlased, holokaust, ideoloogiline barrikaad, ajalugu. *Vikerkaar* 2001/8-9, lk. 214-219.

141. Kasekamp, Andres. Juutide tagakiusamisest genotsiidini – kas otse või ringiga? Tlk. inglise keelest Ene-Reet Soovik. Originaal: käsikiri "Twisted Road or Straight Path from Persecution of the Jews to Genocide?". Bibliog. Märksõnad: Hitleri antisemiitlik ideoloogia ja sõda, natside juudidipoliitika, holokaust. *Akadeemia* 1993/11, lk. 2298-2311.

- 142. Kasemaa, Kalle. I. B. Singeri romaani “Saatan Gorais” müstilisest tagapõhjast.** 40 lk. Autorist, teosest. Märksõnad: Messia, rabiinlik ja messiaanlik vaimulaad, kabala, emanatsiooniõpetused, Luria, ürgruum, harmoonia, maailmakorra taastamine ja parandamine, Poola kabala, Zohar. Lk. 213-243. Selgitavaid märkusi. Lk. 243-253. Teoses: *Singer, Isaac Bashevis. Saatan Gorais. Patukahetseja.* ISBN 9985650379 (köites). Nr. 53.
- 143. Kasemaa, Kalle. Iisraeli kirjandusest.** Märksõnad: Iisrael, ivriit, sionism, Ben Jehuda, Jaakov Šabtai, Joram Kaniuk, Abraham B. Jehošua, David Šahar jt. *Looming 1998/ 10, lk. 1546-1555.*
- 144. Kasemaa, Kalle. Inimsuhete kujutamisest uuemas heebrea kirjanduses.** Märksõnad: kibutsiliikumine, inimsuhted: Amos Oz, üksikisiku probleemid: Abraham B. Jehošua, naiskirjanikud, armastus. *Akadeemia 2003/ 11, lk. 2392-2407.*
- 145. Kasemaa, Kalle. Judaismi ja selle kirjandusega tegelemisest Eestis.** Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: Tartu Ülikooli judaistika õppekoht, doktorikraadid. Lazar Gulkovitsch, Aleksander Georg von Bulmerincg, Uku Masing, kirjanduse tõlkimine, Kristiina Rossi Heebrea keele õpik. *Usuteaduslik Ajakiri, 2000/ 1, lk. 90-101.*
- 146. Kasemaa, Kalle. Maimonidese ja Spinoza rahvas. Kes olid ja on sefaradi juudid?** Märksõnad: kultuur, ajalugu, Iisrael, Hispaania. *Horisont 2001/ 1, lk. 30-35.*
- 147. Kasemaa, Kalle. M. H. Luzzatto “Õigete teerada”.** Bibliog. ja selgitavad märkused joonealustena. Märksõnad: uusaja judaism, autori kujunemislugu ja teosed, kabala, sabatiaanus, eetika, Toora, Talmud. *Usuteaduslik Ajakiri 2003/ 1, lk. 45-59.* (vt. ka nr. 26.)
- 148. Kasemaa, Kalle. Teo arvustamine.** Märksõnad: „Uni Jeruusalemmas. Valik heebrea luulet.“ Koost. ja tlk. Kristiina Ross, Tallinn 1996. Ülevaateartikkel heebrea luuleantoloogiast. *Looming 1996/ 9, lk. 1271-1281.* (vt. ka nr. 61.)
- 149. Kasemaa, Kalle. Uku Masing semitistina.** Märksõnad: Uku Masingu tõlked semiidi keeltest, esimene heebrea keele grammatika eesti keeles, kommentaarid ja näited. *Keel ja Kirjandus 1995/11, lk. 721-732.*
- 150. Kattel, Rainer. “Hannah Arendts politische Öffentlichkeit”. Paradiama. Essays in Honor of Otto Kaiser on the Occasion of his 75th Birthday.** Tallinn: Estonian Academy Publishers. *Trames, vol. 3 1999/ 3 pp. 141-161.* = Rainer Kattel. *The Constitution of the Polis. Dissertationes Rerum Publicarum Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2001, pp. 63-84 (= M. Weingarten (Hrsg.). *Warum Hannah Arendt? Aufklärungsversuche linker Missverständnisse.* Bonn: Pahl-Rugenstein Nachfolger Verlag, 2000, S. 19-36.) Bibliog. Märksõnad: Hannah Arendti inimese- ja elukäsitluse olulisemad teesid, moraal, eetika, jõud ja vabadus. *Trames, vol. 3 1999/ 3, lk. 141-161 ja Dissertationes Rerum Publicarum Universitatis Tartuensis 1. Tartu: Tartu University Press, 2001, pp. 63-84.*

151. Kilumets, Margit. Usk valvab abielu. Kommenteerinud Jaan Tammsalu. Märksõnad: Külaskäigust rabi Šmuel Koti, joogaõpetaja Maaja Zelmini ja mormooni Almar Pihelgase kodudesse, abielu, abielutavad, kumbed, usk, peresuhted. *Eesti Naine* 2002/ 2, lk. 20-23.

152. Kirss, Tiina. Lõhestatud reaalsus, nihestatud ajalugu: naised ja holokaust. Märksõnad: holokaust ajalookirjanduses, naisuuringud, naiste holokausti-kogemuse eripära. *Vikerkaar* 2001/ 8-9, lk. 195-204.

153. Kirss, Tiina. Sissejuhatus "Naiste aega". Bibliog. Märksõnad: juudi kirjanik Julia Kristeva 1941-, feminism, naisliikumised, esseed, arvustused. *Ariadne Lõng*, 2003/ 1-2, lk., 182-191.

154. Koppel, Annika. Jeruusalemmast Eestisse: Iisraeli Riia saatkonna teisest sekretärist Ronit Ben Dorist. Märksõnad: naised, elulaad, saatkonnad, Iisrael, Baltimaad. *Anna* 2000/ 10, lk. 26-29.

155. Kurs, Ott. Berg, Eiki. Etnilised vähemused ja uusasukad Eestis. Märksõnad: juutide asumine Eestisse, etniliste vähemuste õigused, kultuuriseltsid. *Akadeemia* 1995/ 2, lk. 260-275.

156. Kuuli, Olaf. 1953. aasta EKP materjale sirvides. Bibliog. joonealustes märkustes. Summary: The year 1953. Lk. 160. Märksõnad: juudi arstid, antisemitism, Eesti, NSV Liit, 1950-ndad. *Tuna* 2001/ 2, lk. 90-94.

157. Laanes, Ru(u)dolf. Kaks mandumis- ja juudivastast näitust Münchenis. Märksõnad: Saksa Muuseumidest kõrvaldatud juutide tööd, antisemitistlikud tendentsid Saksamaal, kirjeldus näitusest "Der ewige Jude", maailmast kogutud antisemitistlikud materjalid, juudivastane propaganda, juudivastased seadused Saksamaal. *Akadeemia* 1937/ 5, lk. 324-326.

158. Levin, Simon. Simon Levin: rahvuselt juut, elustiililt eestimaalane. [Intervjuu vandeadvokaadi ja õigusteaduste professoriga.] Intervjueerinud Anne-Mari Alver. Märksõnad: elukäik, tõekspidamised, memuaarid. *Kriminaalkroonika* 1999/ 2, lk. 4-6.

159. Linde, Bernhard. Juutide kirjanduslikust elust. Märksõnad: Poolas, Ameerikas, Venemaal, Palestiinas. *Looming* 1929 / 5, lk. 649-653.

160. Lindroos, Katri. Judaistika õppetool Tartu Ülikoolis 1930. aastatel. Tlk. soome keelest Katrin Raid. Originaal: käsikiri "Judaica-oppituoli Tarton yliopistossa 1930-luvulla". Bibliog. + autorist lk. 2149. Märkus: sõnaseletused. Märksõnad: Juudi kultuurivalitsus, Ühing Juudi Teaduse Edendamiseks Tartu Ülikoolis, judaistika õppetooli loomine ja tegevus, õpilased, õppejõud. *Akadeemia* 1994 / 10, lk. 2136-2149.

161. Maripuu, Meelis. Annihilation of Czech and German Jews in Estonia in 1942-1943. Bibliog. ill. Märksõnad: Jägala koonduslaagri personal, statistika, laagri juhtkond. Koguteoses: "Estonia 1940-1945" lk. 705-714. Appendix lk. 715. ISBN 9949130409 (köites). **Nr. 94.**

162. Maripuu, Meelis. Eesti juutide holokaust ja eestlased. Märkus: väljavõte Salomon Epšteini juurdlustoimikust- töökaaslaste palvekiri, lk. 144. ERA.F.R-64.N.S.185.L.10.

Märksõnad: holokaust, eestlased, Teine maailmasõda 1939-1945, lähiajalugu, Eesti. *Vikerkaar* 2001/ 8-9, lk. 135-146.

163. Maripuu, Meelis. Execution of Estonian Jews in local Detention institutions in 1941-1942. Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Märksõnad: juutide hävitamine Tartus, Pärnus, Tallinnas. Koguteoses: “Estonia 1940-1945” lk. 651-661. ISBN 9949130409 (köites). **Nr. 94.**

164. Maripuu, Meelis. Fresh Jews at the Tallinn central prison in 1944. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: prantsuse juudid, Eesti, vangistus. Koguteoses: “Estonia 1940-1945” lk. 717-718. ISBN 9949130409 (köites). **Nr. 94.**

165. Metsma, Kadri. Samaarlased. Märksõnad: samaarlased, lõhe juutidega, Esra, Nehemja, Hiskija, Joosija, religioonide erinevused. *Akadeemia*, 2003/ 6, lk. 1209-1228.

166. Murutar, Kati. Eesti juudid aastal 5759. Märksõnad: vähemusrahvused, tuntud juudid Eestis, sünagoog ja rabi, juudi kombed, koolid, seltsid, kirjastused, ajalehed, lasteaiad, religioon. *Favoriit. Eesti Juudi Kogukond. 1998/ det., lk. 30-33.*

167. Mäe, Andres. Iisraeli "etnilise demokraatia" mudel ja võimalused selle rakendamiseks Eestis. Märksõnad: väikerahvad, kodakondsusseadus, Iisraeli ajalugu, vastuolud seadustes, integratsioon, võrdlus Eestiga. *Akadeemia* 1995/ 8, lk. 1571-1583.

168. Nõmmik, Tõnis. Juudid Eesti Vabadussõjas. Laidoneri Muuseumi aastaraamat: 2003. [Viimsi,] 2004, lk. 102-103, resüme: Jews in Estonian War of Independence. Lk. 104-105. Märksõnad: ajalugu, Vabadussõda, 1918-1920, sõjaveteranid.

169. Otto, Eckart. Heebrea Piibli mõju inimõigustele. Tlk. inglise keelest Amar Annus. Märkus: kirjandusviiteid on autoriga kooskõlastatult kärbitud. Märksõnad: õiglus, solidaarsus, võrdõiguslikkus, üksikisiku tsiviilõigused, Assurbanibali kroonimishümn, lojaalsusvanne Jahvele, Juuda kuningaideoloogia. *Akadeemia* 2001/ 5, lk. 955-975.

170. Paatsi, Vello. Eüropa ja Palästina: esimene eestikeelne kaart. Lisa: Geograafilised nimed Eüropa ja Palästina kaardil (1855). Märksõnad: talurahvakoolid, geograafilised kaardid, rariteet. *Akadeemia* 1996/ 12, lk 2570-2583.

171. Parpola, Simo. Assüüria elupuu. Juudi monoteismi ja kreeka filosoofia lätete järgedel. Tlk. inglise keelest Amar Annus. Originaali allikas: The Assyrian Tree of Life. Tracing the Origins of Jewish Monotheism and Greek Philosophy. Journal of Near Eastern Studies. Vol. 52, 1993, pp. 161-208. Märkus: avaldatud lühendatult autori loal. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: Elupuu ikonograafia, sümbolism, paralleelid juudi kabalaga, sefirootiline puu, diagrammid, religioon ja filosoofia. *Akadeemia* 1998/ 2, lk. 271-296.

172. Rais, Mark. Religioossed pühad Iisraelis ja nende muusika. Märksõnad: reisimuljed Iisraelist, olulised pühad ja nende tähendus, heebrea keel, palved ja laulud sünagoogis, laulmisviisid unison, antifon, heterofoonia, judaismi kombed, muusika igapäevaelus. *Muusikaleht*, 1999/ 11, lk. 22-25.

173. Raudsepp, Anu. Juutide haridusoludest Venemaal: Eestist pärit esimesi juuditare Tartu ülikoolis. Bibliog. Märksõnad: naisharidus, haridusajalugu, kõrgharidus, statistika, 19.

saj.-20. saj. algus, esimeste akadeemiliste juuditaride nimekiri. *Vita academica, vita feminea. Tartu, 1999, 9985-56-460-X, lk. 201-212.*

174. Ross, Kristiina. Doktoritöö Eesti jidišist. Märksõnad: Verschik, Anna. Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages = Eesti jidiš ja selle kontaktid Eestis kõneldavate keeltega, dissertatsioonid, jidiš, germaani keeled, murded, sõnavara, arvustused. *Keel ja Kirjandus 2000/ 6, lk. 451-452.*

175. Ross, Kristiina. Feminismist heebrea kirjanduses. Märksõnad: juudi kultuur euroopaliku kultuuri kontekstis, feminism ja sionism, tanah, diasporaa, naiskirjanikud. *Vikerkaar 1992/ 2, lk. 33-44.*

176. Ross, Kristiina. Heebrea luulest. Märksõnad: Vanaheebrea luule, tanahi-järgne luule, andaluusia koolkonna luule, uusheebrea luule, transkriptsioonist ja pärisnimedest. Lk. 23. Koguteoses: **Uni Jeruusalemmas.** Lk. 7-30. ISBN 9985902882 (köites). **Nr. 61.**

177. Ross, Kristiina. Joonast ja valaskalast. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: Uku Masingu piiblitõlked heebrea keelest, haruldased sõnad, stilistika, grammatitsismid. *Keel ja Kirjandus 1988/ 10, lk. 577-584; 1988/ 11, lk. 665 - 675.*

178. Ross, Kristiina. Kahest Chaim Potoki ohverdamisromaanist. Märksõnad: Ameerika kirjaniku Chaim Potoki romaanidest “Minu nimi on Asher Lev” ja “Asher Levi anne”. *Looming 1991/ 3, lk. 429- 431.*

179. Ross, Kristiina. Mazeltov, rebe! Paul Ariste juudi-huvist. Märksõnad: teadlased, filoloogia, juudid. Personaalia. *Keel ja Kirjandus 1990 / 2, lk. 111- 112.*

180. Salamensky, Shelley I. Artifacts from New Ashkenaz: Image, performance, post-post-modern sublime. Tartu Ülikool. Maailmakirjanduse õppetool. Eesti Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsioon. Bibliog. Märksõnad: assimileerumine, Michael Chabon, ameerika kirjandus. *Interlitteraria, Tartu, 2004/ 9, lk. 278-287.*

181. Santa Puche, Salvador. Sefardi kultuurist. Tlk. hispaania keelest Triin Lõbus. Bibliog. Märkus: Autor külalisprofessorina Tartu Ülikoolis juhendanud seminari sefardi keelest ja kirjandusest. Märksõnad: sefardi juudid, kultuurilugu, Hispaania, espanjool. Lisaks kaks teksti espanjooli luulest originaalkeeles ja Mari Laane eesti tõlkes. *Akadeemia 2001/12, lk. 2562- 2572.*

182. Singer, Isaac Bashevis. Kirjanikud oma tööst: Isaac Bashevis Singer. Intervjuerinud Harold Flender. Tlk. ja kommenteerinud Enn Soosaar. *Looming 1992/ 2, lk 249-258.*

183. Sädemed kaljust: juudi rahva tarkuse- ja õpetussõnu. Koost. Stanislav Sirel. Rakvere: S. Sirel, 2004 ([Viimsi:] Sõnasepp). 111 lk. Märksõnad: judaism, sententsid, tsitaadid. ISBN 9949105684. Stand. nr 9789949105687.

184. Šaked, Gerson. Identiteedi vägi: saksa- ja ameerika-juudi kirjandusest. Teosest “Die Macht der Identität”, Maini-äärne Frankfurt, 1992, lk. 192-229. Lüh. tlk. saksa keelest Kalle Kasemaa. Märksõnad: juudi kirjanduse defineerimine, kaksikidentiteet, assimilatsioon, natsionalism, Joseph Roth, Franz Kafka, Jakob Wassermann. *Looming 1998/10, lk. 1556-1568.*

185. Teiter, Kirill. Juudid Eestisse kuuma eest ära. Märkus: Miks juudid enam Eestis ei suvita? Summary: Jews like Estonia, lk. 62. Märksõnad: Võsul, Põlvas ja Elvas suvitamisest, puhkus (töökorraldus), reisikorraldus, vaba aeg. *Reisimaailm*, 2001/ 4, lk. 52-53.

186. Toivanen, Aarne. Püha linna ajaloo aastatuhanded elavad meis kõigis: Jeruusalemm–kolm tuhat aastat inimese usu ja meeleheite võitlust– ja enamgi. Tlk. soomekeelsest käsikirjast Jaan Kangilask. Märksõnad: Damaskuse värav, Jaffa värav, juudi eluviis ja mõttemaaim, Rooma valitsusaeg, mikve-basseinid. *Akadeemia* 1996/ 12, lk. 2592-2596.

187. Torop, Peeter. Dostojevski: juudiküsimuse loogika. Märkus: varem ilmunud raamatus P. Torop “Достоевский история и идеология”, Tartu, 1997, lk. 11-55. Märksõnad: Dostojevski suhtumisest kaasaegsesse juudi kirjandusse, kosmopolitism, antisemitism, ksenofoobia, raha ja ekspluateerimine, Lääne ja Ida aspektid. *Looming* 1998/10, lk. 1569-1592.

188. Undusk, Jaan. "Esimene Eesti juudiõgija": Ado Grenzsteini enesetapp antisemitismis. Märksõnad: pedagoogid, ajakirjanikud, juudid. *Vikerkaar* 1991 / 2, lk. 66-74 ; 1991/ 3, lk. 57-68.

189. Undusk, Jaan. Füsiognoomika eitus eksistentsiaalses judaismis: Emmanuel Lévinasi mõtteilmast. Märksõnad: eetika, religioon, sallivus, judaism. Teoses: Lévinas, Emmanuel. *Raske vabadus: esseid judaismist*. Lk. 349-359. ISBN 9985835727. Stand. nr. 9789985835722. Nr. 39.

190. Verschik, Anna. Eesti ja jidiši kontaktidest. R: About Contacts between Yiddish and Estonian lk. 792. Bibliog.joonealustes märkustes. Märksõnad: Eesti juudid, urbaniseerumine, kultuurautonoomia, jidiši, eesti, baltisaksa ja vene keele kontaktid, murde arengulugu, laensõnad, eesti keele mõju. *Keel ja Kirjandus* 1997/ 11, lk. 748-754. ISSN 01-31-1441.

191. Verschik, Anna. (1926-1940) עסטלאַנד אין ייִדישע קולטוראויטאַנאַמיע (Jidiše kulturoitonomie in Estland (1926-1940)). Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages = Eesti jidiš ja selle kontaktid Eestis kõneldavate keeltega, [supervisor Tapani Harviainen. Department of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Tartu, Tartu: Estonia]. Tartu: Tartu University Press, 2000. 194, [2] lk. [lk. numeratsioon esmapublikatsiooni järgi: Di Pen, 1998, 35 (Spring-Summer), pp. 81-88]. Sarjaandmed: Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis, 1406-5657, 2000/1. Märkus: Kaanel ainult ingliskeelne pealkiri. Bibliog. lk. 8: autori publikatsioonid, lk.19-20 ja artiklite lõpus. Puudub läbiv lk. numeratsioon. Tekst jidišis, inglise ja eesti keeles, kokkuvõte eesti keeles. Doktoritöö: Tartu Ülikool, 2000. Märksõnad: jidiš, keelekontaktid, Eesti, dissertatsioonid. ISBN 9985564707.

192. Verschik, Anna. Jewish Russian and its connections with Yiddish. Tartu Ülikool. Bibliog. 14 nim. Märksõnad: juudid, keelekasutus, vene keel, jidiš, keelekontaktid. *Encounters: linguistic and cultural-psychological aspects of communicative processes. Cultural Studies Series. Tartu*, 2003/ 3, lk. 241-246.

193. Verschik, Anna. Mitmekeelsus kui juudi kogukonna elu norm. Märksõnad: juudi keeled, jidiš, ladino, targumi, javani, karaiimi, aramea keel jt., emantsipatsioon, assimilatsioon, Eesti, USA, Venemaa, Iisrael. Märkus: lk. numeratsioon esmapublikatsiooni järgi. *Keel ja Kirjandus* 1995/ 6, lk. 403-406 = Verschik, Anna. **Estonian Yiddish and Its Contacts with**

Coterritorial Languages. *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000.

194. Verschik, Anna. Mõnda baltisaksa ja jidiši kontaktidest. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: baltisaksa, keeleteadus, keelekontaktid, jidiš, germaani keeled, murded, keeleajalugu, Kuramaa, Baltimaad. *Keel ja Kirjandus* 2000/ 6, lk. 401-408; 2000/ 7, lk. 496-502. = **Verschik, Anna - Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages.** *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000, 18 pp. Märkus: lk. numeratsioon ainult selle artikli jaoks.

195. Verschik, Anna. On The Lexicon of Estonian Yiddish. Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages. *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000, 18 pp. Märkus: lk. numeratsioon ainult selle artikli jaoks. Originaal ilmunud *Studia Orientalia* 1999/ 85 pp. 55-73.

196. Verschik, Anna. Paul Ariste jidišikeelne kõne jidiši kaitseks. Tartu Ülikool. Usuteaduskond. Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Summary: Paul Ariste's speech in Yiddish in defence of Yiddish. Märksõnad: Paul Ariste 1905-1990, jidišistid, hebraistid sotsiolingvistika. Koguteoses: **Mille anni sicut dies hesterna ... : studia in honorem Kalle Kasemaa.** Tartu, 2003, lk. 326-339. ISBN 9985567137. Nr. 108.

197. Verschik, Anna. Põlev tuhk. Märksõnad: Retsensioon raamatule: Sicher, Efraim. *Jews in Russian Literature after the October Revolution.* (Cambridge: Cambridge University Press, 1995, 282 lk.), juudid - vene kirjanikud, juudi päritolu küsimused, kirjanike nimed, assimilatsiooniproblemaatika, raamatu ülesehitusest ja teemadeasetusest, 20. saj., arvustused. *Keel ja Kirjandus* 2000/ 5, lk. 369-370.

198. Verschik, Anna. Some aspects of Estonian-Yiddish language contacts. Tartu Ülikool. Uurali keelte õppetool. Bibliog. lk. 402-403. Märksõnad: eesti keel, jidiš, keelekontaktid, keeleajalugu. *The Roots of Peoples and Languages of Northern Eurasia II and III.* Tartu, 2000, *Fenno-Ugristica*, 23, lk. 396-403. 1406-0825, 1456-1581. = **Verschik, Anna. Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages.** *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000, 9 pp. Märkus: lk. numeratsioon ainult selle artikli jaoks. T. Hennoste (ed.). Veel ilmunud: *Estonian Sociolinguistics. Interational Journal of the Sociology of Language* 139. Berlin: Mouton de Gruyter, 1999, pp. 49-67.

199. Verschik, Anna. The Yiddish dialect in Estonia (a description). Tartu Ülikool. Uurali keelte õppetool. Bibliog. lk. 289-291, ill. Märksõnad: jidiš, murded, kõnekeel, keelekontaktid, Eesti, 20. saj. lõpp. *Indo-European-Uralic-Siberian Linguistic and Cultural Contacts.* Tartu, 1999, *Fenno-Ugristica*, 22, pp. 265-291. = **Verschik, Anna. Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages.** *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000, 18 pp.

200. Verschik, Anna. The Yiddish language in Estonia: Past and Present = Verschik, Anna - Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages. *Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1.* Tartu: Tartu University Press, 2000. Märkus: lk. numeratsioon esmapublikatsiooni järgi. Bibliog. Märksõnad: ajalugu, etnilised rühmad, rahvuslik identiteet, juudid, jidiš, Eesti. Esmapublikatsiooni allikas: *Journal of Baltic studies*, 0162-9778, 1999/ 2 vol. 30, lk. 117-128.

- 201. Verschik, Anna.** וועגן איינעם אין עסטלאַנד געדורקטן יידיש-שפראַכיקן טעקסט. (Vegn einem in Estland gedruktn jidiš-špraxikn tekst). Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages. Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1. Tartu: Tartu University Press, 2000, 8 pp. [lk. numeratsioon ainult selle artikli jaoks, ilmunud: Oksforder Tsaitšrift.] Bibliog.= **Verschik, Anna. Estonian Jews: Integration and Language Choice.** *Estonian Yiddish and Its Contacts with Coterritorial Languages.* Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 1. Tartu: Tartu University Press, 2000, 7 pp. Märkus: lk. numeratsioon ainult selle artikli jaoks; originaalis ettekanne konverentsil *Ethnic Policy on the Road to Civil Society./ Tendency of state ethnopolitics towards a civic Society*, Conference (15.-16.10.1998: Riga), ettekanded ilmunud Integracija un etnopolitika. Riga, 2000, 9984-05-334-2, pp. 215-229.
- 202. Verschik, Anna. Ühe tõlke ebaõnnestumise põhjustest.** Bibliog. joonealustes märkustes. Kokkuvõte: Dovid Bergelsoni romaanist "Kui kõik on läbi" ("Nox alemen", 1913, eesti keeles 1999, tlk. A. Verschik). Ebaõnnestunuks peab artikli autor romaani tõlget vene keelde (1947, tlk. J. Blaginina). Märksõnad: Dovid Bergelson 1884-1952, jidiš, juudi, proosa, tõlkimine. *Vikerkaar 2000/ 2-3, lk. 141-147.*
- 203. Verschik, Anna. Yiddish in the Baltic states: towards contrastive sociolinguistics.** Tartu Ülikool. Uurali keelte õppetool. Bibliog. lk. 258-260, ill. Märksõnad: jidiš, sotsiolingvistika, Baltimaad, 20. saj. *Keelekontaktidest keelevahetuseni. From language contacts to language shifts. Tartu, 2002, Fenno-Ugristica, 24, lk. 245-260.*
- 204. Vösu, Ester. "Wallenbergi" mütologiseerimiskatseid eesti meedias.** Bibliog. Märksõnad: E.-S. Tüüri ooperi "Wallenberg" esiettekanne kajastamisest eesti trükiajakirjanduses. *Vikerkaar 2001/ 7, lk. 74-82.*
- 205. Võõbus, Artur. Juudakristlased Süürias ja Mesopotaamias.** Märksõnad: juutide diasporaa, juudakristlased ja nende kirjandus, Osrhoene, Edessa, Süüria didaskalia, šabataje ja kuukaje sekt. *Tartu, 1940: Usuteaduslik Ajakiri 1940/ 1-2, lk. 25-42.*
- 206. Västriku, Riho. Klooga koonduslaager - Vaivara süsteemi koletu lõpp.** Bibliog. Märksõnad: koonduslaagrid, holokaust, juudid, lähiajalugu, massimõrvad, Eesti, Klooga, Vaivara. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 147-155.*
- 207. Västriku, Riho. Tapmisega peab harjuma.** Märkus: autor on kirjutanud Tartu koonduslaagrist magistritöö. Märksõnad: Karl Linnas, koonduslaagrid, massimõrvad, ajalugu, 1940-1945, Eesti, Tartu. *Luup 2000/ 6, lk. 22-24.*
- 208. Västriku, Riho. Tartu concentration camp in 1941-1944.** Bibliog. joonealustes märkustes. 11 fotot. Statistika. Laagri juhtkond, pääsenute mälestused, Tartu töölaager. Koguteoses: "Estonia 1940-1945" lk. 689-704. ISBN 9949130409 (köites). **Nr. 94.**
- 209. Västriku, Riho. Tartu koonduslaager.** Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Summary: The Tartu concentration camp, pp. 248-249. Märksõnad: Karl Linnas, Tartu koonduslaager, sõjakuriteod, 1940-1945. *Ajalooline Ajakiri 1999/ 3-4, lk. 71-80.*
- 210. Västriku, Riho. Maripuu, Meelis. Vaivara concentration camp in 1943-1944.** Märkused: Map 8 - Vaivara Concentration Camp and Societ POW camps in Estonia 1941-1944. ill. Statistika, koonduslaagrite juhtkond, laagrite nimed, Ereda, Lagedi, Klooga. Märksõnad: valve,

meditsiin, evakuatsioon, massimõrvad. Koguteoses: **"Estonia 1940-1945"** lk. 719-736. ISBN 9949130409 (köites). **Nr. 94.**

211. Weiss-Wendt, Anton. Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise Komisjoni tööst. Komment. Toomas Hiio. Märksõnad: Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvaheline Komisjon, holokaust, inimsusevastased kuriteod, kriitika, komisjonid, ajalugu, Eesti. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 220-224.*

212. Weiss-Wendt, Anton. Mida tähendab meile holokaust?: võrdlevalt Ameerikast ja Eestist. Märksõnad: Novick, Peter. Holocaust in American Life. Cole, Tim. Selling the Holocaust: from Auschwitz to Schindler. How history is Bought, Packaged, and Sold Finkelstein, Norman. The Holocaust Industry: Reflection on the Exploitation of Jewish Suffering, holokausti ajalugu ja tähendus, Ameerika, Eesti, arvustused. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 112-123.*

213. Wilhelmson, Karl. Alfred Rosenberg ja Eesti. Märksõnad: Alfred Rosenberg 1893-1946, Scheubner-Richter, Max von Kursell, Otto von Schickedanz, sõjakurjategijad, Teine maailmasõda 1939-1945, Eesti, Saksamaa. *Vikerkaar 2001/ 8-9, lk. 180-187.*

214. Белобровцева, Ирина. Еврейская тема в творчестве А. Куприна. Bibliog. Märksõnad: Kuprin, Aleksandr 1870-1938, juudid, vene kirjandus. Koguteoses: **Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре.** Таллинн, 2000, lk. 140-152. ISBN 9985581318. **Nr. 118.**

215. Бломберг, Светлана. Мифы и реальность о "еврейской покорности" на примере периода катастрофы. Bibliog. lk. 82-83. Märksõnad: juudid, holokaust, Teine maailmasõda 1939-1945, lähiajalugu. *Радуга 2001/ 3, lk. 76-83.*

216. Бронштейн, Михаил Лазаревич. Поиск путей реформирования системы : светлой памяти ушедших друзей посвящаю. Märksõnad: pagendus Leningradist, Eesti ajalugu 1949.a. Tartu Ülikooli juudisoost õppejõud: Rem Blum-Russak 1925-1989, Feodor Klement 1903-1973, Johannes Käbin 1905-1999, majandusajalugu. Koguteoses: *Таллинн, 1406-0078, 2000/ 19-20, lk. 131-144.*

217. Кац, Йосеф. Таллинская синагога. Перевод Маяны Абрамсон. Foto lk. 85. Märksõnad: juudi kogukond, sünagoogi ehitamine, Tallinn. *Радуга 2001/ 3, lk. 84-95.*

218. Курганов, Ефим. Философская мысль "серебряного" века и европейский вопрос. Bibliog. Märksõnad: juudid, kultuurilugu, kristlus, religioonifilosoofia, Venemaa, Euroopa. Koguteoses: **Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре.** Таллинн, lk. 48-79. ISBN 9985581318. **Nr. 118.**

219. Львов, Александр. В поисках русского еврея. Bibliog. joonealustes märkustes, lk. 117-118. Märksõnad: "vene juudid", "nõukogude intelligents", David Samoilov, pseud., päevikumärkmed, 1920-1990, rahvuslik ja kultuuriline identiteet, assimileerumine, religioon. *Радуга 2001/ 3, lk. 96-118.*

220. Мондри, Генриэтта. Василий Розанов и еврейская сексуальность: к типологии предрассудков. Bibliog. Märksõnad: juudid, kombed, seksuaalsus, Василий Розанов 1856-

1919. Koguteoses: **Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре.** Tallinn, 2000, lk. 114-127. ISBN 9985581318. Nr. 118.

221. Раудсепп, Юри. **Второй exodus евреев.** Märksõnad: eksiil, religioon, sionism, poliitika, Iisrael. *Paduga* 2001/ 3, lk. 121-130.

222. Сегал, Дмитрий. **"Пропавшие европейцы": ассимилированная европейская интеллигенция в XX веке.** Bibliog. Märksõnad: kultuurilugu, Euroopa, assimilatsioon, haritlaskond. Koguteoses: **Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре.** Tallinn, 2000, lk. 7-47. ISBN 9985581318. Nr. 118.

223. Туулик, Юло. **Загадочная судьба Раула Валленберга: к 90-летию со дня рождения.** Перев. Эльвиры Михайловой. Fotod. Märksõnad: Raoul Wallenberg 1912-u.1947, diplomaadid, holokaust, poliitiline vägivald poliitvangid, Roots, NSV Liit, Venemaa. *Paduga* 2002/ 3, lk. 129-136.

224. Шор, Татьяна. **Источники по истории образования евреев в Эстонии (XIX в.-1940).** Bibliog. Märksõnad: ajalooallikad, juudid, haridusajalugu, Eesti. Koguteoses: **Между Востоком и Западом. Евреи в русской и европейской культуре.** Tallinn, 2000, lk. 248-257. ISBN9985581318. Nr. 118.

225. Шор, Татьяна. **Профессор-гебраист Лазар Гулькович: к 100-летию со дня рождения.** Bibliog. lk. 63-65. Märksõnad: Lazar Gulkowitsch 1899-1941, Tartu Ülikool, Ühing Juudi teaduste edendamiseks Tartu Ülikoolis, heebrea keel, juudid, vähemusrahvused, keeleteadlased, õppejõud, Eesti. *Paduga* 2001/ 3, lk. 58-65.

5. Eesti juutide perioodilised väljaanded

226. **Vjalik farain.** **ביאליק פאריין .ה. ג. .** Talin 1938, Libris. 1938 ian/ feb. 62 *

227. **Hašahar: Eesti Juudi Kogukonna ajaleht = Hashahar: newsletter of the Jewish Community of Estonia.** **השחר .**Eesti Juudi Kogukond ja Dor Va Dor , tegevtoim. Elhonen Saks. Tallinn: Eesti Juudi Kogukond, 1988 - Tallinn. Ilmumissagedus muutuv. Ilm.daatumid: Ilmub 22. detsembrist 1988. Märkus 1988-1990 pealkiri: Hašahar = Koit: infoleht, 1988-1992. Toim.: Gidon Pajenson (1988-1989), Artur Laast (1990). Ei ilmunud 1991-1997. 1988-1989 väljaandja: Eesti Kultuurifond. Juudi Kultuuri Selts. Märkus: eestikeelne. Ilmus ka vene keeles: Hašahhar = Хашахар (1988-2001). Märksõnad: Eesti väikelehed, kajastab juudi kogukonna tegevust ja juutide ajalugu Eestis. *Viimati saabunud:* September 2003/ 4.

228. **Hašahhar= Хашахар: издание Еврейской общины Эстонии и Общинного Центра "Дор ва Дор",** редактор Геннадий Грамберг. Tallinn: Еврейская община Эстонии, 1988-2001, Tallinn. Ilmumissagedus muutuv. Ilm.daatumid: Ilmus 22. dets. 1988 - dets. 2001 Märkus: realkiri Хашахар = Рассвет (1988-1995). Hašahar = Хашахар (1996-1997). Toim.: Гидон Паенсон (1988-1989), Иосиф Малкиэль (1989-1991), Эльконд Либман (1991-1993), А. Гербер (1993-1995), Елена Керпель (1996-1997). Ei ilmunud 1998-2000. 1996-1997 osa teksti eesti keeles. Ilmus ka eesti keeles: Hašahhar = Hashahar (1988-) Märksõnad: Eesti väikelehed. *Viimati saabunud:* Detsember 2001.

229. **Ikuf-bleter: Eršte oisgabe far baltiše lender.** Talin 1938, Libris. 1938 merc 12 z. *

230. Naie cait. נאיע צאײַט ארויסgeber fun "Ikuf". Red. Josep Markovits, Leo Epštein. Talin, 1940, Libris. 1940 12 iuni 8 z. Märkus: KM P. Ariste arhiiv. Märksõnad: ülevaateartiklid juutide elust Eestis.

231. Spordiselts Makkabi ajaleht. "מכבי" צייטונג. Aroisgeber taliner idišer sportfarein "Makabi". 1936-1938 (B. Beilinson). Tallinn: Tallinna Spordiselts Makkabi, 1936-1937. (Tallinn: Libris). Nimekirjad, ill. Ilm.datumid: 16. sept. 1936 - nr. 5/ 10 z. 1937 sept. 8 z. 1938 dec. 4 z. Märkus: Pealkiri jidiši, tekst jidiši ja eesti keeles. Ilmus ka ajalehe Meie Sõna = Unser Wort 1937, mai lehekülgedel. Märksõnad: Makkabi, juudi spordiselts, Eesti, ajalehed. Hilisem plk. Meie Sõna = Unser Wort, 1931-1937. Genssi bibliograafias aastani 1937.

232. Братья евреи! 9, 10, и 11 марта - дни выборов в Ревельский общинный ваад : Голосуйте только за сионистский список №4 : Платформа сионистской организации Эстии, выставляемая в Ревельский общинный ваад. Ревель, [192-?] (Ревель : Э. Эренпрейс), [1] l. lk. Märksõnad: Ревельский общинный ваад. Сионистская организация, valimised, sionism, ühendused, Tallinn, Eesti, üleskutse.*

233. Еврейский Виртуальный Мир: дайджест статей из еврейского Интернета. Еврейская Община Эстонии = Juudi Kogukond Eestis = The Jewish Community of Estonia. Редактор Светлана Яцкина. Таллин: Еврейская Община Эстонии, 1999-2000 Tallinn. Ilmumissagedus teadmata. Ilm.datumid: Ilmus juuli/aug. 1999 - nr.6, 2000. Märksõnad: Eesti väikelehed.

234. Иерихон: литературно-общественный журнал Общества еврейской культуры Эстонии. Редактор М. Веллер. Таллинн: Общество еврейской культуры Эстонии, 1990. Ilmus üks number. Lk. 160. Märksõnad: juudid, vähemusrahvused, Eesti, ajakirjad. Sisaldab: Говард Фаст. Роман. " Мой прославленные братья. Lk. 3-69. Ури-дан. Dokumentaaljutustus. Операция Энтеббе. Lk. 70-132. Михаил Вайскопф. Эссеи. Lk. 133-141. М. Розин. Размышление. Lk. 142-153. Краткая еврейская энциклопедия. Lk. 154-160.

235. Наш Сион. Раквере: [s. n.], 1992 Lääne-Virumaa, Rakvere. Ilm.sagedus: Ilmus 1 number Ilm.datumid: № 1 (дек. 1992). Märksõnad: judaism, sionism, väikelehed.

6. Võrguväljaanne

236. Jeruusalemma Sõnumid. [Võrguteavik.] Jeruusalemma Rahvusvahelise Kristliku Suursaatkonna Eesti osakonna ajakiri. International Christian Embassy (ICEJ) , toim. Piret Udikas, Marika Jaagumägi. Ilm. andmed Tallinn: JRKS Eesti osakond, 2000 - Tallinn Ilm. sagedus 3 korda aastas. Märkus: Elektrooniline ajakiri, kättesaadav ka trükisena 1997. a-st, Märksõnad: juudid, kristlus, judaism, Iisrael, rahvakombed, elektrooniline ajakiri, võrguväljaanne, sabat, kibuts, pühad. ISSN 1406-7064. Aadressil: <http://iisrael.ee/js.php> (20. 04. 2006.a.).

7. Videosalvestised

237. Su nimi olgu Iisrael. [Videosalvestis:] dokumentaalfilm. Produtsent [ja käsikirja autor] Irina Stelmach, režissöör Peeter Brambat, helilooja Avi Benjamin. [Tallinn:] Adel TV, c2004. 1 videokassett (VHS), (51 min), värvifilm. Märksõnad: Helga Verleger, Benjamin Anolik, juudid,

holokaust, koonduslaagrid, ajalugu, Saksa okupatsioon, etniline ajalugu, Eesti, Euroopa, Iisrael, vangid, eluolu, lähiajalugu, 1940-1945, 2000-ndad, dokumentaalfilm, ajalooline film. Originaal eesti keeles, pealeloetav tekst vene keeles. **Отныне имя тебе будет Израиль**. Subtiitrid inglise keeles. **Your name shall be Israel**. Intervjuud saksa, vene ja eesti keeles.

238. Viimased päevad. [Videosalvestis.] = **The last days:** [dokumentaal]. Directed by James Moll, produced by June Beallor, Ken Lipper, music by Hans Zimmer. Toote nr. RKV082 Tallinn: Rama Koduvideo, 2000. 1 videokassett (VHS), (1 tund 27 min). PAL, värvifilm. Originaal: Good Mashine International, 1998. Märkus: osatäitjad Bill Basch, Martin Basch, Alice Lok Cahana, Warren Dunn, Bernard Firestone, Renee Firestone, Dario Gabbai, Tom Lantos. Inglise keeles, eestikeelsete subtiitritega. Alla 13. eluaasta ei soovitata. Märksõnad: Teine maailmasõda 1939-1945, holokaust, juudid, Ungari, dokumentaalfilm.

8. Käsikirjalised teosed või nende osad

239. Baumbach, Günter. Juudi Jeesuse-uurimise küsimusi. Originaal ajakirjas "Theologische Literaturzeitung", Berlin 1977/ 9 lk. 625-635. Märksõnad: juudi käsitlused Jeesusest, filosoofilised, poliitilised, teoloogilised orientatsioonid, ajalooline Jeesus. *Teoloogiline Kogumik 1988/ 54, Tallinn, lk. 65-79.*

240. Hirschmann, Kalman. Das grosse Synedrion. Eine historisch-genetische Studie. Magisterarbeit. Tartu Ülikool, Tartu 1940, 63 lk. Bibliog lk. 63. Märkused: magistritöö, käsikiri.
*

241. Huuhtanen, Pennti. Uskujad ja omand Qumrani tekstides ja Apostlite loo alguspeatükkides. Ajakirjast "Teologinen aikakauskirja 1970/ 4. Märksõnad: Qumrani ühiskonna seadus, võrdlused Habakuki ja Damaskuse kirjaga, Luuka ja Apostlite tegude raamatuga, algkristlased ja gnostikud. *Tallinn, Teoloogiline Kogumik 1972/ 24. det., lk. 101-115.*

242. Juudi Kultuuri Seltsi kiri Juri Lotmanile ja Zara Mintsile. Tartu, 11. nov. 1988 5 lk. Märkus: Masinakiri, vene keeles. Kutse juudi kultuuri Tartu klubi asutamiskoosolekule, palve täita küsimustik. Säilik isikuarhiivist: Lotman, Juri. Mints, Zara. Epistolaarne isikuarhiiv, Fond 135.

243. Liebman, Abe. Ajaloolised ja kultuurilised eeldused juudi koguduste tekkimiseks ja arendamiseks Eestis: [magistritöö]. [Tartu Ülikool] Tartu, 1937. 156 lk. Bibliog. lk. 153-156. Märkus: Käsikiri. Märksõnad: Eesti, etniline ajalugu, juudid, judaism, kogudused.

244. Masing, Uku. Juudi mystikast. Haljand Udami järelsõna, Kalle Kasemaa kommentaarid ja sõnaseletused. Märkus: katkend käsikirjast. Märksõnad: Kabala, Abulafia meditatsioonid. *Vikerkaar 1992/2, lk. 45-53.*

245. Metsma, Kadri. Samaarlased. Rühmituse tekkimise ajaloolised põhjused. Samaarlaste religioon: magistritöö. Juhendaja: Kalle Kasemaa. Tartu Ülikool, Usuteaduskond, Vana Testamendi ja heebrea keele õppetool, 2002. Tartu, 2002, 102 lk. + 2 lk. Bibliog. lk. 95-99. Summary: The Samaritans. Historical context to the establishing of the group. Samaritan religion. Märksõnad: Piibel, Vana Testament, Iisrael, Assüüria, samaarlased, etniline ajalugu, usundilugu, vanaaeg, ajalugu.

246. Meyer, [Rudolf] - heebrea keele õpik. [s.l.; s.n.], 415 lk. Märkus: Trükimasinal trükitud tekst. Märksõnad: Sisukord: Lause ja ta osad. Pealause eriliike. Kõrvallause liigid. Harjutused. Sõnastik harjutustele.

247. Ziegler, Moses. *Das Targum Scheni nach südarabischen Handschriften.* Dissertation, Tartu 1937. Märksõnad: Talmud, Midraš, rabiinlik kirjandus.

248. Vamper, Annika. William Styroni romaan "Sophie valik" erinevates paradigmades: holokaust, eksistentsialism, psühhoanalüüs. Magistritöö. Juhendaja: Tiina Aunin. Tallinna Pedagoogikaülikool, filoloogia-teaduskond, eesti filoloogia osakond, maailmakirjanduse õppetool. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool, 2003, 85 lk., ill. Märkus: Tekst lehe ühel küljel. Bibliog. lk. 81-83. Summary. Märksõnad: Styron, William, 1925-. "Sophie's choice", romaan, kirjanduskriitika, kirjanikud, proosa, holokaust, eksistentsialism, psühhoanalüüs, kirjandusteadus.

249. Verschik, Anna. Multilingualism of Estonian Jews = Eesti juutide mitmekeelsus. Tartu Ülikool. Tartu, 1996, 109 lk. Bibliog. Märkus: Väitekiri üldkeeleteaduse magistri teadusliku kraadi taotlemiseks. Märksõnad: mitmekeelsus, juudid, Eesti, dissertatsioonid, inglise keel, jidiš.

9. Muud

250. Heebrea keele grammatika. [Koost. Uku Masing]. Tartu: Akadeemiline Usuteadlaste Selts, 1936. (Tartu: Velox), 2 osa (266 lk.). Märkus: Mimeograafpaljundus. Märksõnad: vormiõpetus, lauseõpetus, harjutused.

251. Ross, Kristiina (Kristiina Kross). Heebrea keel algajatele. I/1. Paralleelpealkiri: עברית למתחילים EELK Usuteaduse Instituudi Toimetised I, Tallinn 1985. Trükitud RPK arvutuskeskuse rotaprintil. Märkus: Harjutuste kogumikul lk. numeratsioon tagant ettepoole. Märksõnad: heebrea keele ajaloo, lugemisõpetus, vormiõpetus, lauseõpetus, harjutused. I osa 111 lk. II osa Harjutused 72/79 lk.

252. Horisont. Erinumber 1991/ 6. MTÜ Loodusajakiri, vastutav toim. Kärt Jänes-Kapp. Tallinn: Loodusajakiri, 1996 - Tallinn. Ilmub 6 korda aastas. Sisaldab järgmisi artikleid: Raamatu rahvas lk. 6. Eugenia Gurin-Loov - Juudina Eestis lk. 1-9. Eestisse asumine, seltsid, sünagoogid, ill, koolid. Viktor Grünberg - Holokaust. Lk. 10-14. Eesti ülempiir, Klooga, Makkabi spordiselts. Karl Johan Ilman. Juutluse tähendus Euroopale. Essee. Lk. 15-17. Märksõnad: juudid Euroopas, Vana Testamendi mõju, arstid, filosoofid, panus tänapäeva kultuuri. Intervjuu: vastab mikrobioloog Akivo Aron Lenzner. Intervjueerinud Tõnu Noorits. Lk. 20-21. Koostaja Artur Laast. Olgu teie nimi kantud eluraamatusse. Juudi kalendripühad: lehtonide püha, Toora rõõm, pühitsemine, paasapühad, roš-hašana. Lk. 22-25. Intervjuu Eugenia Gurin-Looviga. Lk. 26. Kohus sunnib. Juudi abieluleping. Lk. 27. Helgi Erilaid. Ainult omatehtut: toitumisest, toora, košer toit. Lk. 28. Harry Shein - Tulemisest, minemisest, päralejõudmisest. Lk. 29-31. Märksõnad: Jeruusalemma nutumüür, templivärvad, Masada. Käsk Jumalalt. Lk. 32: Talmud, armastus, religioosne kohustus. Gennadi Gramberg. Tagasi Siioni mäe juurde. Lk. 33. Märksõnad: sionism. Aleksei Turovski. Iisrael bioloogi pilguga. Lk. 34-36. Märksõnad: muistsed metsad, Surnumeri, looma- ja taimeliigid.

253. Vikerkaare erinumber 2001/ 8-9. Eesti Kirjanike Liidu ajakiri. Toim. Märt Väljataga, Marika Mikli, Kajar Pruul, Marek Tamm. Kirjastus Perioodika, Tallinn. "Akadeemia Trükk", Tallinn. Sisaldab järgmisi artikleid: Elie Wiesel. Öö. Tlk. prantsuse keelest Marri Amon. Lk. 9-23. Märksõnad: autor üle elanud Auschwitzis koonduslaagri, mõjukas holokausti mäletamise eest võitleja. 4. ptk. jidišis

kirjutatud teosest “Und die Welt hot geshvign”, mälestused laagrielu õudustest.; Uri Zvi Grinberg. Nende adra hamba all. Tlk. heebrea keelest Anna Verschik. Luuletus tõlgitud koguteosest “Rehovot hanahar”.Lk. 24-25. Abba Kovner. Mu õde istub õnnelikuna... Tlk. heebrea keelest Kristiina Ross. Luuletus. Märksused: Autor organiseerinud juutide illegaalset emigreerumist Palestiinasse, autasustatud Iisraeli kõrgeima kirjandusauhinna Levi Primo Tseerium. Tlk. itaalia keelest Heete Sakhai. Lk. 28-36. Bibliog. jooneluste märkustena. Märksõnad: holokaust, Auschwitzi kogemused, katkend autobiograafiliste juttude kogumikust “Perioodiline tabel”. Paul Celan. Sa, haavapuu... jt. Luuletusi. Lk. 37-50. Tlk. saksa keelest Ain Kaalep. Märksused: autor on üks 20. saj. suurimaid poeete, luuletused pärinevad erinevaist luulekogudest. Jorge Semprun. Kirjutamine või elu. Tlk. prantsuse keelest Triinu Tamm. Lk. 51-67. Märksõnad: autor viibinud Buchenwaldis, traumaatilised mälestused. János Pilinszky. Saladuse marginaaliks jt. luuletusi. Tlk. ungari keelest Kairi Mesipuu. Märksused: autor rahvusvaheliselt kõige tuntum sõjajärgne ungari luuletaja, teinud läbi teise Maailmasõja. Victor Klemperer. Päevikud 1942. Katkendeid. Tlk. saksa keelest Tiina Lias. Bibliog. joonealustes märkustes. Lk. 69-111. Märksused: autor kannatanud juudi päritolu tõttu tagakiusamisi, natsirežiimi ajal kirjutas päevikuid. Anton Weiss-Wendt. Mida tähendab meile holokaust? Võrdlevalt Ameerikast ja Eestist. Lk 112-123. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: holokausti käsitlused ja sellesse suhtumise analüüs erinevatel autoritel. Raul Hilberg. Auschwitz ja lõpplahendus. Lk. 124-134. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksused: autor on üks tuntumaid ja teenekamaid holokausti ajaloolasi. Peateos “Euroopa juutide hävitamine”. Meelis Maripuu. Eesti juutide holokaust ja eestlased. Lk. 135-146. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: arreteerimised, hukkamised, eestlaste roll hukkamistes. Riho Västriku. Klooga koonduslaager - Vaivara süsteemi koletu lõpp. Lk. 147-155. Märksõnad: juudilaagrite asutamine Eestis, valve korraldamine, Lagedi, erinevad hinnagud hukkunute arvule. Toomas Hiio. Eesti üksused Kolmanda Reichi vägedes. Lk. 156-179. Bibliog. joonealustes märkustes, ill. Märksõnad: Saksa sõjaväe ja julgeolekuasutuste struktuur Eestis. Karl Wilhelmson. Alfred Rosenberg ja Eesti. Lk. 180-187. Bibliog. Märksõnad: Alfred Rosenberg: baltlane ja okupeeritud idaalade minister. Iivi Masso. Hannah Arendt. Totalitarismi põhjustest ja olemusest. Lk. 188-194. Bibliog. Märksõnad: totalitarismi põhjused, olemus ja ideoloogia. Tiina Kirss. Lõhestatud realsus, nihestatud ajalugu: naised ja holocaust. Lk. 195-204. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: sooerinevused, naiste ja laste kogemused holokaustist. Intervjuu. Kunstiga unustuse vastu. Intervjuu Jorge Sempruniga. Lk. 205-213. Vestelnud Marie-Laure Delorme ja Guy Herzlich. Tlk. prantsuse keelest Indrek Koff. Bibliog. joonealustes märkustes. Märksõnad: koonduslaagri kogemused, selle väljendused erinevais kunstiliikides, fašistlik ja kommunistlik totalitarism. Dixi. Jaan Kaplinski. Mida need juudid ometi tahavad? Lk. 214-219. Märksõnad: antisemitismi vormid, juudid ja holokaust Eestis, tõsielulood juutide saatustest. Foorum. Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise komisjoni tööst. Anton Weiss-Wendt ja Toomas Hiio väitlevad. Bibliog.

10. Eestlastest autorite juutluse aineiline ilukirjanduslik loomine

254. Kaplinski, Jaan. Tamara: [Iisraeli jutustus]. Märksõnad: Tel Aviv, rabid, getokultuur, eesti, ilukirjandus, jutustused. *Looming* 2002/ 3, lk. 330-341.

255. Pilter, Lauri. Aed. Siioni tütar. [Novellid.] Märkus: ilmunud ka jutukogumikus “Lohejas pilv”. Märksõnad: armumine ja tunded juuditari vastu. *Vikerkaar*, 2002/ 11-12, lk. 28-41.

256. Pilter, Lauri. Lohejas pilv: romaan lühijuttudes. [Toim. Triin Kaalep, kuj. Andres Rõhu]. Tallinn: Tuum, c2004. ([Tallinn: Pakett]) Harjumaa, 204, [1] lk. Jutustuste pealkirjad: 1. jutustus. Siis ununegu mu parem käsi: noormehe suhted juutidega laias maailmas. 2. jutustus. Lohejas pilv: lapsepõlvemälestused, armumised, elu USA-s. 3. jutustus. Mis näis kui ratsu: Riia, sünagoog, juutidest tuttavad. 4. jutustus. Aed: Tallinna elu-olu. 5. jutustus. Tund.: simhat tōrā, rabid, sünagoog. 6. jutustus. Suits: juutide kombed. 7. jutustus. Siioni tütar: armastus juuditari vastu. 8. jutustus. Teisik: suhted Läti juutidega, pühade tähistamine. 9. jutustus. Must-hõõgjalt kandun: seksuaalsus. 10. jutustus. Inimesed, kes vajavad inimesi: lood juutidest, suhe juuditari. 11. jutustus. Spinoza ja atribuudid: armastus, lahkus, ilu - kõik ühes juuditaris koos. ISBN 9985802675 (köites).

257. Pilter, Lauri. Minu bar mitsva. [Jutustus]. Märksõnad: ilukirjandus, identiteet, juuditari, kombed. *Vikerkaar* 2004/ 9, lk. 31-51.

258. Pilter, Lauri. Siis ununegu mu parem käsi. [Jutustus]. Märkus: ilmunud ka jutukogumikus “**Lohejas pilv**”. Märksõnad: noormehe suhted juutidega laias maailmas. *Looming* 2002/6, lk. 837-861.

259. Rossvalli, M. L. Suriija tambur. Lehekesed Juudi arsti Dr. med. M. L. Rosswalli eluloost. Tallinn: J. Felsberg ja A. Tetermann, 1912. (Tallinn: J. Felsberg ja A. Tetermann), 24 lk. Märksõnad: juudid, arstid, memuaarid, religioosne vagadus.

Nimeregister

Autor:

- Abrahamowitz, Finn: 88
Adamson, Jaanus: 121
Agnon, Šmuel Josef, pseud.: 10, 11, 12
Aleihhem, Šolom pseud.: 13, 14, 15, 16
Amichai, Jehuda: 17, 18, 19
Anolik, Benjamin: 64
Appelfeld, Aharon: 20
Ariste, Paul: 122, 123, 124
Aronovich, Maret: 125
Attali, Jacques: 89
Baumbach, Günter: 239
Beallor, June: 238
Ben Zeev, Aviv: 65
Benjamin, Avi: 237
Berg, Eiki: 126, 127, 155
Bergelson, Dovid: 21
Berlin, Isaiah: 90
Besançon, Alain: 91
Bokser, Ben Zion: 92
Brambat, Peeter: 237
Bruchfeld, Stephane: 93
Dubnov, Simon: 22
Frank, Anne: 23, 24
Gann, Christoph: 95
Gramberg, Gennadi: 67, 252
Grinberg, Uri Zvi: 25
Gulkowitsch, Lazar: 96, 97, 98, 99, 100,
Gurin-Loov, Eugenia: 67, 68, 101, 128
Halevi, Jehuda: 26
Hallik, Martin: 129, 130
Hareven, Šulamit: 27
al-Harizi, Jehuda: 28
Harviainen, Tapani: 108, 131, 132
van der Heide, Albert: 12, 133
Heltzer, Michael: 102, 134
Hilberg, Raul: 135
Hinrikus, Hiie: 84
Hirschmann, Kalman: 240
Huuhtanen, Pennti: 241
Jaigma, Martin: 135
Jehošua, Abraham B.: 30, 31
Jokton, Kopl: 69
Judt, Tony: 137
Jänes-Kapp, Kärt: 85
Kaalep, Ain: 139
Kaplan, Jakob: 3, 4
Kaplinski, Jaan: 140, 254
Kard, Peeter: 71
Kasekamp, Andres: 141
Kasemaa, Kalle: 53, 103, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149
Kattel, Rainer: 150
Kilumets, Margit: 151
Kirss, Tiina: 152, 153
Klaassen, Olaf-Mihkel: 130
Klemperer, Victor: 32
Kohhanovski, Vladislav: 72
Koppel, Annika: 154
Kovaljov, Sergei: 105
Kovner, Abba: 33
Kublanov, Mihhail: 105
Kull, Kalevi: 106
Kurs, Ott: 155
Kuuli, Olaf: 156
Laanes, Ru(u)dolf: 157
Laar, Hans: 73
Laidoner, Johan: 5
Lapid, Šulamit: 34
Lazikin, Samuel: 74
Lattik, Jaan: 75
Levi, Primo: 35, 36
Levin, Simon: 158
Lévinas, Emmanuel: 37, 38, 39, 40
Levine, Paul A.: 93
Liebman, Abe: 243
Liebrecht, Savjon: 41
Linde, Bernhard: 159
Lindroos, Katri: 160
Lipper, Ken: 238
Maripuu, Meelis: 94, 161, 162, 163, 164, 210
Masing, Uku: 76, 244
Maurois, André, pseud. : 107
Meir, Golda: 42

Mendelssohn, Moses: 43
Metsma, Kadri: 165, 245
Meyer, Rudolf: 246
Moll, James: 238
Murutar, Kati: 166
Mäe, Andres: 167
Nahman, Bratslavist: 45, 46
Nõmmik, Tõnis: 168
Oz, Amos: 47, 48, 49
Otto, Eckart: 169
Paatsi, Vello: 170
Parpola, Simo: 171
Perets, Jitshok Leib: 50
Pilter, Lauri: 255, 256, 257, 258
Rais, Mark: 172
Raudsepp, Anu: 173
Ross, Kristiina: 61, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 251
Rossvalli, M. L.: 259
Saks, Elhonen: 78, 79, 80, 86, 87
Saks, Touri: 79
Salamensky, Shelley. I: 180
Salo, Vello: 7
Santa Puche, Salvador: 181
Schnicker, Aleksander Julius Johannes: 8
Scruton, Roger: 109
Semprun, Jorge: 51
Singer, Isaac Bashevis: 52, 53, 54, 182
Sivan, Arje: 55
Snunit, Michal: 56
Sokolov, Vassili: 110
Spinoza, Benedictus: 111
Stelmach, Irina: 237
Stoll, Heinrich Alexander: 81
Zimmer, Hans: 238
Ziegler, Moses: 247
Šahar, David: 57, 58

Koostaja:

Berg, Eiki: 138
Frank, Otto: 24
Genss, Julius: 2
Genss, Nosson: 1
Gross, Andres: 108
Hiio, Toomas: 94
Jürgenstein, Toomas: 86
Lass, Johannes: 72
Lepajõe, Marju: 108

Šaked, Gerson: 184
Tammuz, Benjamin: 59, 60
Teiter, Kirill: 185
Toivanen, Aarne: 186
Torop, Peeter: 187
Türk, Kattri: 43
Undusk, Jaan: 39, 188, 189
Vamper, Annika: 248
Verschik, Anna: 108, 113, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 249
Vogel, David: 62
Võsu, Ester: 204
Võõbus, Artur: 205
Västrik, Riho: 94, 206, 207, 208, 209, 210
Weiss-Wendt, Anton: 114, 211, 212
Wiesel, Elie: 63
Wilhelmson, Karl: 213
Winkler, Gershon: 82
Белобровцева, Ирина: 118, 214
Бломберг, Светлана: 215
Бронштейн, Михаил Лазаревич: 216
Дронфорт, Григорий: 116
Кац, Йосеф: 217
Курганов, Ефим: 118, 218
Львов, Александр: 219
Марцинковский, В. Ф.: 117
Мондри, Генриэтта: 118, 220
Островский, Соломон: 119
Прайсман, Леонид: 120
Радсепп, Юри: 221
Сегал, Дмитрий: 118, 222
Туулик, Юло: 223
Шор, Татьяна: 118, 224, 225

Matsulevitš, Anni: 9
Pressler, Mirjam: 24
Ross, Kristiina: 61
Runes, Dagobert D.: 111
Sirel, Stanislav: 183
Székely, Edmond Bordeaux : 23, 24, 25
Stolovitš, Leonid: 70, 83

Tõlkija:

Aabrams, Vahur: 24

Alas, Urmas: 65

Amon, Marri: 63

Annus, Amar: 169, 171

Ferberg, Nils: 114

Gross, Andres: 29

Kallas, Teet: 70

Kangilask, Jaan: 186

Kaplinski, Maarja: 35

Kasemaa, Kalle: 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 26, 27, 28, 30, 31, 34, 41, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 133, 184

Kasemaa, Rahel M.: 41, 46

Kasesalu, Helle: 114

Kiviselg, Kaire: 95

Koff, Indrek: 253

Kolk, Hedi: 67

Kull, Ingvar: 64

Kull, Mari: 101

Kuningas, Oskar: 23

Laane, Mari: 1181

Lepajõe, Marju: 29

Lias, Tiina: 32

Liidja, Marja: 111

Lumi, M: 110

Lõbus, Triin: 181

Läänemets, Krista: 5

Masing, Uku: 10, 12, 45, 46

Meister, Urho: 93

Michelson, Movša: 69

Mäe, Ene: 88

Noa, Stella: 23, 24, 25

Planhof: Maia: 82, 92

Porila, Jaana: 37

Pöld, Mailis: 35

Raid, Katrin: 160

Riesen, Kaja: 107

Roomet, Eugen: 105

Ross, Kristiina: 18, 25, 33, 38, 39, 56, 61

Sahkai, Heete: 36

Sarv, Enn: 51

Selirand, Jüri: 81

Sisask, Kaia: 39

Soovik, Ene-Reet: 141

Szekely, Edmond Bordeaux : 23, 24, 25

Tali, Hillar: 42, 89

Talviste, Katre: 91

Tamarkin, Aron: 13

Tamm, Marek: 91

Undusk, Jaan: 40

Vaher, Berk: 3

Varik-Ringborg, Aet: 94

Weiss-Wendt, Helmut: 114

Verschik, Anna: 14, 21, 22, 54

Väljataga, Mär: 109

Абрамсон, Маяна: 217

Михайлова, Эльвира: 223

Intervjueerija:

Alver, Anne-Mari: 158

Delorme, Marie-Laure: 253

Flender; Harold: 182

Gardels, Nathan: 90

Herzlich, Guy: 253

Jürgenstein, Toomas: 86

Kilumets, Margit: 151

Koppel, Annika: 154

Liiv, Peeter: 87

Murutar, Kati: 166

Noorits, Tõnu: 252

Toimetaja:

Epstein, Leo: 230

Genss, Julius: 2

Gross, Andres: 108

Hallas, Jaakko: 48

Hiio, Toomas: 94

Jaagumägi, Marika: 236

Jänes-Kapp, Kärt: 101, 252

Kaalep, Triin: 256

Kaljo, Enn: 23

Kukk, Tiiu: 104

Kull, Kalevi: 106

Kurs, Ülle: 61

Laast, Artur: 227

Lepajõe, Marju: 108

Lessin, Gennadi: 66
Lotman, Mihhail: 106
Maripuu, Meelis: 94
Markovitš, Josep: 230
Metsa, Mart: 101
Mikli, Marika: 253
Paavle, Indrek: 94
Pajenson, Gidon: 227
Pruul, Kajar: 253
Pärli, Ülle: 106
Rummel, Valter: 70
Saks, Elhonen: 227
Saks, Ita: 21
Saluäär, Anu: 20, 27, 41, 58, 62
Székely, Edmond Bordeaux: 23, 24, 25
Talviste, Katre: 59
Tamm, Marek: 253
Tiisväli, Helle: 49

Torop, Peeter: 106
Udikas, Piret: 236
Undusk, Jaan: 39
Vent, Ursula: 86
Wilkinson, Betty: 101
Wilkinson, Robert: 101
Väljataga, Mart: 253
Белобровцева, Ирина: 118
Веллер, Михаил: 234
Гербер, Августина: 228
Грамберг, Геннадий : 228
Доценко, Сергей: 118
Керпель, Елена: 228
Либман, Эльконд: 228
Малкиэль, Иосиф: 228
Паенсон, Гидон: 228
Хазан, В.: 118
Яцкина, Светлана: 233

Ees- või järelsõna autor, kommenteerija:

Berg, Eiki: 138
Genss, Julius: 2
Genss, Nosson: 1
Gierowski, Jozef Andrzej: 64
Gross, Andres: 29
Harviainen, Tapani: 131
Harviainen, Tapani: 29
Heltzer, Michael: 5
Jaigma, Martin: 136
Kaljo, Enn: 23
Kaljurand, Marina: 79
Kasemaa, Kalle: 10, 11, 12, 15, 16, 19, 20,
26, 27, 28, 30, 31, 34, 41, 44, 45, 46, 47, 48,
49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 62, 142
Kuningas, Oskar: 23
Medvedjeva, Olga: 64
Meri, Lennart: 94
Michelson, Movša: 69

Nõmmik, Tõnis: 168
Punga, Leili: 8
Roomet, Eugen: 105
Ross, Kristiina: 18, 25, 33, 61, 179
Saks, Elhonen: 80
Selirand, Jüri: 81
Shmuel Kot, Efraim: 66
Šein, Hagi: 78
Šolem, Geršom: 10
Talviste, Katre: 91
Tammsalu, Jaan: 151
Türk, Kattri: 43
Undusk, Jaan: 39, 189
van der Heide, Albert: 12
van der Heide, Albert: 133
Weingarten, M: 150
Verschik, Anna: 14, 21, 22, 196, 197, 202

Märksõnaregister

Institutsioonide väljaanded:

Eesti Juudi Kogukonna väljaanded: 1, 2, 6, 66, 67, 68, 77, 83, 101, 104, 115, 128, 166, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 242.

Eesti Riigiarhiivi väljaanded: 9.

Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Riikliku Komisjoni väljaanded: 7, 94, 161, 163, 164, 208, 210.

Tallinna Ülikooli (Tallinna Pedagoogikaülikooli) väljaanded: 118, 214, 216, 218, 220, 222, 224, 248.

Tartu Ülikooli väljaanded: 3, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 106, 108, 113, 126, 130, 132, 150, 160, 173, 180, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 203, 240, 243, 245, 247, 249.

Temaatiline märksõnastik:

Antisemitism: 3, 4, 7, 19, 20, 23, 24, 32, 35, 36, 38, 39, 41, 51, 58, 60, 63, 64, 67, 68, 69, 72, 74, 78, 79, 80, 87, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 101, 104, 107, 114, 117, 120, 135, 136, 139, 140, 141, 152, 156, 157, 161, 162, 163, 164, 187, 188, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 218, 221, 223, 227, 228, 234, 237, 238, 248, 252, 253.

Assimilatsioon: 19, 20, 21, 22, 30, 31, 34, 37, 38, 39, 40, 51, 53, 63, 66, 78, 88, 89, 90, 106, 107, 109, 110, 111, 118, 158, 166, 173, 178, 180, 184, 188, 197, 200, 219, 222, 253.

Aškenaaži juudid: 14, 15, 20, 23, 24, 32, 61, 64, 74, 123, 135, 159, 180, 253.

Diasporaa: 39, 69, 73, 74, 107, 134, 181, 184, 205, 245, 252.

Eesti juutide ajalugu: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 66, 67, 68, 69, 73, 78, 86, 87, 93, 94, 101, 102, 104, 113, 114, 116, 118, 122, 126, 127, 128, 129, 130, 138, 139, 140, 145, 151, 154, 155, 156, 158, 160, 162, 163, 166, 168, 173, 174, 190, 191, 193, 194, 195, 198, 199, 200, 201, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 237, 242, 243, 249, 252, 253.

Esseenid: 26, 44, 81, 105, 112, 134, 239, 241.

Haskala: 43, 109, 110, 111,

Hassidism: 10, 39, 45, 46, 50, 74, 92, 97, 98, 99, 100, 131, 169.

Holokaust: 3, 4, 7, 15, 19, 23, 24, 32, 35, 36, 51, 63, 64, 78, 79, 80, 89, 91, 93, 94, 95, 104, 114, 135, 139, 140, 141, 152, 156, 157, 161, 162, 163, 164, 204, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 223, 237, 238, 248, 252, 253.

Iisraeli riik: 5, 22, 27, 31, 39, 41, 42, 47, 48, 57, 58, 60, 65, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 84, 85, 102, 115, 116, 119, 125, 134, 137, 146, 154, 167, 170, 172, 186, 234, 235, 236, 237, 252.

Jidiš: 1, 2, 13, 14, 15, 16, 21, 50, 52, 53, 54, 69, 108, 113, 123, 124, 145, 174, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 249.

Judaism: 10, 16, 23, 24, 25, 26, 29, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 50, 61, 69, 73, 74, 81, 82, 84, 86, 92, 96, 97, 98, 99, 100, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 117, 119, 131, 132, 133, 134, 136, 142, 145, 146, 147, 150, 151, 160, 165, 166, 169, 171, 172, 182, 183, 186, 189, 205, 218, 236, 239, 240, 241, 244, 245, 247, 252, 254, 257.

Juutlus: 9, 10, 12, 14, 15, 19, 20, 22, 30, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 50, 52, 54, 62, 65, 66, 70, 71, 73, 74, 75, 82, 83, 86, 87, 88, 90, 92, 109, 110, 111, 118, 119, 121, 122, 125, 132, 136, 144, 146, 151, 154, 158, 166, 169, 172, 180, 183, 184, 214, 215, 218, 219, 220, 222, 227, 228, 233, 234, 236, 248, 252, 254, 255, 256, 257, 258 .

Kabala: 53, 142, 147, 171, 244.

Karaiidid: 15, 108, 132, 193.

Sefardi juudid: 27, 61, 74, 123, 146, 181, 193, 253

Sionism: 5, 10, 13, 22, 27, 39, 42, 47, 48, 53, 58, 60, 69, 73, 74, 77, 79, 84, 102, 115, 116, 125, 137, 154, 167, 172, 221, 234, 235, 236, 252, 253.

Sünagoog: 69, 138, 172, 217, 243, 256.

Talmud: 10, 15, 26, 29, 39, 44, 61, 82, 92, 96, 131.

Toora: 15, 16, 26, 29, 37, 39, 61, 73, 74, 100, 103, 112, 131, 147, 165, 169, 177, 183, 205, 236, 240, 245, 247, 252.

Ilukirjandus:

Jutustused: 10, 12, 16, 19, 30, 41, 47, 48, 50, 54, 56, 60, 62, 63, 72, 254, 257, 258.

Muinasjutud: 46

Luuletused: 17, 18, 25, 28, 33, 61.

Romaanid: 11, 14, 15, 20, 21, 27, 31, 34, 49, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 81, 256.

Novellid: 13, 255,

Memuaarid: 3, 4, 8, 23, 24, 32, 35, 36, 42, 259.

Jidiši keelest tõlgitud: 13, 14, 15, 16, 21, 50, 52, 53, 54.

Heebrea keelest tõlgitud: 10, 11, 12, 17, 18, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62.

Infobülletäänid: 2, 6, 66, 77, 138, 232, 236.

Kokkuvõte

Judaistika ja *judaica* ammendavaid sissejuhatusi ega bibliograafiaid seniajani kahjuks ei eksisteeri ka maailmas, üksikute teemade põhjalikke bibliograafiaid siiski on. Põhjuseks on ainevalla kattuvus nii metoodiliselt kui temaatiliselt filosoofia, religiooniteaduse, keele- ja kirjandusteadusega. Ometi pole filosoofia ega kirjandusteaduse meetodid piisavad antud ainevaldkonnas orienteerumiseks. Assimilatsiooniprobleem on tänapäeval üheks põhiküsimuseks. Geršon Šaked ütleb, et definitsioonidel on alati piiratud väärtus, sest kaksikidentiteedi kandjaid on alati olnud, holokausti järel on kaksikidentiteediga kultuur veelgi teisenenud. Identiteet võib olla lootusesädemeks, nagu on see Kafkal, Rothil, Wassermannil;⁵⁸ Ludwig Lewinsohn aga määratleb juudi kirjanikuks kõik, kes teadlikult juudina kirjutavad, ükskõik mis keeles.⁵⁹ Raamatukogude kataloogid sisaldavad küll juutlusest pärinevat kirjandust, kuid on tihti jaganud selle mitme alateema ja erinevate märksõnade vahel. Uurimist vajaks veel mitmed valdkonnad, olgu see minu väike bibliograafiline töö selles abiks. Erialased raamatukogud Iisraelis ja Frankfurdi (am Main) Ülikooli raamatukogu koguvad juutluse-teemalist kirjandust. Võimalusi sealt teavet saada leidub järgnevate linkide alt: <http://www.stub.uni-frankfurt.de/ssg/judaica.htm>. <http://www.stub.uni-frankfurt.de/ssg/israel.htm> Olen alustanud tööd, kindlasti ei saa olla see bibliograafia lõplik ega muutumatu.

⁵⁸ Šaked, Geršon 1998/ 10, 1556.

⁵⁹ Ibid., 1557.

Zusammenfassung

Die vorliegende Bibliographie dient als Folgesammlung zu der "Bibliograafia judaica Eestis" im Jahre 1937 von Nossong Gens. Im Laufe von letzten 69 Jahren wurde ziemlich viel neue Literatur im Bereich von Judaistik und Judaika veröffentlicht und es benötigte eine weitere Anordnung und Systematisierung.

Im Rahmen meiner Untersuchung habe ich alle in Estland erschienenen Kataloge, die Estnischen bibliographischen Ausgaben verwendet und ich habe auch nach den Materialien in den gegenwärtigen elektronischen Katalogen gesucht.

Ein weiteres wesentliches Teil meiner Arbeit gehört der Definition von Begriffen Judaistik und Judaika. Judaistik ist eine wissenschaftliche Beschäftigung, die sich mit der Geschichte, Kultur, Philosophie und Religion des Judentums, ebenso mit allen alltäglichen Lebensumständen der Menschen befaßt. Judaika ist die Beschäftigung mit Literaturausgaben.

Im vorliegenden bibliographischen Verzeichnis sind alle in Estland erschienenen Literaturausgaben, unabhängig von derer Sprache, erwähnt worden. Ebenso sind hier die in Estland veröffentlichten von der hebräischen und jiddischen Sprache übersetzten Werke genannt worden. Die Bibliographie befaßt sich nicht mit der Thematik des Alten Testaments, der Lexikografie und den Artikeln aus den estnischen periodischen Ausgaben.

Es ist eine Forschungsarbeit, die nie zum Glück vollendet wird. Wir haben noch Vieles in Kultur der Juden zu entdecken und sicherlich werden auch künftig neue Werke bezüglich dieser Thematik erscheinen.

Die vorliegende Bibliographie ist die Bakkalaureusarbeit an der Theologischen Fakultät des Theologischen Institutes der EELK.

Ich hoffe sehr, daß diese Bibliographie Anwendung findet, und eine nötige Information für alle teilt.

Allikad ja kasutatud kirjandus

Bibliograafia koostamisel kasutatud allikad:

Akadeemia. Eesti Kirjanike Liidu ajakiri. Peatoim. Toomas Kiho. Tartu: Perioodika. Ilmub 1 kord kuus. Üle vaadatud kõik numbrid 1937-1940 ja 1989-2006. a.

Bibliograafiline kirjeldamine: metoodikajuhend. Koost. A. Klaassen. ENSV TA Teaduslik Raamatukogu. Teatmebibliograafia ja informatsiooni osakond, Tallinn 1976, 29 lk.

Bibliograafilise teejuhi koostamise metoodika. Diplomitöö. Tallinna Ped. Instituut, raamatukogunduse ja bibliograafia kateeder. Tiiu Mäe, juhendaja E. Uverskaja. 1983, 112 lk.

Eestis ilmunud saksa-, vene- ja muukeelne perioodika 1675- 1940. Eesti retrospektiivse rahvusbibliograafia V osa. Eesti Teaduste Akadeemia Raamatukogu. Toim. A. Annus, Tallinn 1993. Tallinna Raamatutrükikoda, 477 lk.

Eesti retrospektiivne rahvusbibliograafia. Eesti raamat 1941- 1944. = Estnisches Buch = Estonian book: Estonica 1941-1944 = Эстонская книга. September 1941 - September 1944. Eesti Rahvusraamatukogu, koost. Janika Tomingas, toim. Anne Ainz, eessõna tlk. saksa keelde Küllike Kütt, inglise keelde Margit Hõbemägi, vene keelde Kalju Tammaru. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu, 1997, 231 lk.

Horisont. MTÜ Loodusajakiri. Vastutav toim. Kärt Jänes- Kapp. Ilmub 6 korda aastas. Kirjastus: EKP KK Kirjastus (1967-1990). Perioodika (1991-2001). Kättesaadav ka võrguteavikuna 1996. a-st . 1996-2002: Ester- kataloogis.

Keel ja Kirjandus. 1958.–1967. aastal ilmunud kirjutisi kajastab bibliograafia **Keele ja Kirjanduse koondregistrid 1958 – 1967.** Koost. E. Kindlam jt. Tallinn: Perioodika, 1968, 284 lk.

Keele ja Kirjanduse koondregistrid 1968-1977. Koost. Heikki Kiiski. Tallinn: Perioodika, 1981, 272 lk.

Keele ja Kirjanduse koondregistrid 1978-1987. Koost. Heikki Kiiski. Tallinn: Perioodika, 1998, 300 lk.

Keele ja Kirjanduse koondregistrid 1988-1997. Koost. Madis Norvik, toim. Mall Jõgi ... jt. Tallinn: Keel ja Kirjandus, 2005, 259 lk.+ otsingud elektroonilises kataloogis.

Looming: 1923-1935. Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus. Tartu, 1935, Postimees. Kõik numbrid üle vaadatud. 1997-2005.a., Eesti Kirjanike Liidu ajakiri. Toim. Mihkel Mutt. Kõik numbrid üle vaadatud.

Loomingu bibliograafia 1923- 1940. Koost. Vaime Kabur. Kirjastus Perioodika, Tallinn 1997, 240 lk.

Looming: bibliograafia 1940-1984. 1. osa : kirjanike personaalnimestikud, temaatiline sisujaotus, isikunimede register. Koost. Vaime Kabur. Tallinn: Perioodika, 1988, 224 lk.

Looming: bibliograafia 1940-1984. 2. osa. Koost. Vaime Kabur. Tallinn: Perioodika, 1988, 225-432 lk.

Loomingu bibliograafia 1985-1997. Koost. Vaime Kabur, Vallo Kelder ja Kadri Mäger. Kirjastus Perioodika, Tallinn 2002, 576 lk.

Loomingu Raamatukogu 40 aastat. Toim. Anu Saluäär. Tallinn 1996, Kirjastus "Perioodika". 135 lk. Sisaldab 1957- 1996.a. 1996.a. alates kõik üksikteosed üle vaadatud.

Teoloogiline kogumik: 1967- 1990. Artikleid, kirjutisi ja lühiaurimusi teoloogia ja kirikuelu valdkonnast. 1.- 58. kd., käsikirjalised trükimasina paljundused. 1-4 eksemplari iga kord trükitud.

Usuteaduslik ajakiri. Akadeemiline Teoloogia Selts, Ilmunud: 1926- 1940, varasem pealkiri Usuteaduslik Ajakiri või Usuteadusline Ajakiri. Taasilmunud: 2000.a.

Eesti Ajakirjanduse analüütiline bibliograafia. Artiklite andmebaas BIBIS.

ELNET kataloog. Otsing märksõnade alusel: www.elnet.ee

ESTER- kataloog. Otsing märksõnade alusel: ester.nlib.ee

Ajaloolise ülevaate koostamisel kasutatud allikad:

Braudel 1995, lk. 203= **Braudel, F.** *A history of civilizations*. London: Penguin Books, 1995, 600 lk.

ENE 1. 1985, 536= **ENE:** Eesti nõukogude entsüklopeedia.1. kd. A-cent. Peatoimetuse kolleegium: G. Naan... jt. Tallinn: Valgus, 1985. 704 lk.

ENE 2. 1987, 615= **ENE:** Eesti nõukogude entsüklopeedia. 2. kd. Cera – Fill. Peatoimetajate kolleegium: G. Naan (peatoim.)... jt. Tallinn: Valgus, 1987. 703 lk.

ENE 4. 1989, 137= **ENE:** Eesti nõukogude entsüklopeedia. 4. kd. Ist – Koni. Peatoimetajate kolleegium: G. Naan (peatoim.)... jt. Tallinn: Valgus, 1989. 703 lk.

EE 9, 1996, 243= **EE:** Eesti entsüklopeedia. 9, Sun – türg. Peatoim. Ü. Kaevats. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1996. 703 lk.

EE 13. 1999, 96-97= **EE:** Eesti entsüklopeedia. 13, [Lisad] A - X. Register. Peatoim. Ü. Kaevats. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1999. 656 lk.

Kasemaa, Kalle 2001/ 1, 90= Kasemaa, Kalle. Judaismi ja selle kirjandusega tegelemisest Eestis, *Usuteaduslik Ajakiri* 2001/ 1 lk. 90.

Kurs, Ott. Berg, Eiki 1995, 264= Kurs, Ott. Berg, Eiki. Etnilised vähemused ja uusasukad Eestis. *Akadeemia* 1995/ 2 lk. 264.

Lindroos, Katri 1994/ 10, 2136-2140= Lindroos, Katri.. Judaistika õppetool Tartu Ülikoolis 1930.aastatel. *Akadeemia* 1994/10 lk. 2136- 2149.

NL....= Neues Lexikon des Judentums. Hrsg. von Prof. Dr. Julius H. Schoeps. Redaktion des Salomon Ludwig Steinheim- Instituts Dr. Willi Jasper (Koordination), Prof. Dr. Julius H. Schoeps, Dipl. Soz. Wiss. Bernhard Vogt. Projektleitung und Redaktion: Dieter Lang, Werner Ludewig. Redaktion: Sibylle Auer, Hermann Josef Barth, Bruno Jahn. Redaktionelle Mitarbeit: Birgit Buchholz, Ingelore Christoph, Gabriele Eggert, Uta Müller- Koch, Ulrike Pichler, Inga Rogg, Eva Schuhbeck, Eckard Schuster, Rita Seuss, Zusanna Stern. Bertelsmann Lexikon Verlag GmbH Gütersloh/ München 1992. 496 lk.

Nõmmik, Urmas 2005, 363= **Nõmmik, Urmas.** Lazar Gulkowitsch und das Seminar für Jüdische Wissenschaft an der Universität Tartu (Dorpat) . Teil I. JUDAICA Beiträge zum Verstehen des Judentums. 2005/ Dez. Heft 4. S. 351- 371.

Religion in Geschichte und Gegenwart: handwörterbuch für Theologie und religionswissenschaft. Redaktion: Jörg Persch. Tübingen: Mohr Siebeck. Teilw. Mit Nebent.: RGG Bd.4.I-K, völlig neu bear. Aufl./ hrsg. Von Hans Dieter Betz...- 2001. 1806 vrg.

Saks, Elhonen 2003, 123= **Saks, Elhonen.** *Kes on juudid ja mis on holokaust?* Tallinn, Kirjastus Sild 2003, 192 lk.

Stemberger Günter 2002, 9= **Stemberger, Günter.** *Einführung in die Judaistik.* - München: Beck, 2002, 220 lk.

Šaked, Geršon 1998/ 10, 1556= **Šaked, Geršon.** Identiteedi vägi: saksa- ja ameerika- juudi kirjandusest. "Die Macht der Identität". *Looming* 1998/ 10, lk. 1556- 1568.

TR....=Theologische Realenzyklopädie. In Gemeinschaft mit Horst Robert Balz. Hrsg. von Gerhard Müller. Berlin. New York: de Gruyter. Teilw. hrsg. von Gerhard Krause u. Gerhard Müller. Bd. 17. Jesus Christus V- Katechismuspredigt. – 1988, by Walter de Gruyter & Co. 780 lk.

Verschik, Anna 1993/ 5, 84= **Verschik, Anna** eessõna Simon Dubnovi artiklile Kirjad vanast ja uuest juutlusest. *Vikerkaar*1993/ 5 lk. 84.

ÕS 1999, 105.= **ÕS. Eesti keele sõnaraamat.** Toim. Tiiu Erelt, koost. Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik ja Tiiu Erelt. Eesti Keele Instituut, Eesti Keele Sihtasutus, Tallinn 1999. 1040 lk.

<http://www.estblul.ee/EST/Liikmed/juudi.shtml>- Eesti Regionaal- ja Vähemuskeelte Liidu koduleht, Eesti Juudi Kogukond. (22. 04.2006.)

<http://www.judaistik.uni-halle.de/einfuehrung.php#enzy>

http://members.surfeu.de/home/m.malo/Judentum_Links.html (List loodud elektrooniliseks abivahendiks Baieri Raamatukogukooli poolt juunis 2002. (20. 03. 2006.))

<http://www.stub.uni-frankfurt.de/ssg/israel.htm> (22. 04. 2006.)

http://www.uni-bamberg.de/~ba2hs4/allgem/jt_lit.html (20. 03. 2006.)